

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Mánudagur, 7. nóvember 2011

Ákvörðun nr. 36/2011

Brot Síldar og fisks ehf. og Matfugls ehf. á 10. gr. samkeppnislaga

Efnisyfirlit

I. UPPHAF MÁLS	4
1. AÐDRAGANDI RANNSÓKNAR SAMKEPPNISEFTIRLITSINS	4
II. MÁLSMEÐFERÐ	5
1. SÁTTIRNAR	9
1.1 Sátt við Haga	9
1.2 Sátt við Sláturfélag Suðurlands og Reykjagarð	10
1.3 Sátt við Kjötafurðarstöð Kaupfélags Skagfirðinga	10
1.4 Sátt við Norðlenska	10
1.5 Sátt við Kjarnafæði	10
1.6 Sátt við Kjötbankann	11
2. MÁLSMEÐFERÐ Í KJÖLFAR SÁTTANNA	11
III. NIÐURSTAÐA	13
1. SKILGREINING MARKAÐA	13
1.1 Sjónarmið málsaðila	13
1.2 Mat Samkeppniseftirlitsins	14
1.2.1 Vörumarkaðurinn	14
1.2.1.1 Vinnsla og heildsöluþreifing á kjötvörum til matvöruverslana	14
1.2.1.2 Smásala á dagvörum í matvöruverslunum	17
1.2.2 Landfræðilegi markaðurinn	17
1.2.2.1 Vinnsla og heildsöluþreifing á kjötvörum til matvöruverslana	18
1.2.2.2 Smásala á dagvöru í matvöruverslunum	18
2. STAÐA AÐILA Á MARKAÐNUM	18
2.1 Staða kjötvinnslufyrirtækja	18
2.2 Staða Haga á dagvörumarkaði	22
3. BANNÁKVÆÐI 10. GR. SAMKEPPNISLAGA	23
3.1 Um 10. gr. samkeppnislaga	23
3.2 Lóðréttir samningar og samstilltar aðgerðir	26
3.2.1 Lóðrétt verðsamráð	26
3.2.2 Leiðbeinandi verð og hámarksverð	27
3.3 Um sönnun	29
4. FORVERÐMERKINGAR	30
5. SAMNINGAR SÍLDAR OG FISKS OG MATFUGLS VIÐ BÓNUS	36
6. BÓNUS – SÍLD OG FISKUR	37

6.1	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í janúar 2006.....	42
6.2	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í mars 2006.....	43
6.3	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í apríl 2006.....	44
6.4	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í maí 2006.....	44
6.5	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júní 2006.....	45
6.6	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júlí 2006.....	45
6.7	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í ágúst 2006.....	46
6.8	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í október 2006.....	46
6.9	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í nóvember 2006.....	48
6.10	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í desember 2006.....	51
6.11	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í janúar 2007.....	51
6.12	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í febrúar 2007.....	53
6.13	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í mars 2007.....	58
6.14	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í maí 2007.....	59
6.15	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júní 2007.....	60
6.16	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í ágúst 2007.....	61
6.17	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í september 2007.....	62
6.18	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í október 2007.....	63
6.19	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í nóvember 2007.....	63
6.20	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í desember 2007.....	64
6.21	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í janúar 2008.....	64
6.22	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í febrúar 2008.....	66
6.23	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í mars 2008.....	67
6.24	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í apríl 2008.....	68
6.25	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í maí 2008.....	69
6.26	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júlí 2008.....	69
6.27	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í september 2008.....	70
6.28	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í október 2008.....	71
6.29	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í nóvember 2008.....	73
6.30	Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í desember 2008.....	76
6.31	Samantekt um samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð á árunum 2006-2008.....	78
7.	BÓNUS – MATFUGL.....	79
7.1	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í janúar 2006.....	82
7.2	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í febrúar 2006.....	82
7.3	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í mars 2006.....	82
7.4	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í apríl 2006.....	83
7.5	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í október 2006.....	83
7.6	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í desember 2006.....	83
7.7	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í janúar 2007.....	85
7.8	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í febrúar 2007.....	87
7.9	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í mars 2007.....	90
7.10	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í maí 2007.....	92
7.11	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í júní 2007.....	93
7.12	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í ágúst 2007.....	94
7.13	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í september 2007.....	95
7.14	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í nóvember 2007.....	97
7.15	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í desember 2007.....	98
7.16	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í janúar 2008.....	99
7.17	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í febrúar 2008.....	100
7.18	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í mars 2008.....	101
7.19	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í apríl 2008.....	102
7.20	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í maí 2008.....	103
7.21	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í júní 2008.....	104
7.22	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í júlí 2008.....	105
7.23	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í ágúst 2008.....	106
7.24	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í október 2008.....	106
7.25	Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í nóvember 2008.....	107

7.26	<i>Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í desember 2008.....</i>	<i>108</i>
7.27	<i>Samantekt um samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð á árunum 2006-2008.....</i>	<i>108</i>
8.	VIÐURLÖG OG FYRIRMÆLI	109
8.1	<i>Langisjór og dótturfélög.....</i>	<i>109</i>
8.1.1	Sjónarmið Langasjávar	109
8.1.2	Mat Samkeppniseftirlitsins.....	110
8.1.2.1	Ákvæði samkeppnislaga	110
8.1.2.2	Efnahagsleg eining.....	113
8.2	<i>Sjónarmið Langasjávar og dótturfélaga um sektir.....</i>	<i>114</i>
8.3	<i>Niðurstaða um sektir.....</i>	<i>115</i>
8.4	<i>Fyrirmæli .....</i>	<i>119</i>
IV.	ÁKVÖRÐUNARORÐ	123

I. Upphaf máls

Í máli þessu er tekið til skoðunar hvort kjötvinnslufyrirtækin Síld og fiskur ehf. (hér eftir Síld og fiskur) og Matfugl ehf. (hér eftir Matfugl) hafi brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005, sbr. nánar hér á eftir. Í þessum kafla verður gerð grein fyrir aðdraganda og upphafi rannsóknar Samkeppniseftirlitsins. Í kafla II er málsmeðferð lýst í aðalatriðum. Í þeim kafla verður einnig gerð grein fyrir þeim sáttum sem önnur fyrirtæki sem til athugunar voru gerðu við Samkeppniseftirlitið. Í kafla III koma fram niðurstöður þessa máls.

1. Aðdragandi rannsóknar Samkeppniseftirlitsins

Á fyrri hluta árs 2007 ákvað Samkeppniseftirlitið að taka til athugunar viðskiptasamninga birgja og matvöruverslana með hliðsjón af því hvort þeir samræmdust ákvæðum samkeppnislaga. Var í því sambandi lögð áhersla á að afla upplýsinga um verðþróun tiltekinnna vörflokka og –tegunda og verðmyndun þeirra. Niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að aflokinni yfirferð yfir þá viðskiptasamninga sem eftirlitið hafði aflað var sú að allmargir þeirra fælu í sér ákvæði sem kynnu að raska samkeppni og gætu með því farið gegn samkeppnislögum, sbr. skýrslu Samkeppniseftirlitsins nr. 1/2008 *Viðskiptasamningar birgja og annað samstarf fyrirtækja á matvörumarkaði* en hún kom út þann 20. maí 2008. Sagði í skýrslunni að á „þessu stigi tekur Samkeppniseftirlitið ekki afstöðu til þess hvort samningar einstakra fyrirtækja brjóti gegn bannákvæðum samkeppnislaga. Samkeppniseftirlitið fylgir hins vegar þessari athugun eftir með sérstökum stjórnsýsluathugunum þar sem kannað er hvort tiltekin fyrirtæki hafi brotið gegn ákvæðum samkeppnislaga.“

Í tengslum við gerð umræddrar skýrslu gerði Samkeppniseftirlitið verðkönnun í þrettán matvöruverslunum, þar sem m.a. var kannað verð á kjöti og vörum unnum úr kjöti. Í verðkönnuninni sem gerð var í apríl 2008 kom í ljós að tilteknar framleiðsluafurðir, s.s. pakkað kjöt og aðrar meira unnar kjötvörur (t.d. álegg, pylsur, kæfur og fleira) sem og kjúklingur og kjúklingaafurðir væru verðmerktar fyrirfram fyrir verslanir með svokölluðu leiðbeinandi smásöluverði. Niðurstöður könnunarinnar leiddu í ljós að mjög lítill verðmunur var á milli verslana á þeim kjöt- og kjúklingaafurðum sem voru verðmerktar með leiðbeinandi smásöluverði. Engin verslun var með eigin verðmerkingar á slíkum vörum en þó voru dæmi um að lágvöruverðsverslanir byðu fastan afslátt við afgreiðslukassa. Á hinn bóginn var verð á öðrum vörum, sem verslanir verðmerkja sjálfar og kannaðar voru, mjög breytilegt eftir verslunum og gat verðmunur í sumum tilvikum numið allt að tugum prósent. Samkeppniseftirlitið taldi að verðsamkeppni á milli matvöruverslana á þeim kjöt- og kjúklingavörum sem eru merktar með leiðbeinandi smásöluverði væri mjög takmörkuð og talsvert meiri verðsamkeppni virtist eiga sér stað við sölu á öðrum vörum sem verslanir verðmerkja sjálfar.

Í lok nóvember árið 2007 gerði Samkeppniseftirlitið húsleit hjá m.a. Högum og fleiri fyrirtækjum á matvörumarkaði að fenginni heimild hjá Héraðsdómi Reykjavíkur. Tílefni leitarinnar var m.a. grunur um ólögmeitt verðsamráð milli birgja og matvöruverslana. Við húsleitina var lagt hald á nokkurt magn gagna. Við skoðun á gögnum sem Samkeppniseftirlitið aflaði í húsleitinni hafa komið í ljós fjölmargir tölvupóstar og fleiri gögn sem sýna m.a. samskipti birgja (aðallega á kjötmarkaði) annars vegar og forsvarsmanna Bónuss í eigu Haga hins vegar. Að mati Samkeppniseftirlitsins benda gögn þessi til þess að umræddar forverðmerkingar feli ekki einungis í sér *leiðbeiningu* um

endanlegt smásöluverð heldur að verðið hafi verið umsamið fyrirfram af umræddum aðilum. Slík háttsemi, svokallað lóðrétt verðsamráð, fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Í þessu máli verður tekin afstaða til þess hvort Síld og fiskur og Matfugl hafi með aðgerðum í tengslum við verðlagningu og endursölu á forverðmerktum matvörum brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga.

II. Málsmeðferð

Með bréfi Samkeppniseftirlitsins, dags. 20. maí 2008, var kjötvinnslufyrirtækjunum Norðlenska ehf. (hér eftir Norðlenska) og Sláturfélagi Suðurlands svf. (hér eftir SS) tilkynnt að eftirlitið hefði ákveðið að taka til skoðunar hvort verðmerkingar þeirra með leiðbeinandi smásöluverði færu gegn samkeppnislögum. Með bréfi, dags. 15. janúar 2009, var kjötvinnslufyrirtækjunum Kjarnafæði hf., (hér eftir Kjarnafæði), Kjötbanknum ehf. (hér eftir Kjötbankinn), Kaupfélag Skagfirðinga svf. - Kjötafurðastöð KS (hér eftir KKS) og Síld og fiski ehf. (hér eftir Síld og fiskur) tilkynnt að umrædd athugun Samkeppniseftirlitsins tæki til þeirra. Í bréfum Samkeppniseftirlitsins var óskað eftir eftirfarandi sjónarmiðum, upplýsingum og gögnum frá umræddum kjötvinnslum:

Í fyrsta lagi var óskað eftir rökstuddu mati kjötvinnslufyrirtækjanna á því hver væri sá markaður eða markaðir sem þeir annars vegar og endursöluaðilar á vörum þeirra hins vegar störfuðu á. Þá var óskað eftir ítarlegri sundurliðun á tekjum framleiðendanna fyrir árin 2005, 2006 og 2007 sem og tæmandi lýsingu á þeim forsendum og viðskiptaháttum kjötvinnslanna sem fælust í því að selja vörur merktar með leiðbeinandi endursöluverði. Í því sambandi var óskað eftir lýsingu á söluskilmálum og viðskiptakjörum, ástæðum verðmerkinganna og samningum eða samskiptum við endursöluaðila. Enn fremur var óskað eftir upplýsingum um hvort valkvætt væri fyrir endursöluaðila að kaupa umræddar vörur án verðmerkinga og hvernig staðið væri að ákvarðanatöku um leiðbeinandi smásöluverð hjá hverri og einni kjötvinnslu. Í síðasta lagi var óskað eftir afriti af öllum viðskiptasamningum hvernar kjötvinnslu við 20 stærstu endursöluaðila sem og afritum af ársreikningum þeirra fyrir árin 2006 og 2007.

Samkeppniseftirlitinu barst tölvupóstur, dags. 10. júní 2008, þar sem Norðlenska óskaði eftir fresti til 27. júní 2008 til að svara fyrri upplýsingabeiðni eftirlitsins, dags. 20. maí 2008. Samkeppniseftirlitið veitti Norðlenska umbeðinn frest. Þann 27. júní 2008 barst Samkeppniseftirlitinu á ný beiðni um frest með tölvupósti frá Norðlenska. Var sá frestur einnig samþykktur, þ.e. til og með 11. júlí 2008. Samkeppniseftirlitinu barst svar frá Norðlenska við upplýsingabeiðni sinni með bréfi, dags. 11. júlí 2008. Svar Norðlenska við upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins, dags. 15. janúar 2009, barst eftirlitinu þann 2. febrúar 2009.

Með tölvupósti, dags. 23. maí 2008, óskaði SS eftir fresti til að svara fyrri upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins, dags. 20. maí 2008. Var jafnframt óskað eftir fundi með Samkeppniseftirlitinu. Þann 13. júní 2008 átti Samkeppniseftirlitið fund með Steinþóri Skúlasyni, forstjóra SS, þar sem farið var yfir þá viðskiptasamninga SS sem hugsanlega kynnu að fela í sér brot á samkeppnislögum og var SS veittur frestur til 25. júní 2008 til að svara upplýsingabeiðni eftirlitsins. Sá frestur var framlengdur til 1. júlí 2008 og barst Samkeppniseftirlitinu svar SS með bréfi, dags. 26. júní 2008. Svar SS við

upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins, dags. 15. janúar 2009, barst eftirlitinu þann 3. febrúar 2009.

Svar Kjarnafæðis við upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins barst þann 4. febrúar 2009.

Kjötbankinn sinnti ekki beiðni Samkeppniseftirlitsins um afhendingu gagna innan tilskilins frests. Samkeppniseftirlitið sendi af því tilefni bréf til Kjötbankans, dags. 17. febrúar 2009, þar sem beiðni eftirlitsins var ítrekuð og veittur frestur til að svara til 24. febrúar 2009. Umbeðin gögn bárust hins vegar ekki innan þess frests en Kjötbankinn óskaði eftir frekari fresti til 15. mars 2009 með tölvupósti þann 3. mars sl. Samkeppniseftirlitið veitti þann frest. Þann 17. mars 2009 var Kjötbankanum veittur frestur til að skila umbeðnum upplýsingum á sama tíma og skila ætti upplýsingum samkvæmt síðari upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins, dags. 12. mars 2009, þ.e. þann 25. mars 2009, sbr. nánar hér á eftir.

Athugasemdir og gögn KKS bárust Samkeppniseftirlitinu þann 21. janúar 2009.

Síld og fiskur sinnti ekki upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins, dags. 15. janúar 2009 innan tilskilins frests en sendi hins vegar athugasemdir við athugun Samkeppniseftirlitsins með bréfum, dags. 2. og 19. febrúar 2009. Samkeppniseftirlitið sendi Síld og fiski af þeim sökum bréf, dags. 17. febrúar 2009, og annað, dags. 23. febrúar 2009, þar sem ítrekuð var beiðni eftirlitsins og Síld og fiski veittur frestur til 2. mars 2009 til að skila umræddum gögnum og upplýsingum. Umbeðin gögn bárust Samkeppniseftirlitinu frá Síld og fiski þann 3. mars 2009.

Efnislegum athugasemdum og sjónarmiðum nefndra kjötvinnslufyrirtækja verða gerð nánari skil eftir því sem við á í niðurstöðum hér á eftir.

Þann 12. mars 2009 var Högum tilkynnt að á grundvelli þeirra gagna sem aflað hefði verið í húsleit Samkeppniseftirlitsins á skrifstofum Bónuss og fleiri fyrirtækja á matvörumarkaði í nóvember 2007 sem og niðurstöðum verðkönnunar Samkeppniseftirlitsins í apríl 2008 hygðist Samkeppniseftirlitið taka afstöðu til þess í einu stjórnáskilum hvort Hagar, í gegnum Bónus, og ákveðin kjötvinnslufyrirtæki hefðu með samningum, samþykktum eða samstilltum aðgerðum í tengslum við verðlagningu og endursölu á forverðmerktum kjötvörum brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Frá Högum óskaði Samkeppniseftirlitið eftir eftirfarandi upplýsingum:

1. Nákvæmri lýsingu á viðskiptasambandi Bónuss við hvern og einn framangreindan birgja (áuk Reykjagarðs og Matfugls, sbr. hér á eftir) á árunum 2006, 2007 og 2008. Óskað var eftir að gerð yrði grein fyrir þeim söluskilmálum og öðrum viðskiptakjörum sem í gildi voru á þessum tíma og öllum breytingum á þeim.
2. Afriti af öllum samningum sem voru í gildi eða gerðir höfðu verið við framangreinda birgja á umræddu tímabili. Hefðu viðskipti við umrædda birgja á einhvern hátt byggst á munnlegu samkomulagi var óskað eftir nákvæmri tilgreiningu á því varðandi hvern og einn birgi.
3. Umfangi viðskipta Bónuss við umrædda birgja í fjárhæðum, sundurliðað eftir birgjum, umræddum árum og vörutegundum.

4. Ástæðu þess að Hagar selji í verslunum Bónuss forverðmerktar vörur frá umræddum birgjum í stað þess að fyrirtækið verðmerki sjálft umræddar vörur.
5. Nákvæmum upplýsingum um hvernig staðið væri að ákvörðunartöku um hið formerkta smásöluverð í verslunum Bónus á vörum frá umræddum birgjum á árunum 2006, 2007 og 2008.

Þann 12. mars 2009 sendi Samkeppniseftirlitið samskonar bréf til áðurnefndra kjötvinnslufyrirtækja. Í bréfinu var þeim tilkynnt að hluti þeirra gagna sem Samkeppniseftirlitið hefði lagt hald á í umræddri húsleit myndi verða lagður til grundvallar þeirri rannsókn sem áður hafði verið boðuð af hálfu eftirlitsins. Til viðbótar við þær upplýsingar sem þegar hafði verið óskað eftir frá kjötvinnslunum með bréfi, dags. 15. janúar 2009, var óskað eftir afriti af öllum tölvupóstum og bréfum sem starfsmenn eða stjórnendur hvernar kjötvinnslu hefðu sent starfsmönnum eða stjórnendum Bónuss á árunum 2006, 2007 og 2008 og öfugt.

Haldlögð gögn þóttu jafnframt gefa tilefni til þess að útvíkka athugun Samkeppniseftirlitsins og var tveimur kjúklingaframleiðendum, þ.e. Reykjagarði hf.¹ (hér eftir Reykjagarður) og Matfugli ehf.² (hér eftir Matfugl) send sambærileg bréf þar sem tilkynnt var um að rannsókn eftirlitsins myndi einnig beinast að samningum þessara fyrirtækja við Bónus. Frá Reykjagarði og Matfugli óskaði Samkeppniseftirlitið eftir sambærilegum upplýsingum og áður hafði verið aflað frá áðurnefndum kjötvinnslufyrirtækjum auk þeirra tölvupóstsamskipta sem áður segir.

Frestur til að svara framangreindum bréfum var veittur til 25. mars 2009.

Þann 18. mars 2009 bárust Samkeppniseftirlitinu umbeðin tölvupóstsamskipti frá KKS. Voru þau send í tölvutæku formi.

Þann 24. mars 2009 bárust Samkeppniseftirlitinu tölvupóstsamskipti sem óskað hafði verið eftir frá Norðlenska.

Þann 26. mars 2009 barst Samkeppniseftirlitinu bréf frá Reykjagarði þar sem upplýsingabeiðni eftirlitsins, dags. 12. mars 2009, var svarað auk þess sem umbeðin gögn fylgdu með, þ. á m. viðskiptasamningar, ársskýrslur og tölvupóstsamskipti við Bónus.

Þann 26. mars 2009 barst svarbréf frá Kjötbankanum en fyrirtækið hafði fengið framlengdan frest til að svara upprunalegri upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins, dags. 15. janúar 2009. Meðfylgjandi voru jafnframt þau tölvupóstsamskipti sem eftirlitið óskaði eftir.

Umbeðin tölvupóstsamskipti frá Síld og fiski bárust Samkeppniseftirlitinu með bréfi þann 27. mars 2009 og þann sama dag bárust jafnframt tölvugögn frá Kjarnafæði.

¹ Reykjagarður er í meirihlutaeigu (51%) Sláturfélags Suðurlands.

² Matfugl lýtur yfirráðum sömu aðila og Síld og fiskur. Matfugl er í 100% eigu Langasjós ehf. Langisjór á einnig félagið 14. júní ehf. sem á allt hlutafé í Síld og fiski.

Svarbréf Haga f.h. Bónuss barst Samkeppniseftirlitinu þann 27. mars 2009. Meðfylgjandi voru þær upplýsingar sem eftirlitið hafði óskað eftir með bréfi, dags. 12. mars 2009, þ.e. sala fyrirtækisins í krónum og magni fyrir árin 2006-2008, þeir viðskiptasamningar sem í gildi voru og yfirlit yfir viðskipti við tiltekna birgja á árunum 2006-2008. Viðbótargögn sem ekki fylgdu með umræddu bréfi Haga bárust Samkeppniseftirlitinu með bréfi, dags. 6. apríl 2009.

Þann 2. apríl 2009 bárust Samkeppniseftirlitinu umbeðnir tölvupóstar frá SS en félagið hafði áður fengið frest til að skila umræddum gögnum.

Þá bárust umbeðnir tölvupóstar frá Matfugli þann 14. apríl 2009 en félagið hafði einnig fengið viðbótarfrest til að skila umræddum gögnum.

Með bréfi Samkeppniseftirlitins, dags. 28. apríl 2009, til hinna átta kjötvinnslufyrirtækja sem að framan hafa verið nefnd, var óskað eftir nánari sundurliðun á tekjuupplýsingum þeirra. Umbeðnar upplýsingar bárust frá aðilum, ýmist með tölvupósti eða bréfpósti. Svar frá Norðlenska barst með tölvupósti, dags. 4. maí 2009. Svar frá Reykjagarði barst með bréfi, dags. 4. maí 2009. Svar frá Kjarnafæði barst með tölvupósti, dags. 9. maí 2009. Svar frá SS barst með tölvupósti, dags. 14. maí 2009. Svar frá Síld og fiski barst með tölvupósti, dags. 15. maí 2009 og svar frá Matfugli barst með tölvupósti, dags. 20. maí 2009 en tveir síðastnefndu fengu viðbótar frest til að skila umræddum gögnum.

Samkeppniseftirlitið sendi upplýsingabeiðni til Ferskra kjötvara með bréfi, dags. 11. maí 2009 og barst svarbréf Ferskra kjötvara þann 25. maí 2009. Þá óskaði Samkeppniseftirlitið eftir tekjuupplýsingum frá Ísfugli ehf. með bréfi, dags. 29. maí 2009. Upplýsingabeiðninni var hins vegar ekki svarað af hálfu Ísfugls þrátt fyrir ítrekarnir eftirlitsins. Samkeppniseftirlitið sendi á ný upplýsingabeiðni þann 28. október 2010 og barst svarbréf Ísfugls þann 1. desember 2010.

Við vinnslu málsins taldi Samkeppniseftirlitið nauðsynlegt að fá nánari skýringar og upplýsingar frá tilteknum aðilum málsins um forverðmerkingar og ákvörðun smásöluverðs á kjötvörum. Óskaði Samkeppniseftirlitið af þeim sökum eftir fundum með nokkrum af aðilum málsins. Jafnframt var á þessum fundum óskað eftir sjónarmiðum aðila um þá framkvæmd sem væri við lýði við forverðmerkingar á smásöluverði. Fundir voru haldnir með forsvarsmönnum eftirfarandi málsaðila:

- Sláturfélag Suðurlands, 19. júní 2009
- Síld og fiskur, 19. júní 2009
- Norðlenska, 22. júní 2009
- Kjarnafæði, 23. júní 2009
- Hagar – Bónus, 22. júní 2010.

Þann 24. september 2009 barst bréf frá Bónusi þar sem fyrri sjónarmið fyrirtækisins voru áréttuð. Þá voru sjónarmið Haga og Bónuss jafnframt reifuð á fundi forsvarsmanna fyrirtækjanna með Samkeppniseftirlitinu þann 22. júní 2010.

Þann 5. júlí 2010 sendi Samkeppniseftirlitið aðilum málsins andmælaskjal Samkeppniseftirlitsins í málinu og var frestur til þess að koma að athugasemdum við

andmælaskjalið gefinn til 6. ágúst 2010. Sá frestur var síðar framlengdur til 6. september 2010 með bréfi, dags. 13. júlí s.á. Í andmælaskjalinu var komist að þeirri frumniðurstöðu að Hagar og átta kjötvinnslufyrirtæki hefðu með lóðréttu verðsamráði brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga í tengslum við smásöluverðlagningu á kjötvörum í verslunum Bónuss.

Þann 28. september 2010 sendi Gunnar Þór Gíslason Samkeppniseftirlitinu athugasemdir Síldar og fisks og Matfugls við andmælaskjalið. Gunnar Þór er framkvæmdastjóri Síldar og fisks og Langasjávar ehf. Langisjór er móðurfélag Matfugls og Síldar og fisks.

Í athugasemdunum eru sett fram ýmis sjónarmið til stuðnings m.a. því að ákvæði 10. gr. samkeppnislaga hafi ekki verið brotin.

1. Sáttirnar

Í kjölfar þess að andmælaskjal Samkeppniseftirlitsins var sent framangreindum fyrirtækjum sneru þau sér til eftirlitsins og óskuðu eftir viðræðum um að ljúka málinu með sátt, sbr. 17. gr. f samkeppnislaga. Samhengisins vegna er rétt að lýsa þessu nánar hér.

1.1 Sátt við Haga

Hagar voru fyrsta fyrirtækið sem sneri sér til Samkeppniseftirlitsins og óskaði eftir því að ljúka málinu með sátt en samkvæmt framangreindu ákvæði samkeppnislaga getur Samkeppniseftirlitið lokið málum með sátt ef fyrirtæki sem til rannsóknar eru stíga fram og viðurkenna brot á samkeppnislögum. Þann 27. september 2010 nýtti Samkeppniseftirlitið sér heimild samkeppnislaga og gerði sátt við Haga.

Í sáttinni fólst að Hagar viðurkenndu að hafa brotið 10. gr. samkeppnislaga með samningum eða samstilltum aðgerðum við allar framangreindar kjötvinnslur í tengslum við verðlagningu á kjötvörum í smásölu. Féllust Hagar á að greiða 270 milljónir kr. í stjórnvaldssekt vegna brotanna.

Hagar samþykktu jafnframt að grípa til ráðstafana sem ætlað er að efla samkeppni í sölu á kjötvörum neytendum til hagsbóta. Í þessu felst m.a. að Hagar skuldbinda sig til þess hætta öllum samskiptum við kjötvinnslufyrirtæki um smásöluverð í verslunum Haga og hætta í áföngum að taka við vörum frá þeim sem merktar eru með leiðbeinandi smásöluverði. Þannig hættu Hagar þann 1. mars 2011 að taka við öllum kjötvörum sem merktar voru með smásöluverði og voru staðlaðar, hvað varðar magn, umbúðir og innihald. Er hér t.d. um að ræða flestar tegundir af pylsum, tilbúnum réttum og sumar áleggstegundir. Þann 1. júní 2011 hættu verslanir Haga síðan að taka við öllum kjötvörum sem merktar voru með smásöluverði. Frá þessum þessum tíma hafa verslanir Hagar þannig annast að öllu leyti sjálfar merkingu smásöluverðs á kjötvörum. Þá var í sáttinni lagt bann við því að verslanir Haga gefi upp afslátt á kjötvörum nema um raunverulega lækkun frá gildandi smásöluverði sé að ræða. Það var talið bæði samkeppnishamlandi og villandi gagnvart neytendum að gefa til kynna að vara væri á tilboði (t.d. 10% afslætti) þegar í raun væri aðeins um að ræða almennt verð sem gilti í viðkomandi verslun.

1.2 Sátt við Sláturfélag Suðurlands og Reykjararð

Sláturfélag Suðurlands og Reykjararður óskuðu einnig eftir því að ljúka málinu með sátt. Sátt náðist og var hún undirrituð þann 1. október 2010. Í sáttinni fólst að fyrirtækin játuðu brot á 10. gr. samkeppnislaga sem fólust í samningum og samstilltum aðgerðum við verðlagningu á kjötvörum í smásölu, sbr. sáttina við Haga. Einnig var fallist á að greiða samtals 45 milljónir kr. í stjórnvaldssekt.

Sláturfélagið og Reykjararður skuldbundu sig skv. sáttinni til að hætta öllum afskiptum af smásöluverði, afslætti og álagningu endursöluaðila. Í sáttinni var fyrirtækjunum veittur sami aðlögunartími og verslunum Haga til að breyta fyrirkomulagi við verðmerkingar á kjöti. Þannig áttu fyrirtækin fyrir 1. mars 2011 að hafa hætt að merkja staðlaðar vörur með smásöluverði og eftir 1. júní 2011 áttu þau að hafa hætt að afgreiða vörur til endurseljenda með smásöluverðmerkingu. Gilti þetta gagnvart Högum og öllum öðrum endurseljendum sem eru í viðskiptum við fyrirtækin. Tóku þessi skilyrði einnig til vara sem framleiddar eru undir vörumerkjum viðkomandi verslana eða verslanakeðja

1.3 Sátt við Kjötafurðarstöð Kaupfélags Skagfirðinga

Í framhaldi af sátt Samkeppniseftirlitsins við Haga óskaði Kaupfélag Skagfirðinga einnig eftir því að ljúka málinu með sátt. Sátt náðist og var hún undirrituð þann 1. október 2010. Í sáttinni kemur fram að Kaupfélag Skagfirðinga játar brot á 10. gr. samkeppnislaga sem fólust í samningum og samstilltum aðgerðum við verðlagningu á kjötvörum í smásölu, sbr. sáttin við Haga. Einnig féllst fyrirtækið á að greiða 40 milljónir kr. í stjórnvaldssekt vegna brotanna.

Fyrirtækið féllst á að hlíta samskonar skilyrðum og Sláturfélagið og Reykjararður.

1.4 Sátt við Norðlenska

Norðlenska óskaði einnig eftir því að ljúka málinu með sátt. Sátt náðist og var hún undirrituð þann 6. október 2010. Í sáttinni kemur fram að Norðlenska játar brot á 10. gr. samkeppnislaga sem fólust í samningum og samstilltum aðgerðum við verðlagningu á kjötvörum í smásölu, sbr. sáttin við Haga. Einnig féllst fyrirtækið á að greiða 30 milljónir kr. í stjórnvaldssekt vegna brotanna.

Fyrirtækið féllst á að hlíta samskonar skilyrðum og framangreind fyrirtæki.

1.5 Sátt við Kjarnafæði

Kjarnafæði óskaði einnig eftir því að ljúka málinu með sátt. Sátt náðist og var hún undirrituð þann 8. október 2010. Í sáttinni kemur fram að Kjarnafæði játar brot á 10. gr. samkeppnislaga sem fólust í samningum og samstilltum aðgerðum við verðlagningu á kjötvörum í smásölu, sbr. sáttin við Haga. Einnig féllst fyrirtækið á að greiða 20 milljónir kr. í stjórnvaldssekt vegna brotanna.

Fyrirtækið féllst á að hlíta samskonar skilyrðum.

Skilyrðunum og fyrirmælunum sem gilda gagnvart Högum og framangreindum kjötvinnslufyrirtækjum er nánar lýst í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010.

1.6 Sátt við Kjötbankann

Sátt var einnig gerð vegna brota Kjötbankans á 10. gr. samkeppnislaga og var hún undirrituð 12. nóvember 2010. Fyrirtækið var hins vegar úrskurðað gjaldþrota í júlí 2010 og á grundvelli upplýsinga um stöðu móðurfélags þess voru ekki taldar forsendur til að beita viðurlögum.

Þar sem Kjötbankinn hafði hætt starfsemi var fyrirmælum ekki beint til hans.

2. **Málsmeðferð í kjölfar sáttanna**

Fyrirsvarsmaður Síldar og fisks og Matfugls óskaði eftir sáttaviðræðum við Samkeppniseftirlitið en þær viðræður skiluðu ekki niðurstöðu. Þáttur þessara fyrirtækja er því til umfjöllunar í máli þessu.

Þann 16. nóvember 2010 sendi Samkeppniseftirlitið bréf til Langasjávar ehf., móðurfélags Síldar og fisks og Matfugls, þar sem tilkynnt var sú frumniðurstaða eftirlitsins að beina skuli mögulegri sektarákvörðun að móðurfélaginu. Var sú niðurstaða rökstudd nánar í umræddu bréfi. Var félaginu gefinn kostur á því að tjá sig um framangreinda niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins. Svarbréf Langasjávar barst Samkeppniseftirlitinu þann 6. desember 2010. Þar er niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins mótmælt og því haldið fram að ekki sé unnt að líta á dótturfélögin Síld og fisk og Matfugl og móðurfélag þess, Langasjó, sem eina efnahagslega einingu í skilningi samkeppnisréttarins. Var því m.a. haldið fram að það færi gegn andmælarétti Langasjávar að beina sektarákvörðun að félaginu án þess að það hefði fengið færi á að tjá sig um efni málsins. Í bréfinu segir jafnframt að vegna [...]³

Þann 13. desember 2010 sendi Samkeppniseftirlitið bréf til Langasjávar þar sem tilkynnt var að höfð yrði hliðsjón af þeim sjónarmiðum sem Langisjór hefði sett fram í bréfi sínu. Var Langasjó einnig gefið tækifæri til þess að setja fram frekari sjónarmið við andmælaskjal Samkeppniseftirlitsins en þau sem borist höfðu þann 28. september 2010. Vegna ummæla félagsins um að [...]⁴

Langisjór sendi Samkeppniseftirlitinu svarbréf þann 15. desember 2010 þar sem sjónarmið félagsins voru áréttuð og á því byggt að félagið Langisjór hefði aldrei fengið afhent andmælaskjal Samkeppniseftirlitsins og hafi því ekki geta gætt andmælaréttar síns. Þá er sú ákvörðun Samkeppniseftirlitsins að vekja athygli Arion banka á ummælum félagsins gagnrýnd. Að mati Langasjávar hafi Samkeppniseftirlitið misskilið ummæli félagsins og að [...]⁵

Í bréfi Samkeppniseftirlitsins til Langasjávar, dags. 17. desember 2010, var vísað til þess að dótturfélög fyrirtækisins, Síld og fiskur og Matfugl, hefðu fengið andmælaskjalið sent í byrjun júlí 2010. Jafnframt var bent á að framkvæmdastjóri Langasjávar hefði andmælaskjalið undir höndum. Að lokum segir í bréfinu að telji Langisjór þörf á að fá í hendur nýtt eintak af andmælaskjalinu mun eftirlitið verða við þeirri ósk. Slík ósk barst ekki.

---

³ Fellt út vegna trúnaðar.

⁴ Fellt út vegna trúnaðar.

⁵ Fellt út vegna trúnaðar.

Þann 20. janúar 2011 sendi Síld og fiskur bréf til Samkeppniseftirlitsins þar sem vísað var til ákvörðunar nr. 33/2010 og þeirra skilyrða sem þar eru lögð á tiltekin fyrirtæki. Í bréfinu lýsa Síld og fiskur yfir áhyggjum af því að skilyrði Samkeppniseftirlitsins muni leiða til röskunar á samkeppni á tilteknum mörkuðum. Nefnir félagið sérstaklega skerta samkeppnisstöðu kjötvinnslufyrirtækja gagnvart eigin kjötvinnslum smásöluverslana og erfiða stöðu smærri smásala gagnvart þeim stærri. Síld og fiskur heldur því fram að eftir að kjötvinnslufyrirtæki hætti að verðmerkja kjötvörur muni allar kjötvörur verða sendar í miðlæga merkingarstöðu Haga og þær settar í „verðmerkingarferli“ sem yrði þá aukabrep sem lengi framleiðsluferlið og auki rýrnun sem aftur auki kostnað við að koma framleiðslunni á markað. Að mati Síldar og fisks skekki þetta samkeppnisstöðu kjötvara gagnvart öðrum matvörum. Einna helst telji Síld og fiskur þetta skekkja samkeppnisstöðu kjötvinnslufyrirtækja gagnvart eigin kjötvinnslu Haga þar sem sú kjötvinnsla sé sú eina sem geti áfram pakkað og verðmerkt kjötvörur í samfelldu ferli fyrir verslanir Haga. Síld og fiskur heldur því jafnframt fram í bréfi sínu að Hagar muni líma verðmerkimiða á vörur sínar og kjötvinnslufyrirtæki því ekki hafa stjórn á því hvernig frágangur verðmerkingarinnar sé. Að mati Síldar og fisks geti þetta dregið úr aðgreiningu vara ólíkra framleiðenda í hugum neytenda.

Síld og fiskur byggja á því að skilyrði Samkeppniseftirlitsins geri það að verkum að Hagar og aðrir smásöluaðilar geti styrkt eigin kjötvinnslur á kostnað kjötvinnslufyrirtækja á markaðnum. Þetta veiki samkeppni, minnki vöruúrval og auki aðgangshindranir inn á smásölumarkað.

Síld og fiskur heldur því fram að Samkeppniseftirlitið hafi farið gegn meðalhófsreglu stjórnarsýslulaga með því að ganga mun lengra í skilyrðum sáttar við Haga og kjötvinnslufyrirtækin heldur en þörf hafi verið á til að stöðva hin meintu brot.

Að lokum segir að til að tryggja áframhaldandi samkeppni á þessum mörkuðum telji Síld og fiskur nauðsynlegt að fá umræddum skilyrðum hnekkt og að félagið muni grípa til allra þeirra aðgerða sem þörf sé á í því augnamiði. Var Samkeppniseftirlitinu gefinn kostur á því að tjá sig um framangreinda afstöðu Síldar og fisks. Samkeppniseftirlitið taldi ekki ástæðu til þess.

Þann 5. ágúst 2011 sendi Samkeppniseftirlitið tölvupóst til Síldar og fisks þar sem óskað var eftir nánari útskýringum á nokkrum atriðum í athugasemdum félagsins frá 28. september 2010. Svar og nánari skýringar bárust frá Síld og fiski með tölvupósti þann 17. ágúst 2011.

Með bréfi, dags. 18. ágúst 2011, til Langasjávar óskaði Samkeppniseftirlitið eftir m.a. ársreikningum Matfugls, Síldar og fisks og Langasjávar. Einnig var veitt færi á að koma að frekari sjónarmiðum varðandi tiltekið atriði sem fram hafði komið í athugasemdum Síldar og fisks við andmælskjalið frá 28. september 2010. Svar barst með bréfi frá 31. ágúst 2011. Í því fjallar Langisjór nánar um umrætt atriði sem fram hafði komið í athugasemdum Síldar og fisks.

III. Niðurstaða

Í máli þessu er tekið til skoðunar hvort kjötvinnslufyrirtækin Síld og fiskur og Matfugl hafi með samskiptum sínum við Haga (í gegnum verslanir Bónuss) brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með samningum, samþykktum eða samstilltum aðgerðum í tengslum við verðlagningu og endursölu á forverðmerktum matvörum. Verður fyrst vikið að skilgreiningu markaða og stöðu fyrirtækja á þeim.

1. Skilgreining markaða

Eins og kemur fram í úrskurðum áfrýjunarnefndar samkeppnismála í málum nr. 14/2001 *Ágæti hf., Mata ehf. og Sölufélag garðyrkjumanna svf. gegn samkeppnisráði* og nr. 3/2004 *Ker hf., Olíuverslun Íslands hf., Skeljungur og Bensínorkan ehf. gegn samkeppnisráði* ráðast skilyrði fyrir því að beita 10. gr. samkeppnislaga vegna t.d. verðsamráðs eða markaðsskiptingar ekki að öllu leyti af stöðu fyrirtækja á viðkomandi markaði. Er þetta sama sjónarmið og byggt er á í EES/EB-samkeppnisrétti.⁶ Er því almennt séð umtalsverður munur á þýðingu markaðsskilgreiningar eftir því hvort um er að ræða mál sem varða brot á annars vegar 11. gr. samkeppnislaga og hins vegar 10. gr. eða 12. gr. laganna.⁷

Athugun á markaðnum getur hins vegar skipt máli við mat á því hvort minniháttarregla 13. gr. samkeppnislaga eigi við og við mat á alvarleika brotsins við ákvörðun stjórnvaldssekta. Þá hefur markaðsskilgreining og mat á stöðu fyrirtækja þýðingu við mat á því hvort tilteknar aðgerðir fyrirtækja séu til þess fallnar að hafa skaðleg áhrif á samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Við mat á skaðlegum áhrifum tiltekinna lóðréttra samninga og þar með hvort þeir fari gegn 10. gr. skiptir staða viðkomandi fyrirtækja máli, t.d. við mat á bundinni markaðshlutdeild. Rétt þykir í þessu máli að fjalla um markaði málsins og meta stöðu fyrirtækja á þeim. Þykir rétt í upphafi að draga saman megin sjónarmið Síldar og fisks og Matfugls að þessu leyti.

1.1 Sjónarmið málsaðila

Í sjónarmiðum sínum tekur Síld og fiskur það fram að félagið telji markaðsskilgreiningu Samkeppniseftirlitsins ranga. Að mati Síldar og fisks sé staðganga á milli einstakra kjöttegunda á markaðnum sem og fleiri matvara. Segir í athugasemdum Síldar og fisks að ljóst sé að verðhækkningar á framleiðsluvörum fyrirtækisins séu til þess fallnar að hafa áhrif á eftirspurn vörunnar, nánar tiltekið með þeim hætti að kaupendur snúi sér þá frekar að öðrum kjötvörum og öðrum matvörum á borð við fisk og pasta. Auk þess segir að félagið setji fyrirvara við það mat Samkeppniseftirlitsins að skipta markaðnum niður eftir frosnum og unnum matvörum. Þá segir að sú aðferðarfræði Samkeppniseftirlitsins að byggja markaðsskilgreiningu sína á fordæmum úr EES/EB rétti sé hæpin að mati Síldar og fisks þar sem hinn íslenski markaður fyrir framleiðslu, vinnslu og heildsöludreifingu á kjötvöru sé ólíkur erlendum mörkuðum, t.d. vegna smæðar markaðarins auk þess sem ekki séu sömu möguleikar á útflutningi.

⁶ Sjá hér Ritter, Braun og Rawlinsson, *European Competition Law*, bls. 102. Þar segir að framkvæmd framkvæmdastjórnar ESB sýni að engin þörf sé á nákvæmri markaðsskilgreiningu þegar um „augljósar“ samkeppnishömlur sé að ræða („no need of systematic market analysis in cases of „obvious“ restrictions“). Bent er á að slík augljós brot séu t.d. verðsamráð og markaðsskipting.

⁷ Sjá t.d. dóm undirréttar EB í máli nr. T-62/98 *Volkswagen AG v. Commission* [2000] 5 CMLR. 833.

Í athugasemdum Matfugls kemur fram það mat að kjúklingur geti einn og sér ekki talist sjálfstæður vörumarkaður. Að mati Matfugls sé staðganga á milli kjúklings og annarra kjöttegunda sem og fleiri matvara. Segir að ljóst sé að verðhækkningar á kjúklingi séu til þess fallnar að hafa áhrif á eftirspurn vörunnar með þeim hætti að kaupendur snúi sér þá frekar að öðrum kjötvörum og öðrum matvörum á borð við fisk og pasta. Þá setur Matfugl fyrirvara við það mat Samkeppniseftirlitsins að skipta hinum skilgreinda markaði eftir frosnum og unnum kjúklingavörum. Matfugl tekur það jafnframt fram, líkt og Síld og fiskur gerir, að aðferðarfræði Samkeppniseftirlitsins við skilgreiningu á markaðnum sé hæpin og er það rökstutt á sama máta og Síld og fiskur gerir, sbr. umfjöllun að framan.

1.2 Mat Samkeppniseftirlitsins

Samkvæmt 4. gr. samkeppnislaga er markaður sölusvæði vöru og staðgengdarvöru og/eða sölusvæði þjónustu og staðgengdarþjónustu. Hagfræðileg rök leiða til þess að skoða verður viðkomandi markaði út frá að minnsta kosti tveimur sjónarhornum. Annars vegar vöru- eða þjónustumarkaðnum og hins vegar landfræðilega markaðnum. Hafa ber þó í huga að markaðsskilgreiningar í samkeppnisrétti geta ekki verið nákvæmar og eru aðeins notaðar til viðmiðunar, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 8/2008 *Fiskmarkaður Íslands hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*.

1.2.1 Vörumarkaðurinn

Með viðkomandi vöru- eða þjónustumarkaði er átt við markað fyrir allar vörur og þjónustu sem neytendur líta á sem staðkvæmdarvörur eða staðkvæmdarþjónustu vegna eiginleika þeirra, verðs og áformaðrar notkunar. Staðgönguvara eða staðgönguþjónusta er vara eða þjónusta sem að fullu eða verulegu leyti getur komið í stað annarrar vöru eða þjónustu.

Í máli þessu er eins og fyrr segir tekið til skoðunar hvort kjötvinnslufyrirtækin Síld og fiskur og Matfugl hafi brotið ákvæði samkeppnislaga með samningum, samþykktum eða samstilltum aðgerðum í tengslum við verðlagningu og endursölu á forverðmerktum matvörum í verslunum Bónuss. Af þessu er ljóst að mál þetta varðar annars vegar fyrirtæki sem starfa við vinnslu og heildsöludreifingu á kjöti og kjötvörum og hins vegar smásölu á matvörum, þ.m.t. kjöti og kjötvörum til neytenda. Skilgreina þarf þá markaði sem þessi fyrirtæki starfa á og hafa áhrif í máli þessu. Færa má fyrir því rök að verkaskipting í starfsemi fyrirtækja endurspegli þá markaði sem þau starfi á. Þannig er vöruframleiðsla sérstakur markaður og hið sama gildir t.d. um smásöluverslun.

1.2.1.1 Vinnsla og heildsöludreifing á kjötvörum til matvöruverslana

Framangreind sjónarmið Síldar og fisks og Matfugls um skilgreiningu markaða lúta að því að um staðgöngu sé að ræða á milli kjötvara og annarra matvara, s.s. fisks, pasta o.fl. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessi sjónarmið.

Í skýrslu Samkeppniseftirlitsins nr. 2/2008, *Öflug uppbygging – Opnun markaða og efling atvinnustarfsemi*, kom fram að í málum samkeppnisyrvalda sem varði kjötmarkaði hafi þeim verið skipt eftir tegundum kjöts.⁸ Hver kjöttegund tilheyrir þannig sérstökum markaði. Um það efni má m.a. vísa til ákvörðunar samkeppnisráðs nr. 25/2001 *Samningur Reykjagarðs hf. og Ferskra kjúklinga ehf. um slátrun og pökkun á kjúklingum*

⁸ Skýrsla Samkeppniseftirlitsins nr. 2/2008 *Öflug uppbygging – Opnun markaða og efling atvinnustarfsemi*, bls. 82.

þar sem talið var að sérstakir eiginleikar kjúklingakjöts leiddu til þeirrar niðurstöðu að takmörkuð staðgangar væri á milli kjúklingakjöts og annarra tegunda af kjöti. Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010 var talið að hver kjöttegund væri á sjálfstæðum markaði. Þá verður að horfa til þess að í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 1/2011 *Búvangur o.fl. gegn Samkeppniseftirlitinu* var lagt til grundvallar að svínakjöt tilheyrði sérstökum markaði.

Samkeppniseftirlitið telur að sömu sjónarmið eigi við í þessu máli, þ.e. að hver kjöttegund tilheyrir sitt hverjum markaðnum. Þau kjötvinnslufyrirtæki sem um ræðir í málinu framleiða aðallega vörur úr svínakjöti (Síld og fiskur) og kjúklingakjöti (Matfugl). Síld og fiskur framleiðir einnig lítilsháttar af lambakjöti, nautakjöti og hrossakjöti. Samkeppniseftirlitið telur því eðlilegt að mörkuðum þessa máls verði skipt eftir umræddum kjöttegundum.

Þessu til stuðnings má jafnframt benda á að umræddar kjötvinnslur selja kjöt og kjötvörur til endurseljenda, þ. á m. matvöruverslana. Ber að hafa hér í huga að staðgangar á tiltekinni vöru horfir öðruvísi við gagnvart neytendum og endursöluaðlum. Þótt neytendur telji að tiltekin vara geti komið í stað annar getur endursöluaðili metið það svo að hann þurfi að bjóða upp á þær báðar. Óhætt er að fullyrða að gagnvart matvöruverslunum sé ekki staðgangar á milli þeirra mismunandi kjöttegunda sem áður eru nefndar, þ.e. verslanirnar verði að geta boðið viðskiptavinum sínum upp á a.m.k. flestar ef ekki allar umræddar tegundir.⁹ Þá verður að horfa til þess að umræddar kjöttegundir hafa mismunandi eiginleika og hafa hver sitt bragð og áferð. Þetta leiðir til þess að í hugum neytenda er ekki fullkomin staðgangar milli þessara tegunda. Komist hefur verið að sömu niðurstöðu í m.a. EES/ESB-samkeppnisrétti.¹⁰ Telur Samkeppniseftirlitið að sömu sjónarmið eigi við hér á landi.

Taka þarf einnig til skoðunar hvort einstakar kjöttegundir megi flokka nánar í undirmarkaði enda ljóst að þau kjötvinnslufyrirtæki sem hér eru til skoðunar framleiða bæði fjölbreytt úrval kjötvara, allt frá ferskum og frosnum afurðum sem seldar eru í stórum einingum til unninna kjötvara eins og t.d. áleggs og tilbúinna rétta. Í þessu sambandi telur Samkeppniseftirlitið að rök geti staðið til þess að heildsala á fersku kjöti annars vegar (kjöti sem ekki hefur verið unnið frekar, t.d. með hvers konar kryddum eða eldun) og unnum kjötvörum hins vegar séu aðskildir markaðir. Til fyrrnefnda flokksins telst allt ferskt kjöt og frosið¹¹ hvort sem það er selt í stórum eða litlum einingum, úrbeinað eða óúrbeinað. Til síðarnefnda flokksins telst hins vegar allt kjöt sem hefur verið unnið á einhvern hátt, s.s. með viðbættu kryddi, reykingu o.þ.h. Rök eru einnig fyrir því að skipta mörkuðum fyrir unnar kjötvörur í undirmarkaði eftir tegundum. Í þessu

⁹ Sjá t.d. ákvörðun framkvæmdastjórnar ESB frá 28. október 2004 í máli nr. COMP/M.3476 Cargill/Seara: „*In line with that Commission decision, Cargill confirms that there is little direct substitutability in practice between poultry products and other meat products (e.g. pork) from the perspective of customers in the food manufacturing, catering and retail sectors.*”

¹⁰ Sjá t.d. ákvörðun framkvæmdastjórnar ESB frá 9. mars 1999 í máli nr. IV/M.1313 *Danish Crown/Vestjyske Slagterier*. Í ákvörðuninni segir eftirfarandi um markaði fyrir ferskt kjöt: „... *different types of meat should not be considered as part of the same relevant product market for the purpose of assessing the impact on competition of the present merger.*” Sjá einnig ákvörðun framkvæmdastjórnar ESB frá 14. febrúar 2002 í máli nr. COMP/M.2662 – *Danish Crown/Steff Houlberg*: „... *fresh pork constitutes a relevant product market separate from fresh beef.*” Sama hefur verið lagt til grundvallar í bandarískum samkeppnisrétti. Sjá t.d. dóm Hæstaréttar Bandaríkjanna í *Cargill, Inc. v. Monfort of Colorado, Inc.*, 479 U.S. 104.

¹¹Sá skilningur hefur jafnframt verið staðfestur af framkvæmdastjórn ESB, sjá ákvarðanir framkvæmdastjórnarinnar í málum nr. M3337 *Best Agrifund/Nordfleisch* og M.3968 *Sovion/Sudfleisch*. - M.5322 *Marfrig/OSI Group Companies*.

sambandi má t.d. líta til ákvörðunar framkvæmdastjórnarinnar í máli Danish Crown/Steff Houlberg frá árinu 2002.¹² Í málinu, þar sem til skoðunar var samruni tveggja stærstu fyrirtækja í Danmörku á sviði svínaslátrunar og vinnslu, kom m.a. fram að hvorki væri eftirspurnar- né framboðsstaðganga á milli mismunandi tegunda af unnum kjötvörum. Það væri því raunhæft að skipta markaði fyrir unnar kjötvörur í undirmarkaði eftir kjöttegundum, s.s. unnum vörum úr svínakjöti, unnum vörum úr nautakjöti, unnum vörum úr fuglakjöti o.s.frv.¹³

Í máli Danish Crown/Steff Houlberg var einnig talið að mörkuðum fyrir unnar kjötvörur mætti skipta enn frekar í undirmarkaði eftir vörutegundum, t.d. í markað fyrir svínapylsur og markað fyrir sneitt beikon.¹⁴ Á hinn bóginn var ekki talin þörf á því í málinu að taka afstöðu til þessarar skiptingar.¹⁵ Að mati Samkeppniseftirlitsins á hið sama við í þessu máli, þ.e. ekki er þörf á að greina markaðinn frekar í undirmarkaði.

Samkeppniseftirlitið telur jafnframt að framleiðsla og sala á kjötvörum geti tilheyrt mismunandi mörkuðum eftir tegundum viðskiptavina enda ljóst að þarfir þeirra eru mismunandi t.d. eftir því hvort um er að ræða aðrar kjötvinnslur, veitingastaði, stóreldhús eða almennar matvöruverslanir/stórmarkaði. Mál þetta varðar sölu umræddra kjötvinnslufyrirtækja á forverðmerktum kjötvörum til verslana Bónuss en það fyrirtæki starfar á dagvörumarkaði, sbr. nánar hér á eftir. Í ljósi þess telur eftirlitið að markaðir fyrir vinnslu og heildsöludreifingu á kjöti og kjötvörum í máli þessu beri að einskorða við sölu til matvöruverslana.

Með hliðsjón af framangreindu er það mat Samkeppniseftirlitsins að þeir markaðir sem kjötvinnslufyrirtækin starfa á og varða mál þetta séu eftirfarandi:¹⁶

¹² Sjá ákvörðun framkvæmdastjórnar ESB frá 14. febrúar 2002 í máli nr. COMP/M.2662 – Danish Crown/Steff Houlberg.

¹³ Um þetta segir í ákvörðuninni, sbr. mgr. 27: „*Processed meat products vary over a large range of different products from pre-packed bacon to ready-prepared dishes and components. From a demand side, consumers are not willing to substitute pork processed products with beef or poultry processed products. In addition, there is clearly no supply-side substitutability between pork-processed products and processed products using other meat. A supplier of sliced bacon cannot obtain its supplies for raw pork from beef producers or poultry producers, as these suppliers are unable to switch their production. Thus, a wide range of the processed sandwich meat products produced for the Danish market and other national markets are traditionally made with pork meat. This includes products such as salamis, cooked ham and fillet. Producing the products with meat other than pork is not a viable alternative. It is therefore reasonable to conclude that the product market for processed meats should be subdivided in processed pork products, processed beef products, processed poultry products etc. There is therefore a distinct product market for processed pork products.*”

¹⁴ Um þetta segir í ákvörðuninni, sbr. mgr. 28: „*This market could be further divided into particular processed products such as pork sausages or sliced bacon. From a demand side perspective consumers may be unwilling to substitute sausages with raw bacon at 5-10% permanent price increases. The characteristics of processed products make such substitutability unlikely. Normally, supply-side substitutability would indicate the absence of separate sub-markets and would dictate a single market for all pork-processed products as a supplier of pork products could easily change his production to supply bacon, ham etc. However, in some instances supply-side substitutability may not change the above conclusion due to different consumer preferences and perceptions for different categories of products. The meat's origin may be more important when a consumer considers buying liver paste than ham (Danish origin may be particularly prized for traditional Danish delicacies). Thus, the meat's origin may be less important when buying a pâté, which is normally regarded as a foreign speciality, in comparison to buying traditional Danish delicacies*”

¹⁵ Um þetta segir í ákvörðuninni, sbr. mgr. 29: „*Therefore, it may be necessary to sub-divide the processed pork market into separate product markets. The product market definition can, however, be left open, as no competition problems arise regardless of whether the product market is defined as processed pork products or split further in sub-segments.*”

¹⁶ Athuganir Samkeppniseftirlitsins hafa leitt í ljós að sala umræddra kjötvinnslufyrirtækja á öðrum kjöttegundum (s.s. kalkúna- og hreindýrakjöti) til matvöruverslana er óveruleg. Verður því einungis miðað við tilgreindar kjöttegundir.

- Vinnsla og heilðsöluþreifing á fersku svínakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á unnu svínakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á fersku nautakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á unnu nautakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á fersku lambakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á unnu lambakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á fersku kjúklingakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á unnu kjúklingakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á fersku hrossakjöti til matvöruverslana.
- Vinnsla og heilðsöluþreifing á unnu hrossakjöti til matvöruverslana.

1.2.1.2 Smásala á dagvörum í matvöruverslunum

Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 64/2008 *Misnotkun Haga hf. á markaðsráðandi stöðu sinni*, sbr. og úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 2/2009 *Hagar hf. gegn Samkeppniseftirlitinu* var matvörumarkaðurinn skilgreindur sem sala á dagvöru í matvöruverslunum.¹⁷ Var þessi skilgreining staðfest af Hæstarétti Íslands, sbr. dómur í máli nr. 188/2010.

Með dagvöru er átt við vörur sem uppfylla daglegar neysluþarfir neytenda og þurfa þessar verslanir að hafa á boðstólum ákveðið úrval af, t.d. matar-, drykkjar-, hreinlætis- og snyrtivörum. Sala á dagvöru hefur þannig verið aðgreind frá sölu á sérvöru en margar matvöruverslanir bjóða jafnframt upp á allnokkurt úrval sérværa, t.d. fatnað og búsaðhöld. Þá hafa skýr skil verið gerð á milli sölu matvöruverslana á dagvörum annars vegar og svo sérvæslana með matvöru hins vegar, s.s. bakaría og fisk- og kjötbúða. Hvað varðar sölu bensínstöðva á dagvöru kom fram í nefndum úrskurði áfrýjunarnefndar að ekki væru nægjanleg rök fyrir því að sala þeirra gæti frá sjónarhóli neytenda fallið undir þann markað sem matvöruverslanir starfi á sökum þess að meginviðskipti bensínstöðvanna beindust að sölu á annars konar vöru en dagvöru. Í ljósi framangreinds telst því sá markaður sem verslanir Bónuss starfa á vera sala á dagvöru í matvöruverslunum.

1.2.2 Landfræðilegi markaðurinn

Í samkeppnisrétti er landfræðilegi markaðurinn það svæði þar sem samkeppnisskilyrði eru nægjanlega lík til þess að unnt sé að greina þau frá öðrum svæðum í samkeppnislegu tilliti, sbr. t.d. úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála nr. 3/2008 *Hf. Eimskipafélag Íslands gegn Samkeppniseftirlitinu*. Er hér um að ræða landsvæði þar sem hlutaðeigandi fyrirtæki eru viðriðin framboð og eftirspurn eftir viðkomandi vöru eða þjónustu og sem unnt er að greina frá nærliggjandi svæðum, einkum vegna þess að samkeppnisskilyrði eru greinilega frábrugðin á þeim svæðum. Meðal þátta sem skipta máli við mat á viðkomandi landfræðilegum markaði eru eðli og einkenni viðkomandi vöru eða þjónustu, hugsanlegar aðgangshindranir eða neytendavenjur, greinilegur munur á markaðshlutdeild fyrirtækja á viðkomandi svæði og aðliggjandi svæðum, verðmunur og flutningskostnaður.

Fræðilega séð getur landfræðilegur markaður verið ýmist staðbundinn, svæðisbundinn, landsmarkaður eða alþjóðamarkaður. Stærð landfræðilegs markaðar veltur m.a. á því að hvaða marki þörf er talin á því að kaupandinn sé í nálægð við seljandann. Þetta mat ræðst venjulega af því hvað einkennir vöruna/þjónustuna og viðskiptavinina, eftir hvaða

¹⁷ Sjá einnig t.d. ákvörðun samkeppnissráðs nr. 18/1999 *Yfirtaka Baugs hf. á Vöruveltunni hf.* og skýrslu Samkeppnisstofnunar, *Matvörumarkaðurinn – Verðlagsþróun í smásölu 1996 til 2000*.

leiðum sala og þjónusta fer fram svo og af eðli viðskiptanna. Sérstaklega skiptir máli hversu mikil þörf er á beinu sambandi milli kaupanda og seljanda og hver yrði tíma- og ferðakostnaður við að nálgast seljanda í meiri fjarlægð. Markaðir hafa þannig tilhneigingu til að vera staðbundnir þegar mikil þörf er á beinum samskiptum viðskiptavina og seljanda vörunnar.

1.2.2.1 Vinnsla og heilðsöludreifing á kjötvörum til matvöruverslana

Í máli þessu liggur fyrir að þau fyrirtæki sem starfa við vinnslu og heilðsöludreifingu á kjötvörum til matvöruverslana dreifa vörum sínum til verslana á landinu öllu. Eðli kjötvara, einkum fersks kjöts, kann þó að valda því að þeim er einkum dreift á svæðum næst viðkomandi kjötvinnslum. Hvað sem því líður er ljóst að flestum kjötvörum þeirra kjötvinnslna sem um ræðir í þessu máli er dreift til verslana um land allt. Sá landfræðilegi markaður sem þær starfa á er því landið allt, Ísland. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á það sjónarmið einstakra kjötvinnslna að markaðurinn sé víðtækari. Innflutningur á kjötvörum er mjög takmarkaður sem og útflutningur innlendra kjötvinnslna.

1.2.2.2 Smásala á dagvöru í matvöruverslunum

Í nefndri ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 64/2008 var til umfjöllunar ólögmat undirverðlagning verslana Bónuss á mjólkurvörum. Í málinu voru skilgreindir þeir landfræðilegu markaðir þar sem þessar verslanir störfuðu á brotatímabili sem skilgreint var í málinu. Einnig var höfð hliðsjón af stöðu Haga á landinu öllu. Þar sem mál þetta varðar 10. gr. samkeppnislaga telur Samkeppniseftirlitið fullnægjandi að hafa hliðsjón af stöðu Haga á landinu öllu.

2. Staða aðila á markaðnum

Verður nú litið til þeirra atriða sem hér hafa verið nefnd við mat á stöðu aðila á þeim mörkuðum sem þau starfa. Fyrst verður fjallað um stöðu kjötvinnslufyrirtækjanna á mismunandi mörkuðum fyrir vinnslu og heilðsöludreifingu á kjöti og kjötvörum til matvöruverslana og síðan stöðu Haga á matvörumarkaðnum.

2.1 Staða kjötvinnslufyrirtækja

Hvað varðar stöðu kjötvinnslufyrirtækja telur Samkeppniseftirlitið að mat á markaðshlutdeild skipti mestu máli. Við ákvörðun á markaðshlutdeild er að jafnaði stuðst við upplýsingar hlutaðeigandi fyrirtækja um tekjur þeirra vegna sölu á vöru og/eða þjónustu sem um ræðir á síðasta heila almanaksári, sbr. t.d. ársreikninga eða árshlutauppgjör eða nánari sundurliðun á tekjum eftir því sem við á í hverju máli. Til að leggja mat á stærð þeirra markaða sem mál þetta varðar óskaði Samkeppniseftirlitið eftir upplýsingum frá kjötvinnslufyrirtækjum um sundurliðun á tekjum vegna kjötvinnslu. Nánar tiltekið var óskað eftir ítarlegri sundurliðun á tekjum kjötvinnslufyrirtækjanna eftir vörflokkum sem og eftir því hvort um væri að ræða sölu til matvöruverslana eða til annarra söluaðila.

Samkeppniseftirlitið tók fram í upplýsingabeiðni sinni að ef vafi væri á því hvaða flokki vara tilheyrði væri það undir hverri og einni kjötvinnslu komið að leggja mat á það í hvert sinn. Væri unnin kjötvara t.a.m. framleidd úr tvenns konar eða fleiri kjöttegundum bæri framleiðanda að meta það hvaða kjöttegund viðkomandi vara tilheyrði frekar. Til leiðbeiningar um það hvað teldist til unninnar kjötvöru var sem dæmi nefnd kjötvara sem inniheldur viðbætt krydd eða salt, t.a.m. kryddlegið kjöt og kjötafurðir. Þá var tekið fram

að allar kjötvörur sem væru soðnar, reyktar eða eldaðar teldust á einhvern hátt til unninna kjötvara. Hið sama ætti við um bersýnilega unnar kjötvörur, s.s. kjötfars, kjötbúðing, bjúgu, nagga, bollur, tilbúna rétti o.s.frv. Til ferskra kjötvara teldist allt óunnið kjöt, hvort heldur sem það væri ferskt eða frosið.

Samkvæmt upplýsingum aðila voru tekjur þeirra vegna sölu á kjötvörum til matvöruverslana og markaðshlutdeild miðað við þær tekjur í samræmi við það sem fram kemur í eftirfarandi töflum:

Tafla 1: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsöludreifingu á fersku svínakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Síld og fiskur (Ali)	[...] ¹⁸	55-60%
Sláturfélag Suðurlands	[...]	0-5%
Norðlenska	[...]	25-30%
Kjarnafæði	[...]	0-5%
Kjötbankinn	[...]	0-5%
Kjötafurðastöð KS	[...]	0-5%
Ferskar kjötvörur	[...]	5-10%
Samtals	[...]	100%

Tafla 2: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsöludreifingu á unnu svínakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Síld og fiskur (Ali)	[...]	35-40%
Sláturfélag Suðurlands	[...]	25-30%
Norðlenska	[...]	10-15%
Kjarnafæði	[...]	5-10%
Kjötbankinn	[...]	5-10%
Kjötafurðastöð KS	[...]	0-5%
Ferskar kjötvörur	[...]	10-15%
Samtals	[...]	100%

Tafla 3: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsöludreifingu á fersku nautakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Síld og fiskur (Ali)	[...]	0-5%

¹⁸ Upplýsingar innan hornklofa [...] eru trúnaðarupplýsingar og verða því ekki birtar í ákvörðun þessari. Tölulegar upplýsingar eru þó birtar á tilteknu bili, t.d. [5-10]%.

Sláturfélag Suðurlands	[...]	5-10%
Norðlenska	[...]	65-70%
Kjarnafæði	[...]	5-10%
Kjötbankinn	[...]	0-5%
Kjötafurðastöð KS	[...]	0-5%
Ferskar kjötvörur	[...]	15-20%
Samtals	[...]	100%

Tafla 4: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsölu dreifingu á unnu nautakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Síld og fiskur (Ali)	[...]	0-5%
Sláturfélag Suðurlands	[...]	5-10%
Norðlenska	[...]	30-35%
Kjarnafæði	[...]	5-10%
Kjötbankinn	[...]	5-10%
Kjötafurðastöð KS	[...]	0-5%
Ferskar kjötvörur	[...]	45-50%
Samtals	[...]	100%

Tafla 5: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsölu dreifingu á fersku lambakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Síld og fiskur (Ali)	[...]	0-5%
Sláturfélag Suðurlands	[...]	10-15%
Norðlenska	[...]	35-40%
Kjarnafæði	[...]	5-10%
Kjötbankinn	[...]	0-5%
Kjötafurðastöð KS	[...]	35-40%
Ferskar kjötvörur	[...]	0-5%
Samtals	[...]	100%

Tafla 6: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsölu dreifingu á unnu lambakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Síld og fiskur (Ali)	[...]	0-5%
Sláturfélag Suðurlands	[...]	25-30%
Norðlenska	[...]	30-35%

Kjarnafæði	[...]	25-30%
Kjötbankinn	[...]	0-5%
Kjötafurðastöð KS	[...]	0-5%
Ferskar kjötvörur	[...]	10-15%
Samtals	[...]	100%

Tafla 7: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsölu dreifingu á fersku kjúklingakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Matfugl	[...]	45-50%
Reykjagarður	[...]	45-50%
Ísfugl	[...]	0-5%
KSS	[...]	0-5%
Samtals	[...]	100%

Tafla 8: Tekjur og markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir vinnslu og heildsölu dreifingu á unnu kjúklingakjöti til matvöruverslana árið 2008. Tölur eru í þús. kr.

Fyrirtæki	Tekjur	Markaðshlutdeild
Matfugl	[...]	20-25%
Reykjagarður	[...]	30-35%
Síld og fiskur ¹⁹	[...]	10-15%
Ísfugl	[...]	30-35%
KSS	[...]	0-5%
Samtals	[...]	100%

Þegar litið er á framangreindar töflur má sjá að Síld og fiskur hefur verulega sterka stöðu á mörkuðum fyrir unnið og ferskt svínakjöt en er jafnframt starfandi á öðrum mörkuðum. Matfugl hefur einnig trausta stöðu á markaði fyrir alifuglakjöt en Síld og fiskur er jafnframt starfandi á þeim markaði.

Í þessu sambandi er þó rétt að geta þess að markaðshlutdeild aðila hefur ekki grundvallarþýðingu í máli þessu. Líkt og rakið verður nánar hér á eftir falla þær aðgerðir sem um er fjallað ekki undir svokallaða hópundanþágu fyrir lóðréttu samninga þar sem þær flokkast undir alvarlegar samkeppnishömlur í skilningi 4. gr. hópundanþágunnar. Hópundanþágan nær að öðrum kosti yfir lóðréttu samninga þegar markaðshlutdeild aðila fer ekki yfir 30%. Nánar verður fjallað um þetta síðar.

Við mat á alvarleika lóðréttra samninga og mögulegum áhrifum þeirra á samkeppni má m.a. líta til uppsafnaðra áhrifa slíkra samninga á hinum skilgreinda markaði. Með uppsöfnuðum áhrifum er átt við hvort sá lóðrétti samningur sem til skoðunar er sé

¹⁹ Eins og vikið hefur verið að hér að framan eru Síld og fiskur og Matfugl undir yfirráðum sömu aðila þannig að í raun ber í samkeppnislegu tilliti að reikna hlutdeild þeirra saman. Samanlögð hlutdeild þessara aðila er því 30-40%.

jafnframt algengur á hinum skilgreinda markaði.²⁰ Líkt og að framan hefur verið rakið hafa Hagar ásamt sex kjötvinnslufyrirtækjum viðurkennt að hafa brotið 10. gr. samkeppnislaga með lóðréttu verðsamráði í tengslum við forverðmerkingar. Að mati Samkeppniseftirlitsins eru þau kjötvinnslufyrirtæki sem til umfjöllunar eru í máli þessu einnig aðilar að lóðréttum samningum sem teljast til brota á 10. gr. samkeppnislaga, sbr. umfjöllun hér á eftir. Má því glögglega sjá að uppsöfnuð áhrif ólögðra lóðrétttra samninga á hinum skilgreindu mörkuðum eru gífurleg þar sem samanlögð markaðshlutdeild umræddra kjötvinnslufyrirtækja er yfirleitt um 80% á skilgreindum mörkuðum málsins.

2.2 Staða Haga á dagvörumarkaði

Undanfari Haga, Baugur hf. (síðar Baugur Group hf.) var stofnaður í júní 1998 við samruna fimm félaga, Hagkaupa, Bónuss, Bónusbirgða, Aðfanga (áður Baugs) og Íspors. Árið 1999 sameinaðist svo Vöruveltan hf., sem rak verslanakeðjuna 10-11, Baugi hf. Árið 2003 var Baugi Group hf. skipt í tvö félög, Baug Group hf. og Baug Ísland ehf., en nafni þess síðarnefnda var síðar sama ár breytt í Haga og félaginu breytt í hlutafélag. Hagar eru verslunarfyrirtæki sem starfrækir fjölmargar smásöluverslanir hér á landi aðallega með dagvörur og fatnað (tískuvörur). Verslanakeðjur Haga á sviði dagvöru hafa verið þrjár, Bónus, Hagkaup og 10-11.²¹ Bónus er þannig deild innan Haga og hluti af sömu efnahagslegu einingu, sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 64/2008.

Í áðurnefndri ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 64/2008 *Misnotkun Haga hf. á markaðsráðandi stöðu sinni á matvörumarkaði*, sbr. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 2/2009 var komist að þeirri niðurstöðu að Hagar væru í markaðsráðandi stöðu. Var sú niðurstaða staðfest af Hæstarétti Íslands, sbr. dómur í máli nr. 188/2010. Að sömu niðurstöðu hefur verið komist í eldri málum, sbr. t.d. ákvörðun samkeppnisráðs nr. 38/2002. Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 6/2010 *Yfirtaka Arion banka hf. á 1998 ehf.* er einnig gerð grein fyrir verulegri markaðshlutdeild Haga á dagvörumarkaði.

Til stuðnings mati á markaðsráðandi stöðu Haga var m.a. byggt á hárrí markaðshlutdeild fyrirtækisins bæði á skilgreindum mörkuðum sem og á landinu öllu, stöðu á tengdum mörkuðum, efnahagslegum styrkleika o.fl. Upplýsingar um markaðshlutdeild sýna að Hagar hafa að því leyti styrkt stöðu sína. Í töflum 9 og 10 eru upplýsingar um þróun markaðshlutdeildar Haga og tveggja næst stærstu keppinautanna á matvörumarkaðnum bæði á landinu öllu og höfuðborgarsvæðinu fyrir árin 2005, 2006, 2007 og 2008.

Tafla 9: Markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir sölu á dagvöru í matvöruverslunum á landinu öllu.

Fyrirtæki	2005	2006	2007	2008
-----------	------	------	------	------

²⁰ Sjá 121. grein leiðbeiningarreglna framkvæmdarstjórnarinnar með hópundanþágu um lóðréttta samninga: „*In the assessment of particular restraints other factors may have to be taken into account. Among these factors can be the cumulative effect, i.e. the coverage of the market by similar agreements, the duration of the agreements, whether the agreement is 'imposed' (mainly one party is subject to the restrictions or obligations) or 'agreed' (both parties accept restrictions or obligations), the regulatory environment and behaviour that may indicate or facilitate collusion like price leadership, pre-announced price changes and discussions on the 'right' price, price rigidity in response to excess capacity, price discrimination and past collusive behaviour.*”

²¹ 10-11 hefur nú verið seld frá Högum.

Hagar	49%	51%	52%	55%
Kaupás	21%	20%	20%	19%
Samkaup	15%	15%	16%	15%
Aðrir aðilar	15%	14%	12%	11%
Samtals	100%	100%	100%	100%

Tafla 10: Markaðshlutdeild (miðuð við tekjur) á markaði fyrir sölu á dagvöru í matvöruverslunum á höfuðborgarsvæðinu.

Fyrirtæki	2005	2006	2007	2008
Hagar	58%	60%	60%	62%
Kaupás	26%	24%	24%	24%
Samkaup	6%	5%	6%	6%
Aðrir aðilar	10%	11%	10%	8%
Samtals	100%	100%	100%	100%

Af þeim upplýsingum sem fram koma í töflunum er ljóst að Hagar juku hlutdeild sína á árunum 2005 til 2008 hvort heldur sem miðað er við landið allt eða höfuðborgarsvæðið. Hlutdeild annarra helstu keppnauta hefur hins vegar ýmist lækkað eða staðið í stað.

Með hliðsjón af framangreindu telur Samkeppniseftirlitið ljóst að Hagar séu í öflugri stöðu á hinum skilgreinda markaði.

3. Bannákvæði 10. gr. samkeppnislaga

Eins og rökstutt verður nánar í ákvörðun þessari er það mat Samkeppniseftirlitsins að gögn í máli þessu sýni fram á að forverðmerkingar Síldar og fisks annars vegar og Matfugls hins vegar fyrir Bónus og samskipti tengd þeim feli í sér svokallað lóðrétt verðsamráð sem fari gegn 10. gr. samkeppnislaga. Fyrst er þó rétt að víkja að ýmsum atriðum sem tengjast túlkun á þessu lagaákvæði.

3.1 Um 10. gr. samkeppnislaga

Í 1. mgr. 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005 segir að allir samningar og samþykktir á milli fyrirtækja sem hafi það að markmiði eða af þeim leiði að samkeppni sé raskað séu bannaðir. Í 2. mgr. segir:

„Bann þetta tekur m.a. til samninga, samþykpta og samstilltra aðgerða sem:

- a. áhrif hafa á verð, afslætti, álagningu eða önnur viðskiptakjör með beinum eða óbeinum hætti,*
- b. takmarka eða stýra framleiðslu, mörkuðum, tækniþróun eða fjárfestingu,*
- c. skipta mörkuðum eða birgðalindum,*
- d. mismuna viðskiptaaðilum með ólíkum skilmálum í sams konar viðskiptum og veikja þannig samkeppnisstöðu þeirra,*
- e. setja sem skilyrði fyrir samningagerð að hinir viðsemjendurnir taki á sig viðbótarskuldbindingar sem tengjast ekki efni samninganna, hvorki í eðli sínu né samkvæmt viðskiptavenju.“*

Ákvæði 10. gr. samkeppnislaga fjallar bæði um samninga milli fyrirtækja sem starfa á sama sölustigi (láréttir samningar) og samninga á milli fyrirtækja sem starfa á mismunandi sölustigum (lóðréttir samningar).

Samningur í skilningi 10. gr. samkeppnislaga er t.d. fyrir hendi þegar aðilar hans fylgja sameiginlegri áætlun, sem takmarkar eða er líkleg til að takmarka sjálfstæða hegðun þeirra á markaðnum með því að stuðla að sameiginlegum aðgerðum eða athafnaleysi. Samningur í skilningi 10. gr. laganna getur verið í hvaða formi sem er og verður að skýra hugtakið rúmt, sbr. dóm Hæstaréttar frá 30. október 2003 í máli nr. 37/2003.²² Samningur skv. 10. gr. getur þannig verið óundirritaður eða undirritaður, munnlegur eða skriflegur og þarf ekki að vera bindandi.²³ Hugtakið samningur í skilningi 10. gr. getur þannig tekið til ófullkomins eða lauslegs sameiginlegs skilnings aðila (e. *inchoate understandings*) og skilyrtra og afmarkaðra samninga sem í samningaferli leiða til endanlegs samnings.²⁴ Í þessu sambandi er mikilvægt að hafa í huga að hugtakið samningur í skilningi samkeppnisréttarins hefur ekki sömu merkingu og hugtakið samningur samkvæmt samningarétti.²⁵ Tilvist samnings getur birst í hegðun viðkomandi fyrirtækja, t.d. með reglulegum samskiptum um verðlagsmálefni.²⁶ Um samning er að ræða ef fyrirtæki hafa á einhvern hátt lýst yfir sameiginlegum vilja sínum til að hegða sér á markaði með tilteknum hætti.²⁷ Getur samningur falist í röð af aðgerðum eða tiltekinni framkvæmd.²⁸

Í 10. gr. samkeppnislaga er gerður greinarmunur á samningi og samstilltum aðgerðum. Tilgangur þessa er að fella undir bann ákvæðisins samráð milli fyrirtækja, sem ekki hefur náð því stigi að teljast til samnings í skilningi 10. gr., er felur í sér að fyrirtækin vitandi vits hafa með sér samvinnu í stað þess að taka þá áhættu sem felst í því að keppa með sjálfstæðum hætti á markaðnum.²⁹

Um samstilltar aðgerðir getur verið að ræða þótt fyrirtæki hafi ekki fallist á eða hegðað sér skv. fyrirfram gerðri áætlun. Við skýringu á því hvað felst í samráði sem fellur undir hugtakið samstilltar aðgerðir verður að líta til þess grundvallaratriðis að í samkeppni í skilningi samkeppnisréttarins felst að hvert fyrirtæki fyrir sig verði að ákveða sjálfstætt hvernig það ætlar að hegða sér á markaði, sbr. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 3/2004 *Ker hf., Ólíuverslun Íslands hf., Skeljungur hf. og Bensínorkan ehf. gegn Samkeppnisráði*.³⁰ Þessi krafa um sjálfstæði bannar ekki að fyrirtæki grípi til aðgerða vegna hegðunar eða hugsanlegrar hegðunar annarra fyrirtækja á markaðnum. Hún bannar hins vegar hvers konar samskipti milli fyrirtækja sem hafa það markmið eða af þeim leiðir að reynt er að hafa áhrif á hegðun viðkomandi fyrirtækis á markaðnum eða því greint frá fyrirhugðum aðgerðum.³¹ Ganga verður út frá því að

²² Sjá einnig: *Samkeppnisreglur* eftir Stefán Má Stefánsson bls. 38.

²³ Sjá *Samkeppnisreglur* bls. 38 og *Evrópusambandið og Evrópska Efnahagssvæðið* bls. 677-678, báðar eftir Stefán Má Stefánsson. Sjá einnig t.d. dóm dómstóls ESB í *Sandoz v. Commission* [1990] ECR I-45.

²⁴ Sjá t.d. ákvörðun framkvæmdastjórnar ESB frá 1. október 2008 í máli nr. COMP/39.181- *Candle Waxes*.

²⁵ Sjá hér ráðgefandi álit EFTA-dómstólsins í máli nr. E-3/97.

²⁶ Sjá t.d. dóm dómstóls ESB frá 7. janúar 2004 í sameinuðum málum nr. m.a. C-205/00 *Aalborg Portland v Commission*.

²⁷ Sjá t.d. óundirréttar EB í máli nr. T-7/89, *SA Hercules Chemicals NV v. Commission* [1991] ECR II-1711.

²⁸ Sjá t.d. dóm dómstóls EB í máli nr. C-49/92P *Commission v. Anic* [1999] ECR I-4125.

²⁹ Sjá t.d. dóm dómstóls ESB frá 4. júní 2009 í máli nr. C-8/08 *T-Mobile Netherlands*.

³⁰ Sjá einnig t.d. dóm dómstóls ESB í máli nr. 172/80, *Züchner*, [1981] ECR 2021.

³¹ Sjá t.d. dóm dómstóls EB í sameinuðum málum nr. 40 til 48, 50, 54 til 56, 111, 113 og 114/173, *Coöperative Suiker Unie v Commission*, [1975] ECR 1663.

fyrirtæki sem starfa á markaði og taka þátt í samstilltum aðgerðum, t.d. viðræðum um hugsanlegar verðbreytingar, hafi hliðsjón af þeim upplýsingum sem koma fram í slíkum viðræðum þegar þau taka ákvarðanir um eigin aðgerðir á markaðnum, nema að viðkomandi fyrirtæki geti sannað annað.³² Í samkeppnisrétti er ekki nauðsynlegt að flokka brot með þeim hætti að skilgreint sé nákvæmlega hvort tiltekin samskipti teljist annaðhvort vera samningur eða samstillt aðgerð.³³ Hugtökin samningur og samstilltar aðgerðir eru teygjanleg og geta skarast. Hugtakið samráð er samheiti fyrir þær aðgerðir fyrirtækja sem falla m.a. undir 10. gr. samkeppnislaga, sbr. 4. mgr. 41. gr. a samkeppnislaga.

Í 1. mgr. 10. gr. samkeppnislaga segir að samningar og samstilltar aðgerðir milli fyrirtækja séu bannaðar þegar þær hafa að markmiði að hafa áhrif á t.d. verð. Þetta orðalag felur það í sér að ákvæðið telst brotið við það eitt að t.d. keppinautar hafa með sér einhvers konar samvinnu um verð, án tillits til þess hvort samvinnan hafi haft áhrif á markaðnum, sbr. t.d. dóm Hæstaréttar frá 30. október 2003 í máli nr. 37/2003. Er byggt á samskonar túlkun í EES/EB rétti, bæði varðandi lóðrétt og lárétt samráð.³⁴ Ef samráð hefur ekki að markmiði að raska samkeppni verður að taka til athugunar hvort það geti haft slík áhrif, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála nr. 9/2008 *Hörður Einarsson gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Jafnframt ber að hafa í huga að hugtakið markmið (e. *object*) í 10. gr. samkeppnislaga vísar ekki til huglægrar afstöðu þeirra sem standa að tilteknu samráði, sbr. m.a. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 3/2004 *Ker hf., Ólíuverslun Íslands hf., Skeljungur hf. og Bensínorkan ehf. gegn samkeppnisráði*. Markmið, t.d. samnings, í skilningi samkeppnisréttarins er þess í stað fundið með því að leggja hlutlægt mat á efni og eðli viðkomandi ráðstafana, sbr. m.a. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála nr. 7/2009 *Bændasamtök Íslands gegn Samkeppniseftirlitinu*. Af þessu leiðir óhjákvæmilega að 10. gr. samkeppnislaga gerir ekki þá kröfu að sýnt sé fram á ásetning til þess að raska samkeppni og ákvæðið bannar því samráð alveg án tillits til þess hvaða orsakir eða tilgangur kunni að liggja því til grundvallar.

Samkvæmt 13. gr. samkeppnislaga fellur samningur ekki undir bann 10. gr. samkeppnislaga „*ef samanlögð markaðshlutdeild allra samstarfsfyrirtækja fer ekki á neinum markaði sem skiptir máli yfir:*“ 10% viðmiðunarmörk ef um er að ræða lóðréttan samning. Með hugtakinu samstarfsfyrirtæki er m.a. átt við þau fyrirtæki sem aðild eiga að viðkomandi samningi, sbr. 4. mgr. 13. gr. laganna. Ljóst má því vera að til þess að 13. gr. laganna eigi við mega allir aðilar að lóðréttum samningi ekki hafa meira en 10% markaðshlutdeild á þeim markaði sem þeir starfa á. Hér að framan var lýst hárrí markaðshlutdeild Bónuss á matvörumarkaðnum. Þegar af þeirri ástæðu á 13. gr. samkeppnislaga ekki við í þessu máli.

³² Sjá t.d. dóm dómstóls ESB í máli nr. C-49/92 P *Commission v Anic Partecipazioni* [1999] ECR I-4125.

³³ Hér má t.d. hafa hliðsjón af dómi undirréttar ESB í máli nr. T-7/89 *Hercules Chemicals v Commission* [1999] ECR II 1711.

³⁴ Sjá t.d. dóm dómstóls ESB frá 13. október 2011 í máli nr. C-439/09 *Pierre Fabre Dermo- Cosmétique SAS: „Where the anticompetitive object of the agreement is established it is not necessary to examine its effects on competition ...”* Undirréttur ESB hefur orðað þetta svo: „*According to consistent case-law ... there is no need to take account of the concrete effects of an agreement when it has as its object the prevention, restriction or distortion of competition ... There is therefore no need to examine the arguments of the parties concerning the concrete effects of the measure in question.*“ Dómur frá 21. október 2003 í máli nr. T-368/00.

3.2 Lóðréttir samningar og samstilltar aðgerðir

Lóðréttir samningar hafa verið skilgreindir sem samningar á milli fyrirtækja sem annast ekki sambærileg verkefni í framleiðslu og söluferli vara og/eða þjónustu. Til slíkra samninga teljast m.a. samningar á milli framleiðenda og dreifingaraðila eða samningar á milli dreifingaraðila og smásala. Til þess að samningar milli fyrirtækja séu taldir lóðréttir samningar verða fyrirtækin því að starfa á mismunandi sölustigum. Við beitingu ákvæðis 10. gr. samkeppnislaga verður því að athuga á hvaða sölustigi viðkomandi fyrirtæki starfa.

Algengt er að lóðréttir samningar séu á milli t.d. heildsala og smásala. Í meginatriðum er um að ræða þrjú sölustig, þ.e. framleiðslustig, heildsölustig og smásölustig, sbr. ákvæði 8. tl. 1. mgr. 4. gr. samkeppnislaga. Þar segir að líta beri á sölustig framleiðslu sem eitt sölustig, heildsölu annað sölustig, smásölu hið þriðja o.s.frv. Þannig eru samningar á milli fyrirtækja sem starfa á mismunandi sölustigum oft á tíðum einn hlekkur í dreifingu til neytenda eða annarra aðila. Almennt verður að líta svo á að samningar milli birgja og matvöruverslana eða annarra endursöluaðila teljist vera lóðréttir samningar í skilningi samkeppnislaga. Ákvæði 10. gr. samkeppnislaga tekur einnig til samstilltra aðgerða milli fyrirtækja sem starfa á mismunandi sölustigum eða eru í lóðréttu viðskiptasambandi.³⁵

Hverjum framleiðanda er frjálst að velja þá leið sem hann telur henta best til dreifingar vöru sinni til endursöluaðila enda ljóst að ein dreifingarleið getur hentað einni vöru betur en annarri. Frá valfrelsi þessu er þó ein undantekning. Framleiðandi skal ávallt gæta þess að samningur hans við aðila á næsta sölu- eða dreifingarstigi brjóti ekki gegn samkeppnislögum.³⁶ Þegar lóðréttur samningur einkennist af viðskiptatakmarkunum af einhverju tagi er yfirleitt talað um svokallaðar lóðréttar samkeppnishömlur.

Í 2. mgr. 10. gr. samkeppnislaga segir að bann ákvæðisins taki til samninga og samstilltra aðgerða sem áhrif hafa á verð, afslætti, álagningu eða önnur viðskiptakjör með beinum eða óbeinum hætti. Ljóst er að 10. gr. samkeppnislaga bannar allt samráð milli keppnauta um verð alveg án tillits til þess hvort samráðið miðar að verðhækkun, verðlækkun eða að því að verð standi í stað.³⁷ Þá er einnig ljóst að samráð milli keppnauta um verð hefur það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. laganna og þarf því ekki að sýna fram á að samráðið hafi haft skaðleg áhrif á samkeppni, sbr. umfjöllun hér að framan. Hið sama á við um ákveðnar tegundir að lóðréttum samkeppnishömlum. Verður nú vikið að því.

3.2.1 Lóðrétt verðsamráð

Lóðrétt verðsamráð³⁸ á sér stað þegar aðilar á mismunandi sölu- eða framleiðslustigi, t.d. framleiðandi og endurseljandi, taka sig saman um að hafa áhrif á verð, afslætti, álagningu eða önnur viðskiptakjör með beinum eða óbeinum hætti, t.a.m. með því að semja um endursöluverð á vöru til neytenda. Frumkvæði að slíku lóðréttu verðsamráði getur hvort heldur sem er komið frá framleiðanda eða endursöluaðila. Lóðrétt verðsamráð getur leitt af sér takmarkun á samkeppni á milli endursöluaðila. Þá eru einstakar tegundir lóðréttis verðsamráðs til þess fallnar að auka gagnsæi í verði sem

³⁵ Sjá t.d. dóm dómstóls ESB í máli nr. 100/80 MDF v Commission [1983] ECR 1825.

³⁶ Ritter, Lennart og Bräun, W. David, *European Competition Law: A Practitioner's Guide* (2005), bls. 265.

³⁷ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB í máli nr. T-141/94 *Thyssen Stahl AG v. Commission* [1999] 4 CMLR. 810.

³⁸ Nefnt á ensku „vertical price fixing“ eða „Resale price maintenance (RPM)“.

auðveldað getur samráð á milli framleiðenda og/eða endursöluaðila.³⁹ Þessi hættu er sérstaklega til staðar þegar keppinautar á framleiðslustigi dreifa vörum sínum til sömu endursöluaðilanna.⁴⁰

Fyrir liggur að lóðrétt verðsamráð telst alvarlegt brot á samkeppnisreglum. Í frumvarpi sem varð að lögum nr. 107/2000, en þau breyttu þágildandi samkeppnislögum, segir svo um a-lið 2. mgr. 10. gr. samkeppnislaga:

„... ljóst er að vart er að finna alvarlegri samkeppnistakmarkanir en þegar fyrirtæki koma sér saman um aðgerðir sem hafa áhrif á verð, afslætti, álagningu eða önnur viðskiptakjör. Slíkt samstarf, sem fjallað er um í þessum staflið, getur komið í veg fyrir verðsamkeppni eða takmarkað hana verulega. Getur verið um að ræða t.d. samstarf um verð, afslætti eða álagningu milli tveggja eða fleiri framleiðenda, milli framleiðanda og dreifingaraðila eða á milli dreifingaraðila og smásala, t.d. um verð í endursölu.“

Telst lóðrétt verðsamráð hafa að markmiði að raska samkeppni og er því ekki nauðsynlegt að sýna fram á skaðleg áhrif þess í einstökum málum.⁴¹ Er því 10. gr. samkeppnislaga brotin við það eitt að fyrirtæki á mismunandi sölustigi grípi til þeirra aðgerða sem felast í lóðréttu verðsamráði.

Í lóðréttu verðsamráði geta falist aðgerðir sem hafa það að markmiði, beint eða óbeint, að endurseljandinn selji vöru á fyrirfram ákveðnu föstu verði eða lágmarksverði eða fyrirfram ákveðnu verðbili. Getur þetta t.d. fallið hér undir:

- Samráð um tiltekið endursöluverð.
- Samráð um lágmarks endursöluverð.
- Samráð um takmörkun á afslætti.
- Samráð um að afsláttur sé háður því að vara sé seld á ákveðnu verðbili.
- Samráð um að tengja endursöluverð við söluverð keppinauta.
- Samráð um álagningu eða framlegð endurseljandans.
- Samráð um álagningu eða framlegð framleiðandans/heildsalans.

3.2.2 Leiðbeinandi verð og hámarksverð

Árið 2002 voru á grundvelli samkeppnislaga settar reglur nr. 256/2002 um hópundanþágu fyrir flokka lóðréttra samninga og samstilltra aðgerða (hér eftir nefnd hópundanþágan), sbr. einnig reglur Samkeppniseftirlitsins nr. 898/2005. Með reglunum var tekin upp hér á landi reglugerð framkvæmdastjórnar ESB nr. 2790/1999 um beitingu

³⁹ Ritter og Braun, European Competition Law: A Practitioner's Guide, 3. útg., bls. 285.

⁴⁰ Sjá t.d. The pros and cons of vertical restraint, Konkurrensverket, 2008, bls. 146.

⁴¹ Sjá t.d. Richard Whish, Competition Law, sjötta útgáfa 2009 bls. 119: „Price fixing is specifically cited as an example of an anti-competitive agreement in Article 81(1)(a) of the Treaty, and it is unsurprising that it is characterised as having its object the restriction of competition, whether horizontal or vertical.“ Sjá einnig The pros and cons of vertical restraint, Konkurrensverket, 2008, bls. 179: „Article 81(1) has always been interpreted as automatically prohibiting the fixing of resale prices by agreement between a supplier and its purchaser. The ECJ has affirmed that RPM has the object of restricting competition, and therefore proof of the fact of RPM necessarily implies an infringement of Article 81(1); while exemption under Article 81(3) is theoretically possible, it has never actually been granted, and fines are considered appropriate for RPM infringements.“

3. mgr. 81. gr. sáttmálans gagnvart flokkum lóðréttra samninga og samstilltra aðgerða.⁴² Af þessu leiðir að íslenskur texti þessarar reglugerðar framkvæmdastjórnar gildir gagnvart lóðréttum samningum sem falla undir 10. gr. samkeppnislaga, sbr. þó þær aðlaganir sem fram koma í reglum nr. 256/2002.

Draga má saman kjarna þess sem felst í hópundanþágunni með eftirfarandi hætti:

1. Hópundanþágan tekur aðeins til samninga milli fyrirtækja sem starfa á mismunandi sölustigi (lóðréttir samningar) og varða kaup, sölu eða endursölu á vöru eða þjónustu. Samningar milli raunverulegra og hugsanlegra⁴³ keppinauta falla því almennt ekki undir hópundanþáguna.⁴⁴
2. Lóðréttir samningar fyrirtækja njóta undanþágu frá banni 10. gr. samkeppnislaga að tveimur skilyrðum uppfylltum:
  - 2.1 Markaðshlutdeild er ekki yfir 30%, og
  - 2.2 samningurinn inniheldur ekki alvarlegar samkeppnishömlur.
3. Almenna reglan er sú að það er markaðshlutdeild birgisins sem skiptir máli eigi samningur að njóta undanþágu, nema þegar um er að ræða svokallaða einkasölusamninga en þá er það hlutur kaupandans sem skiptir máli.⁴⁵ Með einkasölu er átt við sérhverja beina eða óbeina skuldbindingu sem veldur því að birgirinn má aðeins selja einum aðila viðkomandi vöru til tiltekinna nota eða endursölu.
4. Ef lóðréttur samningur, beint eða óbeint, inniheldur eftirtaldar alvarlegar samkeppnishömlur fellur hann ekki undir hópundanþáguna:
  - 4.1 Lóðrétt verðsamráð.
  - 4.2 Ákveðnar takmarkanir á því landsvæði eða þeim hópi viðskiptavina sem kaupanda er heimilt að selja samningsvörurnar.

Ef markaðshlutdeild er meira en 30% njóta lóðréttir samningar hins vegar ekki þeirrar undanþágu frá 10. gr. samkeppnislaga sem felst í hópundanþágunni.

Af hópundanþágunni leiðir að sé skilyrðið um 30% markaðshlutdeild uppfyllt er framleiðanda heimilt að ákveða hámarkssöluverð eða leiðbeinandi söluverð „að því tilskildu að það jafngildi ekki föstu verði eða lágmarkssöluverði vegna þrýstings eða hvatningar frá öðrum hvorum aðilanna.“, sbr. 4. gr. hópundanþágunnar. Til þess að undanþága þessi eigi við verður umrædd verðlagning þannig að vera í raun fullkomlega leiðbeinandi. Hvers konar bein eða óbein afskipti af endursöluverði gerir það að verkum að undanþágan á ekki við og háttsemin telst þá lóðrétt verðsamráð. Sú staðreynd að vara er verðmerkt af birgi getur t.d. gefið til kynna að um ólögmaett samráð sé í raun að

---

⁴² Nú reglugerð framkvæmdastjórnarinnar nr. 330/2010. Varðandi þau atriði sem mál þetta tekur til er hin nýja reglugerð efnislega samhljóða hinni eldri. Sjá t.d. fréttatilkynningu framkvæmdastjórnar EB frá 20. apríl 2010: „The basic principle remains that companies are free to decide how their products are distributed, provided their agreements do not contain price-fixing or other hardcore restrictions, and both manufacturer and distributor do not have more than a 30% market share.“

⁴³ Hugsanlegur keppinautur er t.d. endurseljandi sem gæti og er líklegur til að hefja samkeppni við birgi í innflutningi á vöru, ef samningur milli þeirra væri ekki fyrir hendi, ef lítil en varanleg hækkun verður á verði hinar. Sjá 26. mgr. *Guidelines on Vertical Restraints*.

⁴⁴ Sjá þó 4. mgr. 2. gr. reglugerðar framkvæmdastjórnar EB nr. 2790/1999.

⁴⁵ Í 9. gr. reglugerðar framkvæmdastjórnar EB nr. 2790/1999 eru settar fram leiðbeiningar um hvernig beri að reikna út 30% markaðshlutdeildina.

ræða.⁴⁶ Þá ber að líta til þess að unnt er að afturkalla þá undanþágu sem felst í þessum reglum, t.d. ef endursöluaðili hefur háa markaðshlutdeild, sbr. 3. gr. reglna nr. 256/2002.⁴⁷

Ef skilyrðið um 30% markaðshlutdeild er ekki uppfyllt getur leiðbeinandi endursöluverð farið gegn 10. gr. samkeppnislaga. Það á helst við þegar samkeppni er þegar veik á öðru framleiðslustigi og/eða endursölustigi, t.d. þegar til staðar er há markaðshlutdeild hjá annað hvort framleiðanda eða kaupanda eða á báðum stigum.⁴⁸ Getur leiðbeinandi smásöluverð t.d. talist vera ólögðmætt ef það leiðir í raun til einsleitni í verði eða minni verðsamkeppni milli smásala eða auðveldar samráð milli framleiðenda.⁴⁹

3.3 Um sönnun

Samkeppniseftirlitið telur rétt að víkja að þeim reglum sem gilda um sönnun og sönnunarmat í málum sem varða brot á 10. gr. samkeppnislaga. Um þetta var fjallað ítarlega í ákvörðunum samkeppnisráðs nr. 13/2001 *Ólögðmætt samráð og samkeppnishömlur Sölufélags garðyrkjumanna, Ágætis og Mata á grænmetis-, kartöflu- og ávaxtamarkaði* og nr. 21/2004 *Ólögðmætt samráð Kers hf. (áður Olíufélagið hf.), Olíuverzlunar Íslands hf., Skeljungu hf. og Bensínorkunnar ehf.*, sbr. og úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í málum nr. 14/2001 og nr. 3/2004. Af þessu og framkvæmd í EES/ESB-samkeppnisrétti má m.a. draga eftirfarandi ályktanir:⁵⁰

1. Varðandi sönnun og sönnunarmat í samráðsmálum þá gildir meginreglan um frjálst mat sönnunargagna, sbr. áðurnefnda úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála. Að mati nefndarinnar ber að gera ríkar kröfur til sönnunargagna og mats á þeim þegar um verulega íþyngjandi ákvarðanir er að ræða.⁵¹ Leggur áfrýjunarnefndin til grundvallar sams konar sjónarmið og gilda í ESB/EES-samkeppnisrétti.⁵²
2. Sönnunarreglur opinbers réttarfars gilda hins vegar ekki í málum þar sem lagðar eru á stjórnvaldssektir af samkeppnisyfirvöldum, sbr. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 3/2004. Er þetta sama regla og gildir t.d. í Noregi⁵³ og Bretlandi.⁵⁴

⁴⁶ Sjá t.d. Van Bael & Bellis, *Competition Law of the European Community*, fimmta útgáfa 2010, bls. 194-195: „The operation of a price monitoring system by the supplier or the printing of recommended resale price on the product may provide supporting evidence for the effective enforcement of its recommended price as fixed resale price.”

⁴⁷ Sjá einnig leiðbeiningar framkvæmdastjórnar EB um lóðréttar samkeppnishömlur.

⁴⁸ Sjá t.d. leiðbeiningar framkvæmdastjórnar EB um lóðréttar samkeppnishömlur.

⁴⁹ Sjá t.d. leiðbeiningar framkvæmdastjórnar EB um lóðréttar samkeppnishömlur: „The possible competition risk of maximum and recommended prices is firstly that the maximum or recommended price will work as a focal point for the resellers and might be followed by most or all of them. A second competition risk is that maximum or recommended prices may facilitate collusion between suppliers.”

⁵⁰ Sjá hér einnig umfjöllun Eiríks Tómassonar um sönnun í samkeppnismálum: Sérstjórarmið hljóta að gilda á sviði samkeppnisréttar eins og á öðrum réttarsviðum. *Úlfjótur*, 1. tbl. 2004.

⁵¹ Sjá hér einnig umfjöllun Eiríks Tómassonar um sönnun í samkeppnismálum: Sérstjórarmið hljóta að gilda á sviði samkeppnisréttar eins og á öðrum réttarsviðum. *Úlfjótur*, 1. tbl. 2004, bls. 121-124.

⁵² Sjá t.d. dóm undirréttar ESB frá 12. september 2007 í máli nr. T-36/05 *Coats Holdings & Coates v. Commission*.

⁵³ Sjá t.d. tilkynningu ráðuneytis samkeppnismála frá 30. desember 2004 vegna hinna nýju norsku samkeppnislaga segir m.a. þetta: „Høyere overtredelsesgebyr. Regjeringen foreslår at det innføres et nytt sivilrettslig sanksjonsmiddel, overtredelsesgebyr. Det er Konkurransetilsynet som skal illegge et slikt gebyr når ett eller flere foretak har overtrådt forbudene i loven. Beviskravet ved overtredelsesgebyr er lavere enn ved illeggelse av foretaksstraff. Det vil derfor bli lettere å reagere på overtredelser av loven og reaksjonen vil komme raskere fordi det ikke lenger er nødvendig å anmelde forholdet til påtalemyndighetene. En part som er ilagt overtredelsesgebyr kan få vedtaket prøvet ved domstolene. Regjeringen foreslår at størrelsen på et overtredelsesgebyr skal være vesentlig større enn de bøtene som i dag ilegges. EU-kommisjonens reaksjoner

3. Í samkeppnisrétti skal virða sönnunargögn með heildstæðum hætti og ekki virða hvert gagn einangrað fyrir sig.⁵⁵ Þetta þýðir m.a. að ekki þarf að gera sömu kröfur um styrk allra sönnunargagna málsins.⁵⁶
4. Í úrskurðum áfrýjunarnefndar samkeppnismála kemur einnig fram að sönnunargildi gagna sem rituð eru á þeim tíma sem atvik gerðust og án tengsla við síðari rannsókn (*in tempore non suspecto*) sé mikið.⁵⁷
5. Skýr ummæli í fundargerðum, tölvupóstum, bréfum og öðrum skriflegum gögnum frá fyrirtækjum duga til þess að sanna brot á samkeppnisreglum, sbr. úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í málum nr. 4/1996, 14/2001 og 3/2004. Almennt er unnt að gefa sér að þegar fyrirtæki fela starfsmönnum t.d. að rita bréf þá séu valdir starfsmenn til verksins sem séu færir um að gera slíkt með fullnægjandi hætti. Með sama hætti verður að taka alvarleg ummæli stjórnenda um málefni sem tengjast rekstri fyrirtækja þeirra.⁵⁸
6. Bendi sönnunargögn, t.d. fundargerð eða tölvupóstur, til þess að brot hafi átt sér stað er það þess aðila, sem sakaður er um brotið, að sanna að svo hafi ekki verið.⁵⁹ Er þetta í samræmi við þá meginreglu laga að sá sem heldur staðhæfingu fram verði að geta sannað hana og felst ekki í þessu að viðkomandi fyrirtæki þurfi að sanna sakleysi sitt.⁶⁰

4. Forverðmerkingar

Áður en vikið er að samskiptum Síldar og fisks og Matfugls við Bónus þykir rétt að fjalla með almennum hætti um m.a. forverðmerkingar á matvælum hér á landi.

Það fyrirkomulag var lengi við líði hér á landi að matvörur voru verðmerktar fyrirfram af framleiðendum varanna með leiðbeinandi smásöluverði. Þær matvörur sem hér um ræðir voru aðallega unnar kjötvörur, s.s. álegg, kryddlegið kjöt og pylsur, kjúklingur auk ákveðinna tegunda af ostum. Jafnframt var eitthvað um að lítt unnar kjötvörur (aðallega frystar), fiskmeti, egg og pakkað grænmeti og ávextir væru verðmerkt með leiðbeinandi smásöluverði. Verðmerking þessara vara fór þannig að jafnaði fram að um leið og þær voru vigtaðar og þeim pakkað hjá framleiðanda voru þær verðmerktar í samræmi við þyngd pakkninganna. Vörur sem verðmerktar voru á þennan hátt voru því boðnar á sama smásöluverði í öllum verslunum nema verslanirnar auglýstu sjálfar afslátt frá hinu leiðbeinandi verði. Ljóst er að umfang forverðmerkinga hér á landi var umtalsvert. Þá

---

på overtredelser vil være en målestokk for de norske overtredelsesgebyrene. I tillegg blir de nåværende regler om personlig straffeansvar og foretaksstraff opprettholdt."

⁵⁴ Sjá t.d. dóm breska áfrýjunardómstóls í samkeppnismálum (Competition Appeal Tribunal) frá 15.1.2002 í máli nr. 1001/1/1/01 *Napp Pharmaceutical Holdings Limited v Director General of Fair Trading*.

⁵⁵ Eiríkur Tómasson, Sérstjórnarmið hljóta að gilda á sviði samkeppnisréttar eins og á öðrum réttarsviðum, Úlfjótur 1. tbl. 2004. Í máli nr. T-141/94 *Thyssen Stahl v Commission* [1999] ECR II-347 orðaði undirréttur ESB þetta svona: „... it must be borne in mind that the evidence must be assessed not in isolation, but as a whole.” Í dómi undirréttar ESB í sameinuðum málum nr. T-305/94 o.fl. *Limburgse Vinyl Maatschappij NV v Commission* [1999] 5 CMLR 303 sagði m.a.: „individual items of evidence cannot be divorced from their context.”

⁵⁶ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB frá 12. júlí 2011 í máli nr. T-133/07 *Mitsubishi Electric v Commission*: „...the Commission must show precise and consistent evidence in order to establish the existence of the infringement. However, it is important to emphasise that it is not necessary for every item of evidence produced by the Commission to satisfy those criteria in relation to every aspect of the infringement. It is sufficient if the body of evidence relied on by the institution, viewed as a whole, meets that requirement ...”

⁵⁷ Sjá hér einnig t.d. álit Vesterdorf aðallögmanns undirréttar ESB í máli nr. T-7/89, *Hercules v Commission* [1992] ECR II-1711.

⁵⁸ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB í máli nr. T-7/89, *Hercules v. Commission* [1992] ECR II-1711.

⁵⁹ Eiríkur Tómasson, Sérstjórnarmið hljóta að gilda á sviði samkeppnisréttar eins og á öðrum réttarsviðum, Úlfjótur 1. tbl. 2004 bls. 123.

⁶⁰ Sbr. t.d. dóm dómstóls ESB í máli nr. C-199/92P *Hüls AG v. Commission* [1999] 5 C.M.L.R. 1016.

voru það ekki einungis vörur mismunandi að þyngd (s.s. unnið kjöt) sem voru forverðmerktar af framleiðendum. Vörur eins og t.d. álegg, kæfa, pylsur og tilbúnir réttir þar sem enginn munur var á þyngd pakkninga voru nánast án undantekninga forverðmerktar af framleiðendum.

Eins og fjallað hefur verið um hér að framan hafa Hagar og tiltekin kjötvinnuslufyrirtæki viðurkennt brot á 10. gr. samkeppnislaga sem fólust í samskiptum um m.a. endursöluverð á forverðmerktum kjötvörum. Þetta leiddi til þess að verslanir Haga hættu í áföngum á þessu ári að taka við forverðmerktum kjötvörum. Á sama hátt hafa þau kjötvinnuslufyrirtæki sem aðilar voru að þessu máli (fyrir utan Síld og fisk og Matfugl) skuldbundið sig til að hætta að senda verslunum forverðmerktar kjötvörur. Þá er ljóst að breytingarnar ná til fleiri fyrirtækja sem ekki eru aðilar að þessu máli, bæði birgja sem hafa forverðmerkt matvörur og endurseljenda. Þannig hafa öll kjötvinnuslufyrirtæki, hvort sem þau voru aðilar að þessu máli eður ei, ekki getað selt verslunum Haga kjötvörur með forverðmerkingum frá þeim tíma sem skilyrði gagnvart þeirri verslanakeðju tóku gildi í áföngum fyrr á þessu ári. Á sama hátt er kjötvinnuslufyrirtækjum sem lokið hafa máli þessu með sátt við Samkeppniseftirlitið óheimilt að selja forverðmerktar vörur til allra sinna endurseljenda. Í þessu sambandi má einnig nefna að Osta- og smjörsalan, sem framleiðir og selur nær alla osta sem seldir eru í matvöruverslunum hér á landi, hætti þann 1. júní sl. að senda forverðmerktar vörur í verslanir. Á sama tíma boðaði fyrirtækið að það myndi staðla að þyngd allar ostapakkningar sínar þann 1. september sl. Munu því verslanir geta verðmerkt við hillu alla osta. Greip Osta- og smjörsalan til þessara aðgerða að eigin frumkvæði. Af þessu er ljóst að mun fleiri fyrirtæki á matvörumarkaði hafa aðlagð sig að umræddum breytingum, að hluta eða öllu leyti, frá því þær tóku gildi gagnvart fyrirtækjum sem gerðu sátt við eftirlitið í máli þessu.

Ekki eru fyrirbyggjandi skriflegir samningar á milli Síldar og fisks og Matfugls annars vegar og Bónuss eða Haga hins vegar þar sem sérstaklega er kveðið á um að hin fyrrnefndu fyrirtæki verðmerki fyrir verslanir Bónuss. Á hinn bóginn er ljóst af vöru- og verðlistum sem aflað hefur verið frá þessum aðilum að dæmi eru um að þau gefi út slíka lista fyrir tilteknar matvöruverslanir, þ. á m. verslanir Bónuss.

Samkeppniseftirlitið kannaði verð á tilteknum flokkum forverðmerktra matvara annars vegar og annarra algengra matvörutegunda hins vegar sem ekki eru fyrirfram verðmerktar í 13 matvöruverslunum í apríl 2008. Niðurstaðan var sú að mun meiri munur var á vöruverði á milli verslana í síðarnefnda flokknum á milli verslana en á forverðmerktum vörum. Rétt er að nefna að í samanburðinum var tekið tillit til þess afsláttar sem verslanir veittu frá hinu leiðbeinandi verði. Þá skal það tekið fram að þessi könnun náði ekki til matvara sem sérmerktar eru fyrir verslanir undir þeirra eigin heiti eða vörumerki. Almennar niðurstöður verðkönnunarinnar koma fram í eftirfarandi töflum 11 og 12.

Tafla 11: Vöruflokkar þar sem kannað var verð á matvörum sem birgjar verðmerkja fyrir matvöruverslanir. Meðalverði í lágvöruverðsverslunum er gefið gildið 100.

Vöruflokkur	Lágvöruverðs-	Stór-	Klukku-
-------------	---------------	-------	---------

	verslanir ⁶¹	markaðir ⁶²	búðir ⁶³
Ostar í bitum og sneiðum	100	102	106
Nautakjöt	100	101	103
Kjúklingur	100	101	103
Álegg	100	103	106
Pylsur	100	101	101
Kjötþúðingar, þjúgu og farsvörur	100	105	105
Kæfur	100	104	104
Slátur	100	101	101
Unnar kjötvörur í bökkum	100	102	102
Tilbúnir ferskir réttir – 1944	100	102	102
Lax	100	100	100

Tafla 12: Vöruflokkar þar sem kannað var verð á mat- og dagvörum sem verslanir verðmerkja. Meðalverði í lágvöruverðsverslunum er gefið gildið 100.

Vöruflokkur	Lágvöruverðs- verslanir	Stór- markaðir	Klukkubúðir
Ostar – ekki forverðmerktir	100	132	147
Mjólkurvörur og egg	100	114	130
Ávextir og grænmeti	100	141	147
Sósar og olíur	100	134	169
Ýmsar þurrvörur	100	149	174
Sælgæti og snakk	100	131	143
Gosdrykkir, öl og safar	100	125	149
Hreinlætis og snyrtivörur	100	146	163

Af þeim upplýsingum sem fram koma í töflunum er ljóst að verðmunur á milli verslana á þeim vörum sem eru forverðmerktar af birgjum er mun minni en í tilviki þeirrar mat- og dagvöru sem verslanir verðmerkja sjálfar. Þannig er verð á forverðmerktum vörum að jafnaði 0-6% hærra í stórmörkuðum og klukkubúðum en í lágvöruverðsverslunum. Allt öðru máli gegnir um þær vörur sem matvöruverslanir verðmerkja sjálfar en í þeim vöruflokkum er ekki óalgengt að verð í stórmörkuðum og klukkubúðum sé 30-60% hærra en í lágvöruverðsverslunum. Hér skal þó tekið fram að algengt er að afsláttur sé veittur frá hinu leiðbeinandi verði í lágvöruverðsverslunum og eins og fyrr segir var tekið tillit til hans við gerð könnunarinnar. Þannig veitir t.a.m. Bónus alltaf fastan 5% afslátt af vigtuðum ostum og 10% fastan afslátt af kjöti. Þá veita Krónan og Kaskó sambærilegan fastan afslátt af tilteknum flokkum forverðmerktra osta og kjötvara. Þó lágvöruverðsverslanir og reyndar aðrar verslanir veiti einnig í sumum tilvikum meiri afslátt er hann þó langt frá því að valda jafn miklum verðmismun á milli matvöruverslana og almennt gerist í þeim vöruflokkum sem ekki eru forverðmerktir.

Hvað sem framangreindu líður er það mat Samkeppniseftirlitsins að þessar niðurstöður geti veitt vísbendingu um það að forverðmerkingar birgja takmarki verðsamkeppni á milli

⁶¹ Um er að ræða Bónus, Krónuna, Nettó og Kaskó.

⁶² Um er að ræða Hagkaup, Nóatún, Fjarðarkaup, Samkaup-Úrval, Miðbúðina og Sparverslun.

⁶³ Um er að ræða 10-11, 11-11 og Samkaup-Strax.

matvöruverslana og að verð á forverðmerktum vörum sé einsleitara en á þeim vörum sem koma óverðmerktar til endurseljanda. Þessi framkvæmd á verðmerkingum virðist í flestum tilvikum hafa þau áhrif að matvöruverslanir selji slíkar vörur á hinu leiðbeinandi verði. Í þeim tilvikum sem um frávík er að ræða frá hinu leiðbeinandi verði er það tiltölulega lítið og gjarna það sama milli verslana. Eins og áður er nefnt var umrædd verðkönnun framkvæmd í 13 mismunandi matvöruverslunum á höfuðborgarsvæðinu, þ. á m. í verslun Bónuss á Smáratorgi í Kópavogi.

Rétt er að taka fram að verðkannanir sem ASÍ hefur gert í matvöruverslunum á liðnum árum benda til sömu niðurstöðu, þ.e. að verðsamkeppni milli matvöruverslana við sölu á forverðmerktum vörum kunni að vera minni en við sölu á vörum sem verslanirnar verðmerkja sjálfar. Hefur ASÍ reyndar ítrekað bent á í umfjöllun sinni um niðurstöður verðkannana að forverðmerkingar takmarki eðlilega verðsamkeppni. Í þessu sambandi má í fyrsta lagi nefna verðkönnun sem ASÍ gerði í júlí árið 2006 í 12 matvöruverslunum⁶⁴ á höfuðborgarsvæðinu.⁶⁵ Í könnuninni var athugað verð á tólf forverðmerktum matvörum sem allar voru eigin vörumerki viðkomandi framleiðanda og voru því á boðstólum í flestum þeim verslunum þar sem könnunin var gerð. Í eftirfarandi töflu eru þessar vörur tilgreindar auk þess sem fram kemur í hve mörgum tilvikum hæsta verð var það sama í verslunum og hlutfall tilvika þar sem verð var það sama.

Tafla 13: Niðurstöður verðkönnunar ASÍ á forverðmerktum matvörum í júlí 2006.

Vörutegund	Fjöldi verslana þar sem vörutegund var til	Fjöldi verslana þar sem hæsta verð var það sama	Hlutfall tilvika þar sem verð var það sama
Brauðostur, 1 kg.	12	9	75%
Skólaostur 26% 1 kg.	12	9	75%
Grillostur í sneiðum – 1 kg.	9	7	78%
Brauðostur í sneiðum – 1 kg.	8	6	75%
SS vínarpylsur – 1 kg.	11	9	82%
Ali vínarpylsur – 1 kg.	4	3	75%
Goða spægipylsa – 1 kg.	9	8	89%
SS – BBQ Partýrif	4	3	75%
1944 Steiktar fiskibollur	11	10	91%
1944 Grjónagratutur	11	10	91%
1944 Lasagne	12	11	92%
1944 Sjávarréttasúpa	9	8	89%

⁶⁴ Um var að ræða verslanir Hagkaupa í Skeifunni, Bónuss í Spönginni, Tíu-ellefu á Seljavegi, Krónunnar á Hvaleyrarbraut, Nóatúns á Hringbraut, Ellefu-ellefu á Laugavegi, Nettó í Mjódd, Samkaups-Úrval á Miðvangi, Samkaups-strax í Stigahlíð, Kaskó í Vesturbergi, Fjarðarkaups og Gripið og greitt.

⁶⁵ Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ, www.asi.is, frá 5. júlí 2006: „Forverðmerkingar hafa hamlandi áhrif á eðlilega verðsamkeppni“ Niðurstöður könnunarinnar koma fram í töflu í excel-skjali sem hlekkur er á í tilkynningunni.

Eins og fram kemur í töflunni var sama verð á þeim vörum sem kannaðar voru þ.e. hið formerkta verð framleiðenda, í langflestum verslunum í umræddri könnun ASÍ. Um þetta segir í tilkynningu sem ASÍ sendi vegna könnunarinnar:

„Brauðostar, álegg, kæfa og kjöt eru meðal þeirra vara sem yfirleitt eru verðmerktar með smásöluverði á pakkingu frá framleiðanda og neytendur greiða sama verð fyrir í flestum verslunum.“

Þá kemur fram í tilkynningu ASÍ vegna könnunarinnar það mat að forverðmerkingar birgja hamli samkeppni og fari gegn samkeppnislögum. Auk umræddrar könnunar hefur ASÍ á sl. árum gert fjölda annarra verðkannana þar sem kannað hefur verið verð á matvörum. Í öllum þeim könnunum þar sem verð á forverðmerktum matvörum hefur verið kannað hefur komið í ljós að líttl munur er á verði á milli verslana og að flestar verslanir bjóða vörur á hinu formerkta verði. Mikill verðmunur hefur hins vegar almennt verið á öðrum matvörum á milli verslana sem verslanirnar verðmerkja sjálfar. Um þetta segir t.d. í tilkynningu sem ASÍ sendi frá sér þann 28. mars 2008 vegna verðkönnunar sem hafði verið gerð daginn áður í átta matvöruverslunum á höfuðborgarsvæðinu:⁶⁶

„Mestur verðmunur í könnuninni var 153% á kílóverði af jöklasalati sem var dýrast í Hagkaupum þar sem það kostaði kr. 479 en ódýrast í Bónus kr.189. Minnstur verðmunur var á kílóverði af Alí spægipylsu sem kostaði kr. 2.781 í Nóatúni, Samkaupum og Fjarðarkaupum en kr. 2.503 í verslun Bónuss. Eins og verðlagseftirlitið hefur áður bent á þá er verðmunur á þeim vörum sem eru forverðmerktar hjá framleiðanda yfirleitt mun minni en á öðrum vörum. Slík forverðmerking er bönnuð og ætluð til þess að hafa hamlandi áhrif á eðlilega verðsamkeppni. Brýnt er að samkeppnisyfirvöld framfylgi þessu banni nú þegar og tryggi að verðsamkeppni á þessum vörum verði með eðlilegum hætti.“

Svipaðar niðurstöður hafa komið fram í öðrum verðkönnunum ASÍ í matvöruverslunum. Sem dæmi má nefna kannanir í desember 2009⁶⁷, ágúst 2009⁶⁸, mars 2009⁶⁹ og desember 2006⁷⁰. Í tilkynningum með öllum þessum verðkönnunum er sérstaklega tekið fram að líttl verðmunur hafi verið á milli verslana á forverðmerktum matvörum.

Ljóst er hins vegar að verðmunur á milli verslana hefur aukist mikið frá þeim tíma sem kjötvinnslufyrirtækin byrjuðu að senda vörur í verslanir án forverðmerkinga. Þann 27. júní 2011 gerði ASÍ verðkönnun í átta matvöruverslunum⁷¹ á höfuðborgarsvæðinu.⁷² Í könnuninni var athugað verð á 19 forverðmerktum matvörum. Í eftirfarandi töflu eru þessar vörur tilgreindar auk þess sem fram kemur í hve mörgum tilvikum hæsta verð var það sama í verslunum og hlutfall tilvika þar sem verð var það sama.

⁶⁶ Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ frá 28. mars 2008, „Bónus oftast með lægsta verðið í nýrri könnun ASÍ á matvöruverði“.

⁶⁷ Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ frá 17. desember 2009, „43% verðmunur á reyktu jólakjöti og 60% á ís“.

⁶⁸ Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ frá 7. ágúst 2009, „Mikill verðmunur á grænmeti“.

⁶⁹ Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ frá 5. mars 2009, „84% verðmunur á heilhveitibrauði í lágvöruverðsverslunum“.

⁷⁰ Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ frá 20. desember 2006, „Hvað kostar jólamaturinn“.

⁷¹ Um var að ræða verslanir Bónuss í Borgarnesi, Krónunnar í Vestmannaeyjum, Nettó í Mjodd, Víðis í Skeifunni, Fjarðarkauþs í Hafnarfirði, Nóatúns í Austurverí, Samkaups-Úrval á Miðvangi og Hagkaups í Holtagörðum.

⁷² Sjá tilkynningu á heimasíðu ASÍ, www.asi.is, frá 30. júní 2011: „Víðir oftast með lægsta verðið“ Niðurstöður könnunarinnar koma fram í töflu í excel-skjali sem hlekkur er á í tilkynningunni.

Tafla 14: Niðurstöður verðkönnunar ASÍ á forverðmerktum matvörum í júní 2011.

Vörutegund	Fjöldi verslana þar sem vörutegund var til	Fjöldi verslana þar sem hæsta verð var það sama	Hlutfall tilvika þar sem verð var það sama
Kjúklingabringur ferskar – lægsta kílóverð	7	1	0%
Kjúklingur heill ferskur ókryddaður – lægsta kílóverð	6	1	33%
1944 Hakkabuff í lauksósu 560 gr. – stykkjaverð	5	1	0%
Lambakótilettur, ferskar – læsta kílóverð	5	1	0%
Lambalærissneiðar, ferskar – lægsta kílóverð	7	1	0%
Svínakótilettur, ferskar – lægsta kílóverð	5	1	0%
Svínahnakki, ferskur í sneiðum – lægsta kílóverð	7	1	0%
Nautagúllas, ferskt – 1 kg.	7	1	43%
Búrfells brauðskínka – 1 kg.	7	1	0%
Búrfells beikon sneiðar – 1 kg.	4	1	0%
SS brauðskínka – 1 kg.	8	1	0%
SS hamborgarahryggur í sneiðum - 1 kg.	7	1	0%
SS kjúklingaálegg – 1 kg.	4	1	0%
SS skólakæfa – 1 kg.	7	1	0%
SS vínarpylsur – 10 stk. í pakka	8	1	0%
Goða skínka í sneiðum – 1 kg.	4	1	0%
Goða vínarpylsur – 1 kg.	6	1	0%
Ali skínka – 1 kg.	6	1	33%
Goða nestiskæfa – 1 kg.	5	1	0%

Af töflunni er ljóst að verðmunur á þeim vörum sem kannaðar voru er nú mun meiri en hann var áður. Í öllum tilvikum er aðeins ein verslun með hæsta verðið og aðeins þrjár vörur sem voru í einhverjum tilvikum á sama verði í fleiri en einni verslun. Er þetta vísbending um að verslanir taki nú almennt sjálfstæðar ákvarðanir um útsöluverð á kjötvörum í verslunum sínum. Um þetta segir í tilkynningu sem ASÍ sendi frá sér í tengslum við könnunina:

„Nýverið tóku nýjar reglur gildi sem banna forverðmerkingar hjá framleiðendum. Að jafnaði hefur verið minni verðmunur á forverðmerktum matvörum eins og áleggji og ostum en öðrum vöruflokkum í verðkönnunum verðlagseftirlitsins.

Svo virðist sem verðmunur þessara vara hafi aukist milli verslana en hann er 5-64% í þessari verðkönnun, þannig að neytendur þurfa að vera vel á verði. Mestur verðmunur var á SS skólakæfu en var hún ódýrust á 1.095 kr./kg. í Víði en dýrust á 1.795 kr./kg. í Nóatúni verðmunurinn er 700 kr. eða 64%. Goða vínarpylsur voru ódýrastar á 976 kr./kg. í Víði og dýrastar á 1.346 kr./kg. í Fjarðarkaupum verðmunurinn er 370 kr./kg. eða 38%. Búrfells beikon sneiðar voru ódýrastar á 1.798 kr./kg. í Bónus en dýrast á 2.198 kr./kg. í Nóatúni verðmunurinn er 400 kr./kg. eða 22%.”

5. Samningar Síldar og fisks og Matfugls við Bónus

Við upphaf rannsókna, þann 15. janúar 2009, óskaði Samkeppniseftirlitið eftir afriti af öllum viðskiptasamningum Síldar og fisks og Matfugls við 20 stærstu endursöluaðila sem höfðu verið í gildi síðustu ár. Í svörum kjötvinnslufyrirtækja kemur berlega í ljós að skriflegir samningar tíðkist ekki þegar kemur að ákvörðunum um endursöluverð og verðmerkingum framleiðenda fyrir endursöluaðila. Við frekari gagnaöflun kom skýrt fram að framangreind kjötvinnslufyrirtæki hafa almennt ekki gert skriflega samninga við Bónus, sbr. nánar hér á eftir. Af þeim sökum eru ekki fyrirliggjandi skriflegir samningar á milli framleiðenda og matvöruverslana þar sem sérstaklega er kveðið á um að framleiðandi verðmerki fyrir matvöruverslun. Á hinn bóginn er ljóst af vöru- og verðlistum, sem aflað var frá framleiðendum og lagt var hald á í húsleit Samkeppniseftirlitsins í nóvember 2007 að dæmi eru um að framleiðendur gefi út slíka lista fyrir tiltekna matvöruverslanir.

Almennt er það svo að þegar framleiðandi vöru velur sjálfstæð fyrirtæki til að sjá um dreifingu er um samning að ræða sem fellur undir 10. gr. samkeppnislaga.⁷³ Líkt og áður hefur verið rakið þarf slíkur samningur ekki endilega að vera skriflegur og getur í raun verið í hvaða formi sem er og verður að skýra hugtakið rúmt, sbr. dóm Hæstaréttar frá 30. október 2003 í máli nr. 37/2003. Samningur skv. 10. gr. getur þannig verið óundirritaður eða undirritaður, munnlegur eða skriflegur og þarf ekki að vera bindandi. Tilvist samnings getur birst í hegðun viðkomandi fyrirtækja, t.d. með reglulegum samskiptum um verðlagsmálefni.

Með vísan í framangreint er ljóst að reglubundin tölvupóstsamskipti á milli framleiðenda og endursöluaðila geta talist til samnings í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Hið sama á við um vöru- og verðlista af ýmsu tagi sem sendir eru á milli framangreindra aðila. Slík samskipti geta einnig falið í sér samstilltar aðgerðir.

Eins og áður er getið framkvæmdi Samkeppniseftirlitið húsleit í starfsstöðvum Bónuss, Kaupáss, Haga og tiltekinna birgja þann 15. nóvember 2007. Hald var lagt á töluvert magn gagna og myndar hluti þeirra grundvöll þessa máls. Að mati Samkeppniseftirlitsins

⁷³ Sjá Samkeppnisreglur bls. 74 og Evrópusambandið og Evrópska efnahagssvæðið bls. 726, báðar eftir Stefán Má Stefánsson.

koma þar fram vísbendingar um brot á 10. gr. samkeppnislaga. Af þeim ástæðum verða hér á eftir rakin tölvupóstsamskipti Bónuss við Síld og fisk og Matfugl á árunum 2005-2007 þar sem fram fóru m.a. yfirgripsmikil samskipti um endursöluverð, verðmerkingar og efni því tengdu.

Eftirfarandi gögn sýna að á milli Bónuss og kjötvinnslufyrirtækjanna Síldar og fisks og Matfugls áttu sér stað samskipti um endursöluverð til neytenda, afslætti og framlegðarhlutföll sem í skilningi 10. gr. samkeppnislaga teljast til ólögðs samráðs. Fela þessi samskipti í sér ólöglegt samráð um smásöluverð Bónus og leiða í ljós skaðleg áhrif forverðmerkinga. Þá voru afsláttarkjör ákveðin í samráði við hvort kjötvinnslufyrirtæki fyrir sig.

Verða gögn þessi nú rakin nánar. Verður fyrst vikið að samskiptum Bónuss við Síld og fisk. Að því búnu verður fjallað um samskiptin við Matfugl.

6. Bónus – Síld og fiskur

Samkeppniseftirlitið hefur óskað upplýsinga bæði frá Bónus og Síld og fisk um verðlagningu og eðli viðskiptasambands þessara fyrirtækja en það hefur staðið um árabíl. Þannig var óskað eftir því að Bónus myndi gefa nákvæma lýsingu á sambandi sínu við Síld og fisk og þeim söluskilmálum og öðrum kjörum sem voru í gildi á árinu 2006-2008. Í svari Bónuss frá 27. mars 2009 segir:

„Enginn skriflegur samningur er á milli aðila. Sérstaklega er samið um hamborgarahryggi fyrir jól og grillkjöt fyrir sumarið. Boðið er upp á alla vörulínu Ali. Verðbreytingar eru ekki algengar og er tilkynnt um þær með fyrirvara.“

Bónus tekur einnig almennt fram að skriflegir „undirritaðir samningar eru ekki til staðar milli Bónus og birgja á kjöt- og kjúklingamarkaði. Til samninga er stofnað með tölvupóstsamskiptum, sem að mati Bónus eru skriflegir samningar, þó pennaundirritun eigi sér ekki stað. Hafa þarf í huga að verðbreytingar eru tíðar og því erfitt að gera samninga til lengri tíma litið.“ Aðspurt um hvernig sé staðið að ákvarðanatöku um hið forverðmerkta smásöluverð í verslunum Bónuss segir fyrirtækið að þessu megi skipta í tvennt. Annars vegar sé það starfsmaður Bónuss sem ákveði formerkta verðið og hins vegar séu það birgjar sem verðmerkja með sínu verði. Í þeim tilvikum þar sem Bónus ákveði verðið sé ákvarðanatöku í flestum tilvikum tilkynnt í gegnum tölvupóst og byggi á markaðsaðstæðum hverju sinni. Þessi lýsing var jafnframt áréttuð á fundi Samkeppniseftirlitsins með forsvarsmönnum Haga og Bónuss þann 22. júní 2010.

Í bréfi Síldar og fisks til Samkeppniseftirlitsins, dags. 2. mars 2009, segir að félagið hafi ekki trú á formlegum viðskiptasamningum við endursöluaðila. Tveir samningar fylgdu þó með bréfinu, annars vegar samningur fyrirtækisins og Haga (Baug) frá árinu 2000 og hins vegar við Kaupás frá árinu 2004. Í fyrri samningnum, en þeir hafa nú báðir runnið sitt skeið, segir m.a. að markmið hans sé að kaupandi auki sölu á framleiðsluvörum seljanda í verslunum sínum. Seljandi skuldbindur sig þá til að veita kaupanda tiltekinn afslátt vegna viðskiptanna sem lækki ef ekki náist þau markmið sem sett eru í samningnum. Í hinum síðari er einnig fjallað um afsláttarkjör, markaðsmál o.fl.

Í nefndu bréfi Síldar og fisks er fjallað um forverðmerkingar með þessum hætti:

„Félagið hefur til margra ára verðmerkt þær framleiðsluvörur sem félagið selur í smásölupakkningum. ...

Endur fyrir löngu komst á sá háttur innan félags þess sem var forveri Síldar og Fisks ehf. (S&F) að það væri 20-30% álagning frá „heildsöluverði“ í formerkt smásöluverð. Þessi háttur hefur væntanlega komist á fyrir hátt í 20 árum. Síðan þá hafa orðnar magháttaðar breytingar á kjörum verslana s.s. að nú eru flestar kjötvörur seldar á ábyrgð S&F í smásöluverslunum (útrunnar vörur teknar til baka), flutningur út á land er í mörgum tilvikum greiddur af S&F, afslættir sem S&F veita frá heildsöluverðum hafa hækkað. Ef framleitt er undir öðrum vörumerkjum en vörumerkjum S&F er það eigandi vörumerkisins sem stjórnar verðmerkingunum.

Ekki minnst menn hjá S&F að smásöluaðili hafi farið fram á að fá vörur pakkaðar í smásölupakkningar óverðmerktar. Ef slík beiðni kæmi fram myndi félagið eflaust skoða hvort hægt væri að verða við þeirri beiðni.“

Þann 23. júní 2009 hélt Samkeppniseftirlitið fund með Sigurði Sofusi Sigurðssyni sölustjóra Síldar og fisks þar sem hann veitti nánari skýringar og upplýsingar um forverðmerkingu fyrirtækisins og hvernig ákvarðanir um verðmerkingu á kjötvörum með leiðbeinandi smásöluverði væru teknar. Í fundargerð kom eftirfarandi fram um hvernig staðið er að verðmerkingu vara með leiðbeinandi smásöluverði hjá Síld og fiski:

„Samkvæmt SSS er föst smásöluálagning á forverðmerktar vörur fyrirtækisins. Ákveðið fast hlutfall/álagning væri lögð ofan á heildsöluverðið. SSS sagði að þessi breyting hefði verið gerð fyrir um 18 árum. Hann hefði þá verið innkaupastjóri hjá Hagkaup og fyrir hönd þeirrar verslunar hefði hann farið fram á að álagningarstuðull yrði hækkaður. Það var samþykkt fyrir allar verslanir Hagkaupa af flestum kjötbirgjum á þeim tíma. Þessi álagning og gildir ennþá í viðskiptum á milli SF og endurseljenda.“

Um það hvernig breytingar eiga sér stað á forverðmerktu smásöluverði segir Sigurður:

„Aðspurður um aðkomu verslana á breytingu á smásöluverði vöru segir SSS að þegar heildsöluverð er hækkað sé send tilkynning á allar matvörukeðjurnar í einu og hækki þá SF forverðmerkt smásöluverð til að halda álagningarstuðlum óbreyttum.“

Ljóst er af framansögðu að smásöluverð á vörum Síldar og fisks sem eru forverðmerktar er þannig ákvarðað að föst álagning (um 20-30%) er lögð ofan á heildsöluverðið og vörurnar verðmerktar samkvæmt því (að viðbættum virðisaukaskatti). Þessi álagning hefur verið nær óbreytt í um 18-20 ár. Þegar heildsöluverð á vörunum er hækkað hækkar jafnframt hið merкта smásöluverð til samræmis við álagninguna. Hjá Síld og fisk er sama forverðmerking notuð fyrir alla endursöluaðila sem á hinn bóginn veita í sumum tilvikum mismunandi afslætti frá hinu merкта verði.

Í athugasemdum Síldar og fisks við andmælaskjal Samkeppniseftirlitsins sem bárust þann 28. september 2010 er fjallað nánar um það „viðskiptaferli“ sem hafi verið við lýði hjá fyrirtækinu og viðskiptavinum þess í tengslum við forverðmerkingar. Um ferlið segir eftirfarandi:

„Ferlið hefst með því að sölu- og markaðsstjóri Síldar og fisks ásamt framkvæmdastjóra og framleiðslustjóra gera markaðsáætlun fyrirtækisins fyrir næstu 4 til 8 vikur. Við gerð áætlunarinnar er tekið mið af umfangi þeirrar framleiðslu sem væntanleg er í sláturhús á komandi vikum. Í framhaldinu setur sölu- og markaðsstjóri Síldar og fisks fram hugmyndir á grundvelli áætlunarinnar fyrir tengiliði einstakra viðskiptavina fyrirtækisins þar sem fram kemur heildsöluverð vörunnar að teknu tilliti til afsláttar af heildsöluverði. Jafnframt kemur fram forverðmerkt verð vörunnar, þ.e. án tillits til afsláttar, ásamt dæmigerðum afslætti. Viðkomandi viðskiptavinur, hér Bónus, tekur síðan afstöðu til áætlunarinnar og ákveður m.a. þann afslátt sem hann vill að veittur sé frá hinu forverðmerkta verði í sínum verslunum. Er algengt að viðskiptavinir Síldar og fisks, og þá ekki síst Bónus, ákveði viðbótaraflætti frá forverðmerktu verði vörunnar en slíkt er jafnframt sjáanlega til marks um takmörkuð áhrif forverðmerkingar varanna. Forverðmerkt verð vörunnar er aldrei endanlegt smásöluverð hennar heldur ræðst það af þeim afslætti sem er ákveðinn, í þessu tilviki Bónus. Af öllu framangreindu leiðir jafnframt að endanlegt ákvörðunarvald um smásöluverð er ávallt í höndum endurseljanda, í þessu tilviki Bónuss.“

Um ferli sérframleiðslu fyrir Bónus segir:

„Síld og fiskur framleiðir einnig nokkrar vörur fyrir Bónus undir vörumerkjum Bónuss en forverðmerking þeirra er alfarið ákvörðuð af Bónus. Síld og fiskur merkir vöruna einfaldlega með því verði sem Bónus óskar eftir og hefur ekki nokkurt ákvörðunarvald í þeim efnum. Jafnframt er Bónus algjörlega í sjálfsveld sett hvort hið forverðmerkta verð reynist endanlegt smásöluverð vörunnar í verslunum fyrirtækisins. Er raunar fráleitt að tala um „leiðbeinandi“ verð hvað þá verðsamráð þegar sérframleiddar vörur eru annars vegar.

Enn fremur skal bent á að þegar viðskiptavinur hefur ákveðið endanlegt smásöluverð sendir Síld og fiskur viðkomandi viðskiptavini tiltekna grunnupplýsingar sem meðal annars innihalda vörunúmer vörunnar, heildsöluverð hennar að teknu tilliti til afsláttar, forverðmerkt verð og afslátt sem viðskiptavinur hefur ákveðið að veita af forverðmerktu verði. Er sérstaklega nauðsynlegt að viðskiptavinur fái þessar upplýsingar svo hann geti sett inn réttar upplýsingar í sölukerfi sitt og verðmerktar upplýsingar á viðkomandi sölueiningu samrýmist örugglega verðupplýsingum í kassakerfi viðkomandi verslunar.“

Þá segir að það „verkferli“ sem hér hefur verið lýst hafi þróast milli Síldar og fisks og viðskiptavina „í gegnum árin“. Með beitingu þess hafi einkum verið stefnt að því að ná fram sem mestri hagræðingu í samskiptaferli framleiðenda og endurseljenda, sem skili

sér síðan í lægra endursöluverði til neytenda í samræmi við markmið og tilgang samkeppnislaga.

Að mati Samkeppniseftirlitsins fer framangreind lýsing Síldar og fisks á umræddum verkferlum í tengslum við forverðmerkingar ekki saman við fyrri skýringar fyrirtækisins á því hvernig staðið hefur verið að forverðmerkingum. Af umfjöllun Síldar og fisks um „verkferla“ í tengslum við forverðmerkingar sem gerð er grein fyrir hér að framan má skilja að hið leiðbeinandi smásöluverð sé reglulega borið undir viðskiptavini (endurseljendur) og að þeir ákveði á hverjum tíma afslætti frá hinu leiðbeinandi verði. Telur Síld og fiskur að þetta ferli feli það í sér að „endanlegt ákvörðunarvald um smásöluverð“ sé ávallt í höndum enduseljanda sem í þessu máli er Bónus.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Síldar og fisks. Eins og fyrirtækið hefur þegar útskýrt er hið leiðbeinandi smásöluverð ákveðið þannig að föst álagning á bilinu 20-30% er lögð ofan á heildsöluverð vörunnar. Byggist sú fasta álagning á samkomulagi milli Síldar og fisks og endurseljenda, þ. á m. Bónuss, um fasta smásöluálagningu ofan á heildsöluverð, sbr. upplýsingar sem fyrirtækið veitti 23. júní 2009. Hefur Bónus einnig staðfest þetta verklag. Samkvæmt upplýsingum sem Bónus veitti Samkeppniseftirlitinu þann 27. mars 2009 um verðlagningu og eðli viðskiptasambands fyrirtækisins við Síld og fisk þá fer ákvörðunartaka um hið forverðmerkta smásöluverð fram með tvennum hætti. Annars vegar sé það starfsmaður Bónuss sem ákveði formerkta verðið og hins vegar séu það birgjar sem verðmerkja með „sínu verð“. Á fundi með Samkeppniseftirlitinu þann 22. júní 2010 var þetta staðfest af hálfu Bónuss. Um þetta sama samkomulag er einnig fjallað í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010 *Samkeppnishömlur Haga, Kjarnafæðis, Kjötbankans, Kjötafurðastöðvar KS, Norðlenska, Reykjagarðs og Sláturfélags Suðurlands í tengslum við forverðmerkingar á kjötvörum*. Þar kemur eftirfarandi fram:

„Auk þeirra samskipta um verð sem áður eru rakin sendu kjötbirgjar tilkynningar um breytingar á smásöluverði á vörum til verslana Bónuss. Af upplýsingum sem aflað var frá kjötbirgjum er ljóst að breytingar á leiðbeinandi smásöluverði fóru þannig fram að föst smásöluálagning (sem þó gat verið mismunandi eftir vöruflokkum) var lögð ofan á heildsöluverð viðkomandi vara. Þau kjötvinnslufyrirtæki sem sendu slíkar tilkynningar um breytingar á smásöluverði hafa veitt þær skýringar að þetta fyrirkomulag hafi lengi tíðkast. Sama fasta hlutfallslega smásöluálagning hafi verið óbreytt á flestum vöruflokkum a.m.k. sl. 15-20 ár. Þá hafi umrætt fyrirkomulag komist á í samskiptum kjötvinnslna og stærstu matvörukeðjanna á þeim tíma, þ.e. um 1990. Svipaðar skýringar hafa verið settar fram af forsvarsmönnum Haga. Ljóst er því að a.m.k. Hagar (þar með talið verslanir Bónuss) og umrædd kjötvinnslufyrirtæki hafa fram til þessa dags viðhaldið umræddu samkomulagi aðila á markaðnum um fasta hlutfallslega smásöluálagningu á þeim kjötvörum sem merktar hafa verið með leiðbeinandi smásöluverði. Samkeppniseftirlitið telur að umræddar tilkynningar kjötvinnslufyrirtækjanna um smásöluverð og breytingar á því feli í sér samráð um fasta hlutfallslega smásöluálagningu ofan á heildsöluverð. Slíkt lóðrétt verðsamráð felur í sér brot á 10. gr. samkeppnislaga.

Tilvik af þessu tagi er t.d. frá september 2007 þegar Sláturfélag Suðurlands sendi tilkynningu til m.a. framkvæmdastjóra Bónuss þar sem tilgreint var um verðhækkun á 19 vörutegundum. Þar kom fram nýtt heildsöluverð og smásöluverð sem átti að taka gildi nokkrum dögum síðar. Samkeppniseftirlitið telur ljóst að umrædd tilkynning Sláturfélagsins um hækkun á smásöluverði hafi verið hluti af samningi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð. Þessi samningur og þar með þær breytingar á smásöluverði sem um ræðir fer því gegn 10. gr. samkeppnislaga."

Gögn þessa máls sýna að það sé rangt að ákvörðun um „endanlegt söluverð“, hvort heldur sem það er hið leiðbeinandi smásöluverð eða verð með afslætti, sé „ávallt“ í höndum endurseljanda. Þá er ljóst, eins og eftirfarandi tölvupóstsamskipti bera með sér, að í mörgum tilvikum er það Síld og fiskur sem setur fram tillögu að afslætti frá smásöluverði sem Bónus tekur afstöðu til. Er því ekki unnt að fallast á að ákvörðun um afslætti verslunarinnar sé alfarið tekin af endursöluaðilum, í þessu máli af Bónusi. Ákvörðun um bæði leiðbeinandi smásöluverð sem og afslátt frá því verði er tekin sameiginlega af aðilum, sbr. og nánari umfjöllun hér á eftir.

Hvað varðar sérframleiðslu fyrir Bónus þá getur Samkeppniseftirlitið ekki fallist á að í öllum tilvikum sé það Bónus sem einhliða ákveður endanlegt smásöluverð. Fyrir liggur í þessu máli fjöldi tilvika sem nánar verður gerð grein fyrir hér á eftir þar sem aðilar þessa máls hafa haft með sér samráð um verð og afslætti frá smásöluverði á vörum sem Síld og fiskur framleiðir eingöngu fyrir Bónus, sbr. t.d. nánari umfjöllun í köflum 6.1-6.31 hér á eftir. Ljóst er að í þessum tilvikum er ekki um einhliða ákvörðun Bónuss að ræða heldur hafa aðilar haft með sér samráð um bæði smásöluverð og afslætti frá því verði.

Síld og fiskur heldur því fram í máli sínu í tengslum við umfjöllun um verðmerkingar á sérframleiðslu að nauðsynlegt sé að senda „tilteknar grunnupplýsingar“ til endurseljenda sem þeir skrá inn í „sölukerfi“ sín. Samkeppniseftirlitið hafnar því ekki að nauðsynlegt sé fyrir endurseljendur að hafa nákvæmar upplýsingar eins og t.d. vörunúmer, heildsöluverð, framleiðsludag og síðasta söludag inn í sölukerfum sínum. Er eðlilegt og jafnframt nauðsynlegt að kjötvinnslufyrirtæki miðli þessum upplýsingum til endurseljenda. Samkeppniseftirlitið getur hins vegar ekki fallist á þá skýringu að endurseljendur geti ekki sett eigin smásöluverð sem þeir (að sögn Síldar og fisks ákveða sjálfir) inn í sín eigin sölukerfi.

Í tölvupóstsamskiptum Síldar og fisks við Bónus er töluvert fjallað um smásöluverð þeirra vara Síldar og fisks sem seldar eru í Bónus. Svipar samráði þeirra því mjög til samskipta annarra kjötvinnslufyrirtækja við Bónus, sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010. Hins vegar ber einnig á því að forsvarsmenn Síldar og fisks sendi sama tölvupóstinn, sem fjallar um vörur og verð þeirra, heildsölu- og smásöluverð, til Bónuss og keppinauta Bónus, þ.e. Kaupáss, Samkaupa og fleiri smásöluaðila. Er slíkt til þess fallið að auðvelda keppinautum á smásölustigi að fylgjast með verðlagningu tiltekinna vara hjá hverjum öðrum.

Til viðbótar við framangreint er töluvert um tölvupósta sem sendir eru á milli starfsmanna Síldar og fisks og Bónuss sem fjalla um verðbreytingar og ganga þá á milli listar og/eða upplýsingar um heildsöluverð og smásöluverð tiltekinna vara.

Framangreind gögn gefa til kynna að Bónus og Síld og fiskur hafi um langt skeið haft samráð um smásöluverð á vörum Síldar og fisks sem seldar eru í verslunum Bónuss. Hefur samráðið einnig tekið til álagningar Bónuss og þess afsláttar sem Bónus veitir í smásölu. Tölvupóstsamskipti milli þessara aðila styðja þetta frekar og ber að hafa í huga að aðilar hafa upplýst að þessi samskipti hafi aðallega átt sér stað með þeim samskiptamáta.

Af þessum tölvupóstsamskiptum má sjá að forsvarsmenn fyrirtækjanna hafa töluverð samskipti sem snúa að ákvörðunum um endursöluverð á vörum frá Síld og fiski í verslunum Bónuss. Eru þessi samskipti einkum tvíþætt. Annars vegar er um að ræða samskipti sem fela það í sér að forsvarsmenn Síldar og fisks senda tillögur að verði, bæði heildsölu- og smásöluverði auk afsláttar frá smásöluverði til Bónuss sem forsvarsmenn þess fyrirtækis samþykkja eða koma með tillögur um breytingar. Í öðru lagi er um að ræða tilkynningar Síldar og fisks um verðbreytingar en Samkeppniseftirlitið telur að slíkar tilkynningar og viðbrögð Bónuss við þeim séu hluti af framangreindum samningi um endursöluverð í m.a. verslunum Bónuss. Í báðum tilvikum er um það að ræða að fyrirtækin ná sameiginlegri niðurstöðu um m.a. endanlegt smásöluverð Bónuss en eins og komið hefur fram fer slíkt samráð gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Samskiptin eru á milli milli Guðmundar Marteinsonar, framkvæmdastjóra Bónuss (GM), Guðlaugs Gauta Þorgilssonar, rekstrarstjóra Bónuss (G), Esterar Harðardóttur (EH) og framkvæmdastjóra Síldar og fisks, Sigurðar Sofusar Sigurðssonar (S). Verða tölvupóstsamskipti þeirra að því er varðar ákvörðun endursöluverðs nú rakin nánar. Eftir því sem við á er fjallað um athugasemdir Síldar og fisks og þær metnar.

Í sátt sem Hagar gerðu við Samkeppniseftirlitið, dags. 23. september 2010, viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með lóðréttu samráði Bónus við m.a. Síld og fisk. Kemur fram að samráðið hafi átt sér stað „í tengslum við endursölu á kjötvörum frá Síld og fisk í verslunum Bónuss. Í þessu fólst samráð um smásöluverð, afslátt frá smásöluverði og smásöluálagningu við sölu á þessum vörum í verslunum Bónuss. Brotin áttu sér stað frá janúar 2006 til desember 2008.“ Af þessu leiðir að viðsemjandi Síldar og fisks hefur játað brot vegna þeirra atvika sem hér verða tilgreind.

6.1 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í janúar 2006

Þann 4. janúar 2006 sendi S tölvupóst til GM vegna svokallaðra „pepperoni putta“. Í tölvupóstinum segir „Það þarf að breyta afsl á puttum aftur í 10% við kassann Ég var að taka auka afsl af Vörunúmer 22531055“. ⁷⁴ GM svarar þeim tölvupósti sama dag og segir „Ok, sendu sendu mér réttar upplýsingar, listaverð, verðmerkt verð“. ⁷⁵ S bregst við og sendir eftirfarandi upplýsingar:

„22531055 pepperoni puttar heildsala 1679 merkt verð 2489“. ⁷⁶

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að þessi samskipti séu tekin úr samhengi. S hafi aðeins verið að veita GM verðupplýsingar sem GM hafi áður óskað eftir að viðkomandi vara yrði verðmerkt á.

⁷⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 4. janúar 2006 kl. 11:39.

⁷⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 4. janúar 2006 kl. 13:31.

⁷⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 4. janúar 2006 kl. 13:30.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að hér sé um eðlilega upplýsingagjöf á milli framleiðanda og endurseljanda að ræða. Ljóst er að Síld og fiskur sendir tillögu eða tilkynningu til smásalans, Bónuss, um að breyta þurfi afslætti af smásöluverði á tiltekinni vöru. GM svarar og samþykkir þá tillögu og óskar eftir upplýsingum frá Síld og fiski um verðmerkt verð, þ.e. smásöluverðið. Síld og fiskur hefur ekki lagt fram gögn sem sýna fram á að fyrirtækið hafi einvörðungu verið að veita GM verðupplýsingar sem áður hafði verið óskað eftir að viðkomandi vara yrði verðmerkt á. Þarna eiga sér stað augljós upplýsingaskipti og samvinna um endanlegt smásöluverð vörunnar. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru.

Þann 30. janúar 2006 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „vika 5“. Þar segir nánar tiltekið:

*„Ég verð með mikið af skólakæfu
2253235 Skólakæfa heildsala 741 afsl 30% verð á nótu 604 nettó verð til þín
519 merkt verð 1098 láttu mig vita hvað afsl á að vera á skólakæfunni
Ég byrja að kynna hana á morgun“.*⁷⁷

GM svarar sama dag og segir „Setjum 30% á þetta, set hann strax inn á og þú lækkar til mín verðið takk.“⁷⁸ Með tölvupósti þessum samþykkir GM umrætt tilboð.

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að þessi samskipti varði eingöngu heildsöluverð viðkomandi vöru. Umræddur viðbótarafsláttur af hinu formerkta verði hafi alfarið verið ákveðinn af GM. Á þetta er ekki unnt að fallast. Efni framangreindra gagna er skýrt. Ljóst er samkvæmt þeim að GM hefur fallist á tillögu S um smásöluverð á þessum vörum í verslunum Bónuss. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru.

6.2 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í mars 2006

Þann 27. febrúar 2006 sendir S verðupplýsingar um hamborgarahrygg til GM. Í tölvupóstinum segir nánar tiltekið:

„Hér koma upplýsingar um Ali hamborgarahr. M beini

Vika 10 og og afgreitt viku 11 líka ef þú vilt

*22534041 Ali hamborgarahr m beini netto verð til þín 821 verð á nótu 955
merkt verð 1498 30% afsl við kassa*

*Einnig getur þú tekið partyskinkuna“.*⁷⁹

Í tengslum við framangreindan tölvupóst eða umrædda vöru sendir S annan tölvupóst á GM þann 15. mars 2006 og segir: „Það væri fínt að auglýsa ali hamborgarahrygginn í þessari viku“.⁸⁰

⁷⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 30. janúar 2006 kl. 13:31.

⁷⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 30. janúar 2006 kl. 14:17.

⁷⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 27. febrúar 2006 kl. 10:03.

GM svarar með tölvupósti sama dag, samþykkir tilboðið og segir „Ok, set hann inn á föstudaginn 1398-30% afsláttur“.⁸¹ S svarar stuttu síðar og segir „Það er 1498 og 30% afsl við kassa“.⁸²

Í máli Síldar og fisks hefur komið fram að þessi samskipti varði „eingöngu eðlileg viðskipti og upplýsingagjöf milli framleiðanda og endurseljanda.“ Ákvörðunarvald um endanlegt smásöluverð sé alfarið í höndum Bónuss. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að hér sé um eðlilega upplýsingagjöf á milli framleiðanda og endurseljanda að ræða. Ljóst er að Síld og fiskur hefur sett fram tillögu að smásöluverði og afslátti frá smásöluverði sem Bónus samþykkti. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru. Í þessu samhengi skiptir ekki meginmáli hvor aðili hafi endanlegt „ákvörðunarvald“ um smásöluverðið. Eftir sem áður er um lóðrétt verðsamráð að ræða.

6.3 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í apríl 2006

Þann 25. apríl 2006 sendir S tölvupóst til GM vegna viku 17. Kemur þar fram að Ali „geti verið með“ eftirfarandi vörur í þeirri viku:

„2253401 kótelettur kryddaðar
2253496 pork roast helgarsteik nettó verð til þín 815 merkt verð 1498“⁸³

Tölvupósti þessum svarar GM þann sama dag og samþykkir tilboðið.⁸⁴ Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að fyrirtækið sé eingöngu að tilkynna tilvonandi kaupanda að viðkomandi vara sé til og hvert heildsöluverð hennar sé.

Á þetta er ekki unnt að fallast enda skýrt tekið fram í póstinum hvert smásöluverðið eigi að vera og það ásamt heildsöluverði samþykkt af Bónusi. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á umræddir vöru.

6.4 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í maí 2006

Þann 4. maí 2006 sendi S tölvupóst til GM sem bar yfirskriftina „verðbreytingar“. Í tölvupóstinum segir að hér „koma breytingar á pre þac sem taka gildi 8 maí 06“.⁸⁵ Með tölvupóstinum fylgdi verðlisti sem bar heitið: „Bónus ný verð á pre þac tekur gildi 8 maí 2008.“ Í verðlistanum er tilgreint m.a. endursöluverð á sex vörutegundum (t.d. hakki og kótelettum) auk 20% afsláttar sem veita skyldi við kassa. Þann tölvupóst framsendi GM til undirmanns síns og bað hann um að breyta þessum verðum.⁸⁶

Síld og fiskur heldur því fram í máli sínu að samskiptin varði eingöngu vörur sem séu sérframleiddar fyrir Bónus. Ákvörðunarvald um smásöluverð vörunnar sé alfarið í höndum Bónuss. Samskiptin varði eingöngu staðfestingu S á atriðum sem GM hafi þegar óskað eftir.

⁸⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 15 mars 2006 kl. 09:03.

⁸¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 15. mars 2006 kl. 10:16.

⁸² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 15. mars 2006 kl. 12:22.

⁸³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 25. apríl 2006 kl. 06:54.

⁸⁴ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 25. apríl 2006 kl. 08:31.

⁸⁵ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. maí 2006 kl. 09:04.

⁸⁶ Afritaður tölvupóstur frá GM til EH, dags. 8. maí 2006 kl. 13:57.

Samkeppniseftirlitið bendir á að tillaga um smásöluverð og afslætti á þessum vörum var sett fram af Síld og fisk og ljóst að Bónus ákvað að breyta verði hjá sér í samræmi við tillöguna. Bera samskiptin með sér að Bónus hafi fallist á tillögu Síldar og fisks. Ljóst er því að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum og gildir þá einu hvort um er að ræða vörur sem hafa verið sérframleiddar fyrir Bónus.

6.5 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júní 2006

Þann 22. júní 2006 sendi S tölvupóst til GM sem einnig bar yfirskriftina „verðbreytingar“. Í honum segir: „Hér koma réttu verðin til þín tekur gildi 26. júní.“⁸⁷ Í verðlistanum eru tilgreind m.a. endursöluverð á fimm vörutegundum (t.d. pylsum og skinku) auk 10-30% afsláttar sem veita skyldi við kassa af þessum vörum. Um þetta segir t.d. um eina vöruna:

„2253410 hunangskótiletur úrb merkt verð 2168 verð á nótu til þín 1520 nettó verð 1307 afsl við kassa 10%“

Þennan tölvupóst framsendi GM til undirmanns síns og gaf honum til kynna að umrædd verðbreyting væri samþykkt.⁸⁸

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að umrædd samskipti varði aðeins breytingar á heildsöluverði til Bónuss. Ákvörðunarvald um smásöluverð vörunnar sé alfarið í höndum Bónuss. Samskiptin varði aðeins staðfestingu Síldar og fisks á atriðum sem Bónus hafi þegar óskað eftir.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Síldar og fisks enda fyrirtækið ekki lagt fram nein gögn sem sýna fram á að ákvörðun um smásöluverð á umræddum vörum og afslætti frá því verði hafi verið tekin af Bónusi. Þvert á móti þá sýna samskiptin að tillaga um smásöluverðið og afslætti frá því hefur verið sett fram af Síld og fisk og samþykkt af hálfu Bónuss. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á þessum vörum.

6.6 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júlí 2006

Þann 3. júlí 2006 sendi GM tölvupóst til S með yfirskriftinni „báðar teg af svínarífjum“. Í tölvupóstinum minnir GM á „sam talið okkar“ og biður S um að senda sér sínar „hugmyndir“.⁸⁹ S svarar með tölvupósti þar sem segir:

„2253409 baby bacribs nettó verð til þín 730 verð á nótu 849 merkt verð 1298 afsl ? Set þetta í gang strax“⁹⁰

Sama dag svarar GM með tölvupósti og segir:

⁸⁷ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 22. júní 2006 kl. 12:01.

⁸⁸ Afritaður tölvupóstur frá GM til Esterar Harðardóttur, dags. 22. júní 2006 kl. 12:07.

⁸⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 3. júlí 2006 kl. 10:30.

⁹⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 4. júlí 2006 kl. 10:03.

„Líka fyrir júní sofus,, við seldum 784 kr með 30% afslætti, treysti á þig sofus.“⁹¹

Þann 5. júlí svarar S og segist ætla að „laga þetta um leið og tölvukerfið er komið lengra af stað“.⁹² Þetta samþykkir GM með tölvupósti sama dag.⁹³

Í máli Síldar og fisks kemur fram að samskiptin varði samningaviðræður aðila um heildsöluverð tiltekinnar vöru. Af samskiptunum sé ljóst að endanlegt smásöluverð vörunnar, þ.m.t. viðbótarafsláttur við kassa, sé alfarið ákvarðað af Bónusi.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að samskiptin taki aðeins til samninga um heildsöluverð. Skýrt er tekið fram í tölvupósti Síldar og fisks að „merkt verð“, þ.e. smásöluverð eigi að vera 1.298 kr. Þessa tillögu samþykkti Bónus. Með vísan til þessa og þess að S biður GM um að senda sér „sínar hugmyndir“ telur Samkeppniseftirlitið ljóst að Bónus hefur ekki tekið sjálfstæða ákvörðun um smásöluverð á umræddri vöru. Hafa Bónus og Síld og fiskur því haft með sér samráð um smásöluverð í þessu tilviki.

6.7 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í ágúst 2006

Þann 15. ágúst 2006 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „verðlækkun á hunangsskinku pk“. Þann sama tölvupóst sendir hann einnig á Samkaup, Kaupás og fleiri smásöluaðila. Í tölvupóstinum segir:

„Sæl
Hunangsskinku pk lækka í verði hjá okkur frá og með morgundeginum
Nýtt verð
22531010 hunangsskinku pk merkt verð 2198 kr heildsala 1483 kr“⁹⁴

Að mati Samkeppniseftirlitsins felur þessi tölvupóstur í sér afdráttarlausu tilkynningu um verðbreytingu sem send er samtímis á allnokkra keppinauta á smásölumarkaði.

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin sýni aðeins að Síld og fiskur hafi lækkað heildsöluverð á tiltekinni vöru. Þessi skýring Síldar og fisks er röng. Tilkynning Síldar og fisks tekur einnig til smásöluverðs, sbr. að „merkt verð“ eigi að vera 2.198 kr. Hvað sem þessu líður er að mati Samkeppniseftirlitsins ljóst að umrædd tilkynning Síldar og fisks um smásöluverð í Bónus á tilgreindum vörum er hluti af samningi eða samkomulagi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um endanlegt smásöluverð. Þetta samkomulag og þar með þær verðbreytingar sem tilgreindar eru hér að ofan fara því gegn 10. gr. samkeppnislaga.

6.8 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í október 2006

Þann 24. október 2006 sendi S tölvupóst til GM þar sem segir: „Ert þú búinn að taka 30% afsl af Ali bjúgum stór pk í búðunum“.⁹⁵ GM svarar með tölvupósti þar sem segir: „ég get

⁹¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 4. júlí 2006 kl. 10:31.

⁹² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 5. júlí 2006 kl. 07:42.

⁹³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 5. júlí 2006 kl. 10:31.

⁹⁴ Afritaður tölvupóstur frá S til m.a. Benedikts Kristjánssonar (Samkaup), gisla@samkaup.is (Samkaup), GM (Bónus), Sigurrósar Helgadóttur (Samkaup), Vilhjálm Jónssonar (Samkaup), Lilju Guðjónsdóttur (Hagkaup), Sigríðar Úlfarsdóttur, Ólafs Júlíussonar (Kaupás), GG (Bónus) o.fl. smásöluaðila, dags. 15. ágúst 2006 kl. 14:09.

ekki selt þetta allt árið með 12% framlegð, ertu með hugmyndir".⁹⁶ S svarar síðar sama dag og segir: „Ég hef skilning á þessu. Ég skoða þetta.“⁹⁷ Síðar sama dag sendi S tölvupóst til GM þar sem hann gerir tillögu um að veita 5% aukaafslátt af umræddri vöru.⁹⁸ Það samþykkir GM.⁹⁹

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin sýni aðeins að Bónus hafi verið að sækjast eftir hærri afslætti af heildsöluverði svo verslunin gæti boðið vöruna á lægra smásöluverði. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Síldar og fisks. Vissulega gefa samskiptin til kynna að Bónus sóttist eftir lægra heildsöluverði frá Síld og fisk á umræddri vöru, sbr. að smásöluverðið á henni var hækkað með því að hætta að veita fastan 30% afslátt frá leiðbeinandi smásöluverði. Síld og fiskur setti þá fram tillögu sem felur það í sér að lækka heildsöluverðið gegn því að smásöluverðið verði óbreytt. Samskiptin fela því í raun í sér samráð um endanlegt smásöluverð vörunnar. Fyrirtækin hafa því haft með sér samráð um smásöluverð og afsláttarprósentu á nefndri vöru.

Sama dag, þ.e. 24. október 2006, sendir S einnig tölvupóst til GM þar sem hann segist vilja selja meira af helgarsteik en til þess þurfi afsláttur að „fara í 30% 22534093 pork roast helgarsteik merkt verð er 1498 en nýtt verð til þín getur verið 767“.¹⁰⁰ GM svarar með tölvupósti samdægurs þar sem hann samþykkir þetta, nánar tiltekið segir hann: „set á þetta 30% strax og þú merkir“.¹⁰¹

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin varði aðeins samningaviðræður um heildsöluverð umræddrar vöru. Þetta er ekki rétt. Aðilar hafa samið um að merkt verð (þ.e. smásöluverð) eigi að vera 1.498 kr. og að frá því verði eigi að veita 30% afslátt. Bónus samþykkti því tillögu Síldar og fisks um smásöluverð og afslátt frá því verði á umræddri vöru og hafa fyrirtækin því haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á þessari vöru.

Þann 26. október 2006 sendir S tölvupóst til GM þar sem rætt er um verð á áleggi. Pósturinn ber yfirskriftina „bónus áleggið“ og þar kemur eftirfarandi fram:

„Hér koma rétt númer fyrir vacuum pk áleggsbréfin

2253198000002 Spægipylsa merkt verð 2489 nettó verð 1220 verð á nótu1419

2253199000003 pepperoni soðið merkt verð 2489 nettó verð 1220 verð á nótu 1419

2253101000006 reykt skinka merkt verð 2098 nettó verð 1089 verð á nótu 1266

⁹⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 24. október 2006 kl. 09:29.

⁹⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 24. október 2006 kl. 09:46.

⁹⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 24. október 2006 kl. 09:52.

⁹⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 24. október 2006 kl. 14:26.

⁹⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 24. október 2006 kl. 18:16.

¹⁰⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 24. október 2006 kl. 09:56.

¹⁰¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 24. október 2006 kl. 10:16.

225311200002 brauðskinka merkt verð 1998 nettó verð 950 verð á nótu 1105

225312800003 hunangs brauðskinka merkt verð 1998 nettó verð 950 verð á nótu 1105

*Gummi ég varð að gera smá breytingar á númerum þú sendir mér hvernig á að merkja vöruna*¹⁰²

GM svarar framangreindum tölvupósti sama dag og segir „20% afsláttur, búinn að stofna”.¹⁰³ GM samþykkir þar með verðtillögur S auk þess sem hann biður um að varan verði merkt með 20% afslætti.

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að samskiptin lúti aðeins að vörum sem séu sérframléiddar fyrir Bónus. Samkeppniseftirlitið bendir á að tillaga um smásöluverð á þessum vörum er sett fram af Síld og fiski og samþykkt af Bónusi sem ákveður afslátt frá því verði sem aðilar sammælast um. Ljóst er því að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindum vörum og gildir þá einu hvort um er að ræða vörur sem eru sérframléiddar fyrir Bónus.

6.9 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í nóvember 2006

Þann 1. nóvember 2006 sendi S tölvupóst til GM þar sem hann gerir tillögu að nýju smásöluverði á ýmsum vörum. Í póstinum sem ber yfirskriftina „bónus álegg“ vísaði S til fyrra samtals þeirra GM þar sem þeir höfðu rætt um að Bónus gæti selt nokkra vöruliði með 30% afslætti. Hin nýju verð væru eftirfarandi:

„Ný verð

2253112000002 brauðskinka nettó verð til þín 860 verð á nótu 1000 afsl við kassa 30%

2253128000003 hungangs brauðskinka nettó verð til þín 860 verð á nótu 1000 afsl við kassa 30%

*2253199000003 pepperoni nettó verð til þín 1090 verð á nótu 1267 afsl við kassa 30%*¹⁰⁴

GM samþykkir þær verðbreytingar með tölvupósti sama dag, þar sem hann segist muni setja inn nýju verðin strax og breyta afsláttum.¹⁰⁵

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að samskiptin lúti aðeins að vörum sem séu sérframléiddar fyrir Bónus. Samkeppniseftirlitið bendir á að tillaga um smásöluverð á þessum vörum var sett fram af Síld og fiski og samþykkt af Bónusi. Þá bera samskiptin það með sér að aðilar hafi áður rætt saman um afslætti frá smásöluverði á vörunum. Ljóst er því að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og

¹⁰² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 26. október 2006 kl. 10:23.

¹⁰³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 26. október 2006 kl. 11:01.

¹⁰⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 1. nóvember 2006 kl. 09:37.

¹⁰⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 1. nóvember 2006 kl. 11:46.

afslátt á tilgreindum vörum og gildir þá einu hvort um er að ræða vörur sem hafa verið sérframléiddar fyrir Bónus.

Með tölvupósti þann 6. nóvember 2006 sendir S tillögur til GM að ýmsum vörum sem auglýsa megi í búðum Bónuss og tiltekur afsláttarprósentu á nokkrum þeirra, sbr. eftirfarandi upptalning:

*„Ali bjúgu stór pk afsl 30%
Bonus pylsur
Hunangskótelettur afsl 30%
Partyskinka
Pork roast helgarsteik
Bónus samlokuskinka
Bónus malakoff
Bónus pepperoni afsl 30%“¹⁰⁶*

GM svarar síðar sama dag og samþykkir tillögur S.¹⁰⁷

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin varði aðeins beiðni Síldar og fisks um að Bónus auglýsi vörur fyrirtækisins frekar. Ekki sé um að ræða tillögu Síldar og fisks um afslætti frá forverðmerktu verði varanna þar sem þær hefðu verið boðnar á afslætti í marga mánuði hjá Bónusi fyrir umrædd samskipti.

Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Síldar og fisks. Samkeppniseftirlitið bendir á að upphaf þessara samskipta er beiðni GM frá því deginum áður þar sem hann spyr S hvað þeir geti „*auglýst massíft saman í næstu viku í öllum búðum*“.¹⁰⁸ Jafnframt óskar GM eftir tillögum í því sambandi frá S. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur sammældust um að bjóða tilgreindan afslátt (30%) af umræddum vörum í öllum verslunum Bónuss í „*næstu viku*“. Í því sambandi skiptir ekki máli hvort umræddur afsláttur hafi áður verið í boði á vörunum. Hafi svo verið er ljóst að samráðið hefur þá tekið til þess að viðhalda sama verði a.m.k. viku í viðbót. Hvað sem því líður er ljóst af samskiptunum að Bónus og Síld og fiskur höfðu með sér samráð um afslátt af tilgreindum vörum.

Með tölvupósti, dags. 14. nóvember 2006, sendi S upplýsingar og verðtilboð til GM auk starfsmanna hjá Samkaupum, Haugkaupum, Kaupási og fleiri smásöluaðilum. Í tölvupóstinum kynnir S fyrir þessum aðilum nýjar vörur ásamt heildsöluverði og merktu verði þeirra vara. Þar segir:

„Við hjá Ali erum að koma með nýjar þurrpylsur sem eru í görn óskornar ca 400gr pylsumnar eru með lykkju þannig hægt er einnig að hengja hana upp þetta verða 3 gerðir tvær verða tilbúnar á næstu dögum.

2253308000007 Ítölsk salami milano sem verður í hvíttri görn heildsala 1578 merkt verð 2339

¹⁰⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 6. nóvember 2006 kl. 06:20.

¹⁰⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 6. nóvember 2006 kl. 11:00.

¹⁰⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 5. nóvember 2006 kl. 09:01.

2253309000006 þýsk spægipylsa heildsala 1578 merkt verð 2339¹⁰⁹

Tölvupósti þessum svarar GM þann 17. nóvember s.á. og segir „...það hljóta að vera einhver sérkjör til bónus sofus.“¹¹⁰ Sama dag svarar S tölvupósti GM og segir annars vegar „Ég hafði ekki hugsað mér það það eru mjög margir hlutir á lækkuðu verði núna eins og svo oft áður. Ég verð að skilja eitthvað eftir.“¹¹¹ Í öðrum tölvupósti sem sendur var skömmu síðar segir hann hins vegar „Þú ert með lang bestu kjörin“.¹¹²

Síld og fiskur heldur því fram að hér sé aðeins um að ræða auglýsingu Síldar og fisks á nýjum framleiðsluvörum fyrirtækisins, fyrirhuguðu heildsöluverði og formerktu verði. GM hafi óskað eftir lægra heildsöluverði en því hafi S hafnað. Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er að með umræddri tilkynningu leggur Síld og fiskur til smásöluverð m.a í verslunum Bónuss á tilgreindum vörum. Þetta verð er hluti af samningi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um endanlegt smásöluverð. Þessi samskipti um verð sem tilgreindar eru hér að ofan fara því gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Þann 28. nóvember 2006 sendi S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „hamborgarahryggur Ali“. Þar segir:

„Ég er búinn að vera í sambandi við Randy og það er verið að senda henni fínar myndir sem hún getur notað í auglýsingu það fer dreifing af Ali hamborgarahryggjum merktum 1 des á fimmtudag á allar verslanir úti á landi En stór dreifing á allt höfuðborgarsvæðið verður á föstudagsmorgun 1 des.

22534041 Ali hamborgarahryggur m beini heildsala 1241 afsl 25% nettó verð til þín 931 merkt verð 1698 verð á nótu 1083

22534042 Ali hamborgarahryggur úrb heildsala 1607 afsl 25% nettó verð til þín1205 merkt verð 2198 verð á nótu 1401¹¹³

Framangreindum tölvupósti svarar GM þann sama dag aðeins 13 mínútum síðar og segir „ok“.¹¹⁴

Síld og fiskur heldur því fram að þessi samskipti snúist aðeins um staðfestingu S til GM á heildsöluverði og afsláttum frá heildsöluverði, forverðmerkingu varanna og þeim afsláttum sem GM hafði óskað eftir að varan yrði merkt með. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að þessar skýringar sýni fram á að aðilar hafi ekki haft með sér samráð um smásöluverð. S setur fram tillögu að „merktu verði“, þ.e. leiðbeinandi smásöluverði sem GM samþykkir. Er af þessu ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

¹⁰⁹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 14. nóvember 2006 kl. 06:23.

¹¹⁰ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 17. nóvember 2006 kl. 09:45.

¹¹¹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 17. nóvember 2006 kl. 10:16

¹¹² Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 17. nóvember 2006 kl. 13:05.

¹¹³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 28. nóvember 2006 kl. 09:03.

¹¹⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 28. nóvember 2006 kl. 09:16.

Þann 30. nóvember 2006 sendir S tölvupóst til GM og tekur fram að hann muni breyta verði á samlokuskinku með eftirfarandi hætti: „verð á nótu 541 nettó verð til þín 465 annað er óbreytt”.¹¹⁵ Þá verðbreytingu samþykkir GM með tölvupósti skömmu síðar og jafnframt að hún komi til framkvæmda næsta dag.¹¹⁶

Í máli Síldar og fisks kemur fram að þessi samskipti lúti aðeins að vöru sem sé sérframeidd fyrir Bónus. Samkeppniseftirlitið vísar hér til þess að um er að ræða tillögu um smásöluverð á þessum vörum sem sett er fram af Síld og fiski og samþykkt af Bónusi. Ljóst er því að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru, þ.e. að verð ætti að vera óbreytt. Gildir þá einu hvort um er að ræða vörur sem eru sérframeiddar fyrir Bónus eður ei.

6.10 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í desember 2006

Með tölvupósti, þann 13. desember 2006, sendir S eftirfarandi upplýsingar til GM um smásöluverð og afslátt á jóla paté:

„Hér koma verðin

2532029000007 Ali jólapate heildsala 876 afsl 25% nettó verð til þín 657 verð á nótu 764 merkt verð 1298 afsl við kassa 15%”.¹¹⁷

Svar GM stuttu síðar sama dag má túlka sem samþykki hans, enda spyr hann hvort þetta sé rétt strikamerki.¹¹⁸

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin varði eingöngu staðfestingu S til GM á heildsöluverði og afsláttum frá heildsöluverði, forverðmerkingum varanna og þeim afsláttum sem GM hafði óskað eftir að varan yrði verðmerkt með. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að þessar skýringar sýni fram á að aðilar hafi ekki haft með sér samráð um smásöluverð. S setur fram tillögu að „merktu verði”, auk afsláttar sem GM samþykkir. Er af þessu ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

6.11 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í janúar 2007

Þann 9. janúar 2007 sendir S tölvupóst til GM með titlinum „næsta helgi”. Þar segir:

„Það sem væri gott að auglýsa og eru á tilboði núna

*Ali Bayonskinku
Pork roast helgarsteik
Hunangskótelettur úrb reyktar
Bónus hamborgarahryggur
Partyskinka*

Hafa þetta stórt og áberandi

¹¹⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 30. nóvember 2006 kl. 16:37.

¹¹⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 30. nóvember 2006 kl. 17:16.

¹¹⁷ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 13. desember 2006 kl. 06:23.

¹¹⁸ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 13. desember 2006 kl. 08:46.

Einnig er bónus samlokuskinkan að seljast vel¹¹⁹

GM svarar sama dag og segir „Sæll Sofus, ok en sendu mér merktu verðin á þessu og þá afslætti sem varan er merkt á.. pork roast þarf að merkjast með 30%“.¹²⁰ S svarar tölvupósti GM um hæl og segir:

„Ali Bayon merkt verð 1698 30% afsl við kassa
Pork roast ég mun merkja hana á 1498 og 30% afsl við kassa
Hunangskótelettur merkt verð 2168 afsl við kassa 30%
Partyskinka merkt verð 1798 afsl við kassa 30%
Bónus hamborgarahryggur merkt verð 998 afsl við kassa 10%“.¹²¹

GM svaraði þessum pósti sama dag og tilkynnti S að Bónus myndi hefja sölu á þessum vörum.¹²²

Um þessi samskipti segir í máli Síldar og fisks að þau varði eingöngu beiðni S um að vörur fyrirtækisins verði auglýstar frekar hjá Bónusi. Ekki sé um að ræða tillögu S að afslætti af formerktu verði. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Síldar og fisks. Ljóst er að Síld og fiskur setur fram leiðbeinandi smásöluverð og afslátt frá því verði. Ekki skiptir í því sambandi máli þótt umrætt smásöluverð hafi þegar verið í gildi. Tillagan lýtur að því að viðhalda umæddu verði og afslætti a.m.k. um „næstu helgi“. Ljóst er því að Bónus og Síld og fiskur náðu samkomulagi um smásöluverð og afslátt á þessum vörum og fer það gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Þann 17. janúar 2007 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „tilboðsvörur“. Þar er að finna upplýsingar um verð tiltekinna vara en þar segir:

„Ali baby bacribs merkt verð 1298 afsl við ks 30%
Aili sperrribs merkt verð 1198 afsl við ks. 30%

Hunangskótelettur úrb merkt verð 2168 afsl við ks 30%
Bónus hamborgarahryggur merkt verð 998 afsl 10%
Partyskinka merkt verð 1798 afsl 30%
Helgarsteik pork roast merkt verð 1498 afsl við ks 30%
Ali bayon merkt verð 1698 afsl við ks 1698
Bjúgu 4 stk merkt verð 539 afsl við ks 30%“¹²³

GM svarar tölvupósti S samdægurs og segir: „Gott mál sofus, ég mun auglýsa þetta vel um helgina, amk á laugardaginn í opnu,, þú verður að standa vel klár á innsetningu í allar búðir.“¹²⁴

Síld og fiskur heldur því fram að þessi samskipti tengist þeim sem fjallað var um hér að framan frá 9. janúar 2007. Segir að með samskiptunum sé S einnig að fá staðfestingu á

¹¹⁹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 9. janúar 2007 kl. 12:17.

¹²⁰ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 9. janúar 2007 kl. 12:27.

¹²¹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 9. janúar 2007 kl. 13:01.

¹²² Afritaður tölvupóstur frá GM til m.a. S, dags. 9. janúar 2007 kl. 13:03.

¹²³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 17. janúar 2007 kl. 15:25.

¹²⁴ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 17. janúar 2007 kl. 17:29.

að tilgreint verð sé í samræmi við það sem GM hafði áður óskað eftir að vörurnar yrðu verðmerktar með. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessa málsástæðu Síldar og fisks með sömu rökum og hér að ofan. Ljóst er að aðilar hafa komið sér saman um tilgreint smásöluverð og afslætti frá því á umræddum vörum. Þetta tilboð átti að gilda a.m.k. helgina á eftir. Bónus og Síld og fiskur náðu því samkomulagi um smásöluverð og afslátt á þessum vörum og fer það gegn 10. gr. samkeppnislaga. Skiptir í því samhengi ekki máli hvort umrætt verð og afslættir hafi áður verið í gildi.

Þann 25. janúar 2007 sendi S vörulista um verðbreytingar á m.a. „merktu verð“ til GM. Þennan tölvupóst sendir hann jafnframt samtímis á aðra smásöluaðila, t.d. Samkaup, Kaupás o.fl. Þar segir: „Sæl Verðbreytingar sem taka gildi 1 febrúar 2007.“¹²⁵ Titill vörulistans er „Síld og fiskur – Verðbreytingar sem taka gildi 1. febrúar 2007“.¹²⁶ Vörulistinn inniheldur alls 79 vörutegundir þar sem tilgreint er leiðbeinandi smásöluverð. Í töflunni hér að neðan eru birtar fyrstu tvær vörurnar.

álegg	vöruheiti	heildsala	merkt verð
22531011	skinku bréf	1572	2330
22531009	Hunangsskinka bréf	1959	2903
[...]			

Listan þennan áframsendir GM á EH þann 27. janúar 2007.¹²⁷ Fyrirliggjandi í málinu er einnig tölvupóstur sem var frá S til GM þann 31. janúar 2007 þar sem umræddur verðlisti var meðfylgjandi.¹²⁸

Síld og fiskur heldur því fram að hér sé um að ræða einhliða tilkynningu S um verðbreytingu á heildsöluverði tiltekinnna framleiðsluvara fyrirtækisins. Samkeppniseftirlitið getur eins og áður er rakið ekki fallist á að tilkynningar sem þessar séu „einhliða“ af hálfu Síldar og fisks. Tilkynningin er hluti af samningi eða samkomulagi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um endanlegt smásöluverð. Þetta samkomulag og þar með þær verðbreytingar sem tilgreindar eru hér að ofan fara því gegn 10. gr. samkeppnislaga.

6.12 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í febrúar 2007

Þann 8. febrúar 2007 sendi S tölvupóst til GM með heitinu „nýjar vörur“. Þar segir:

„Hér koma verð fyrir þig

2253228000006 Sveitapate m bláberja hlaupi afsl til þín 20% eins og á jólápate heildsala 928 nettó verð til þín 742 merkt verð 1375 verð á nótu 863

¹²⁵ Afritaður tölvupóstur frá S til m.a. GM, dags. 25. janúar 2007 kl. 13:51.

¹²⁶ Afritað tölvuskjal. Verðlisti frá Síld og fiski, ódags., með yfirskriftinni „síld og fiskur verðbreytingar sem taka gildi 1 febrúar 2007“.

¹²⁷ Afritaður tölvupóstur frá GM til EH, dags. 27. janúar 2007 kl. 09:57.

¹²⁸ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 31. janúar 2007 kl. 10:58.

2253427000001 Hnakki hunangsmarineraður úrb léttreyktur heildsala 1314
nettó verð 1077 verð á nótu 1252 merkt verð 1798".¹²⁹

GM svarar sama dag og segir „Sæll, ok ég stofna núna“ og samþykkir þar með verðtillögur Síld og fisks án athugasemda.¹³⁰

Síld og fiskur heldur því fram að þessi samskipti taki aðeins til heildsöluverðs umræddra vara. Þetta er ekki rétt. Eins og samskiptin bera með sér hafa aðilar samið um að merkt verð (þ.e. smásöluverð) eigi að vera 1.375 kr. í fyrra tilvikinu og 1.798 kr. í seinna tilvikinu. Bónus samþykkti tillögu Síldar og fisks um umrætt smásöluverð og hafa fyrirtækin því haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á þessari vöru.

Með tölvupósti, dags. 8. febrúar 2007, sendi S tillögu til GM um verðhækkun á Bónus baconi, þ.e.: „714 kr pr kg til þín netto verð. Þó það sé hærra verð þá er verðið gott og gæðin í lagi“.¹³¹ Í svari sínu tekur GM fram „ég er tilbúinn í 690 kr og verðmerkt á 1098 kr [...]“.¹³² S lætur síðan vita að nýja merkingin verði sett í gang strax.¹³³ Að beiðni GM¹³⁴, staðfestir S nýja verðmerkingu.¹³⁵

Í máli Síldar og fisks segir að þessi samskipti varði eingöngu vörur sem séu sérframleiddar fyrir Bónus. Samkeppniseftirlitið vísar hér enn til þess að ekki skiptir máli um lögmati lóðréttis verðsamráðs hvort varan sé aðeins framleidd fyrir viðkomandi endursöluaðila. Hér er um það að ræða að aðilar fallast á tiltekið smásöluverð gegn samkomulagi um heildsöluverð. Eru samskiptin mjög skýr að þessu leyti. Hafa því Bónus og Síld og fiskur haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru.

Þann 16. febrúar 2007 sendir S tölvupóst til GM. Var pósturinn sendur í tengslum við breytingar á lögum um virðisaukaskatt sem tóku gildi þann 1. mars 2007 og fólu m.a. í sér lækkun á virðisaukaskatti á matvöru úr 14% í 7%. Í gögnum málsins má finna samskipti á milli Ali og Bónuss þar sem breytingar á smásöluverði voru ræddar í kjölfar framangreindra breytinga. Meðfylgjandi eru tvö viðhengi sem kallast annars vegar „verðlisti verðslanir 2.xls“ og hins vegar „bónus verðb 20 februar 2007.xls“. Í tölvupóstinum segir:

„Hér kemur listi yfir vörur sem Ali mun lækka í verðmerkingu á smásölustigi sem nemur lækkun á virðisaukaskatti úr 14% í 7%. Þetta mun taka gildi frá og með 20. febrúar. Einnig mun Ali gefa 4% auka afsl. Af öllum fyrirfram verðmerktum vörum frá 20 febrúar til 1 mars til ykkar til að mæta þessari verðlækkun sem verður frá og með 20 Febrúar.“¹³⁶

¹²⁹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 8. febrúar 2007 kl. 06:00.

¹³⁰ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 8. febrúar 2007 kl. 14:01.

¹³¹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 8. febrúar 2007 kl. 12:42.

¹³² Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 8. febrúar 2007 kl. 12:53.

¹³³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 8. febrúar 2007 kl. 14:47.

¹³⁴ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 8. febrúar 2007 kl. 15:04.

¹³⁵ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 8. febrúar 2007 kl. 15:39.

¹³⁶ Afritaður tölvupóstur frá S til GM og EH, dags. 16. febrúar 2007 kl. 12:50.

Annar listinn hefur yfirskriftina „*síld og fiskur – verðlisti*“. Vörulistinn inniheldur alls 81 vörutegund þar sem tilgreint er leiðbeinandi smásöluverð. Í töflunni hér að neðan eru birtar fyrstu tvær vörurnar.¹³⁷

	vöruheiti	heildsala	smásala
Álegg			
2253111	skinku b	1.572 kr.	2.187 kr.
2253109	hunangsskinka bréf.	1.959 kr.	2.725 kr.
[...]			

Hinn síðari ber yfirskriftina „*Bónus verðbreytingar 20 febrúar 2007*“. Er hér um að ræða 17 vörur sem eru sérframléiddar fyrir Bónus. Í eftirfarandi töflu eru birtar upplýsingar um fyrstu tvær vörurnar.¹³⁸

		heildsala	eldra merkt verð	Nýtt merkt verð
2253101	Bónus reykt skinka	1266	2098	1969
2253112	Bónus brauðskínka	1000	1998	1875
[...]				

Viðbrögð við framangreindum tölvupósti barst frá GM þann 17. febrúar 2007. Þar segir:

„Sæll sofus, eins og þú veist þá getum við ekki verið með tvær verðmerkingar í gangi á sama vnr, þess vegna er mjög mikilvægt að allar vörur sem koma í búðirnar með nýjum merkingum komi í sérmerktum kössum svo þær fari ekki í sölu fyrr en eldri merkingar eru búnar, þetta er mjög mikið atriði sófus.“¹³⁹

Svar Bónus ber með sér að fyrirtækið hafi fallist á verðtillögur Síldar og fisks en óski eftir því að framkvæmdin verði með tilteknum hætti.

Í máli Síldar og fisks kemur fram að eingöngu sé um að ræða verðlækkun á smásölustigi vegna lögbundinnar skyldu til lækkunar á virðisaukaskatti úr 14% í 7%. Segir jafnframt að S hafi boðið aukaafslátt af heildsöluverði varanna vegna þessa. Síðari listinn sem fram komi í samskiptunum varði vörur sem séu sérframléiddar fyrir Bónus.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessi sjónarmið Síldar og fisks. Ljóst er að umrædd tilkynning, a.m.k. sú fyrri er hluti af samningi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um endanlegt smásöluverð. Þessi samningur og þar með þær verðbreytingar á smásöluverði á 81 vörutegund sem fram

¹³⁷ Afritað tölvuskjal. Verðlisti frá Síld og fiski, ódags., með yfirskriftinni „*síld og fiskur verðlisti*“.

¹³⁸ Afritað tölvuskjal. Verðlisti frá Síld og fiski, dags. 20. febrúar 2007, með yfirskriftinni „*Bónus verðbreytingar 20 febrúar 2007*“.

¹³⁹ Tölvupóstur sem var aflað frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 17. febrúar 2007 kl. 09:21.

koma í fyrri töflunni hér að ofan fara því gegn 10. gr. samkeppnislaga. Samkeppniseftirlitið telur einnig ljóst að komist hefur á samningur milli aðila um „nýtt merkt verð“ á þeim 17 vörutegundum sem tilgreindar eru í seinni töflunni. Í þessu sambandi er rétt að geta þess að ákvæði 10. gr. samkeppnislaga bannar allt samráð um verð án tillits til þess hvort samráðið miðar að verðhækkun, verðlækkun eða að því að verð standi í stað.¹⁴⁰ Það að umrætt samráð um verðbreytingar hafi verið gert í tengslum við breytingar á lögum um virðisaukaskatt réttlætir ekki umrætt brot á 10. gr. samkeppnislaga. Í þessu sambandi má benda á að í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 10/2008 var fjallað um samstilltar aðgerðir sem Samtök iðnaðarins og Samtök verslunar og þjónustu gripu til í tengslum við umræddar breytingar á lögum um virðisaukaskatt, þ.e. lækkun úr 14% í 7%.¹⁴¹ Fólust aðgerðirnar í því að umrædd samtök höfðu samvinnu um það hvernig fyrirtæki innan vébanda þeirra stóðu að verðbreytingum á forverðmerktum matvælum í tengslum við lagabreytingarnar. Komist var að þeirri niðurstöðu í ákvörðuninni að með aðgerðunum hefði verið dregið úr samkeppnislegu sjálfstæði fyrirtækjanna til að ákveða sjálf hvernig þau myndu bregðast við breytingunum, t.d. með enn meiri verðlækkun og harðari samkeppni um verð á viðkomandi vörum. Samtök iðnaðarins og Samtök verslunar og þjónustu viðurkenndu að hafa brotið gegn 12. gr., sbr. 10. gr. samkeppnislaga og féllust á að greiða stjórnvaldssekt vegna brotanna. Einnig féllust þau á að tryggja að innan samtakanna yrði ekki fjallað um eða miðlað upplýsingum um verð, verðþróun, viðskiptakjör og önnur viðkvæm viðskiptaleg eða samkeppnisleg málefni.

Þann 19. febrúar 2007 sendi S tölvupóst til GM sem titlaður er: „*bónus hamborgarahr*“. Þar kemur fram:

*„2253488 Bónus hamborgarahryggur m beini eldra merkt verð 998 nýtt merkt verð 936 eftir lækkun og 10% afsl við kassa nettó verð til þín 769 verð á nótu 895“.*¹⁴²

Í svari sínu biður GM um að merkta verðið á vörunni verði ekki lækkað strax, heldur haldið „*áfram með 998 næstu daga*“.¹⁴³ Þá tillögu samþykkir S án athugasemda.¹⁴⁴

Síld og fiskur nefnir um þessi samskipti að þau varði einungis vöru sem sé framleidd undir vörumerki Bónuss. Samkeppniseftirlitið bendir hér á að í samskiptunum kemur skýrt fram að það er Síld og fiskur sem gerir tillögu að breytingu á smásöluverði sem Bónus samþykkir. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru.

Þann 26. febrúar 2007 sendi S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „*lundir*“. Í tölvupóstinum er að finna upplýsingar um vöru sem kallast „*Ali lundir*“ en þar segir nánar tiltekið:

„Sæll Gummi

¹⁴⁰ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB í máli nr. T-141/94 *Thyssen Stahl AG v. Commission* [1999] 4 CMLR. 810.

¹⁴¹ Sjá ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 10/2008 *Brot Samtaka iðnaðarins og Samtaka verslunar og þjónustu á samkeppnislögum í tengslum við lækkun á virðisaukaskatti á matvörum*.

¹⁴² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fisk, frá S til GM, dags. 19. febrúar 2007 kl. 13:52.

¹⁴³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fisk, frá GM til S, dags. 19. febrúar 2007 kl. 17:41.

¹⁴⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fisk, frá S til GM, dags. 20. febrúar 2007 kl. 07:22.

2253464 Ali lundir Nettó verð til þín þessa viku 1150 kr merkt verð 1498 á að vera 10% við kassa eða 0%

Sendi lundirnar út á fimmtudag 1 Mars¹⁴⁵

GM svarar tölvupóstinum sama dag og samþykkir framangreint en í tölvupóstinum segir „Gott mál Sofus, já 10% afsláttur við kassann. [...]”.¹⁴⁶

Í máli Síldar og fisks kemur fram að hér sé eingöngu um að ræða staðfestingu S til GM á tilteknum atriðum. Af samskiptunum sé ljóst að endanlegt smásöluverð vörunnar sé ákveðið af Bónusi og ráðist af afsláttum sem verðslanakeðjan ákveði að leggja á formerkt verð vörunnar. Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er að Síld og fiskur gerir tillögu að „merktu verði”, þ.e. smásöluverði sem er 1.498 kr. Þá tillögu samþykkir Bónus og er af þessu ljóst að aðilar hafa haft með sér samráð um smásöluverð á umræddri vöru. Samkeppniseftirlitið bendir á að þótt Bónus hafi haft síðasta orðið um umrædd afsláttarkjör þá breytir það ekki því að kjörin eru byggð á tillögu Síldar og fisks. Með þessu hafa aðilar sammælt um afsláttarkjör. Í þessu fellst lóðrétt verðsamráð sem fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Þann 28. febrúar 2007 sendir S tölvupóst til GM og EH sem kallast „pre pac”. Þar segir:

„Sæll Gummi
Ný merkt verð á pre pac

2253407 svínahakk merkt verð 786 20% afsl við kassa

2253415 kótelettur úrb pk merkt verð 1821 afsl 20%

2253425 snitzel pk merkt verð 16752 afsl 20%

2253485 hnakki úrb pk merkt verð 1477 afsl 20%

2253426 gullash pk. merkt verð 1672 afsl 20%

2253414 kótelettur pk með beini stórir merkt verð 1477 30 afsl við kassa¹⁴⁷

GM svarar framangreindum tölvupósti ekki en EH sendir hins vegar tölvupóst til GM 14 mínútum síðar og spyr „Á þetta að breytast núna eða í fyrramálið”.¹⁴⁸ GM svarar EH stuttu síðar með orðunum „Fyrramálið fyrir opnun”.¹⁴⁹

Síld og fiskur heldur því fram að þessi samskipti varði eingöngu vörur sem séu framleiddar fyrir Bónus. Vegna þessa vill Samkeppniseftirlitið taka fram að skýrt er af samskiptunum að þar kemur fram tillaga Síldar og fisks að smásöluverði og afslætti frá því verði. Þessar tillögur eru staðfestar af hálfu Bónuss. Af samskiptunum er því ljóst að

¹⁴⁵ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 26. febrúar 2007 kl. 12:54.

¹⁴⁶ Afritaður tölvupóstur GM til S, dags. 26. febrúar 2007 kl. 12:58.

¹⁴⁷ Afritaður tölvupóstur frá S til GM og EH, dags. 28. febrúar 2007 kl. 15:40.

¹⁴⁸ Afritaður tölvupóstur frá EH til GM, dags. 28. febrúar 2007 kl. 15:54.

¹⁴⁹ Afritaður tölvupóstur frá GM til EH, dags. 28. febrúar 2007 kl. 16:19.

Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum. Gildir í því sambandi einu þótt þessar vörur hafi eingöngu verið framleiddar fyrir Bónus.

6.13 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í mars 2007

Þann 6. mars 2007 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „kryddaðar kótelettur“. Þar segir:

„Hér koma krydduðu kótelettur og úrb hnakkinn

2253401 kótelettur kryddaðar merkt verð 1673 verð á nótu 1066 nettó verð til þín 917 afsl við kassa 30%

2253402 hnakki úrb kryddaður merkt verð 1673 verð á nótu 1066 nettó verð til þín 917 afsl við kassa 30%¹⁵⁰

GM svarar samdægurs og segir: „Sæll sofus, ertu nokkuð að verðmerkja þetta hærra til okkar?“¹⁵¹ Því svarar S með eftirfarandi hætti „Allt á sama verð, allar tegundir af krydduðu grillkjöti“. ¹⁵² Sýnir þetta að forverðmerkingar eru til þess fallnar að stuðla að verðsamræmingu á smásölumarkaði.

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að þessi samskipti varði eingöngu breytingar á heildsöluverði. Þetta er ekki rétt enda kemur skýrt fram í tölvupósti S hvert „merkt verð“ á vörunum eigi að vera, þ.e. leiðbeinandi smásöluverð. Ljóst er af samskiptunum að umrædd vara hefur verið merkt með sama verði til allra endursöluaðila, sbr. „Allt á sama verð“. Hefur því umrætt verð verið hluti af samningi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um endanlegt smásöluverð. Þessi samningur og þar með þær verðbreytingar sem tilgreindar eru hér að ofan fara því gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Tölvupóstur var sendur frá S til GM þann 12. mars 2007 undir heitinu „bógar og síður“. Þar segir:

„Nýtt

2253433 Bógar reyktir pk nettó verð til þín 498 vevrð á nótu 579 merkt verð 698 10% afsl við kassa

2253457 síða m puru pk nettó verð til þín 490 verð á nótu 570 merkt verð 649 10 afsl við kassa

2253434 bógar ferskir pk nettó verð til þín 440 verð á nótu 512 merkt verð 598 10% afsl við kassa¹⁵³

Tölvupósti þessum svarar GM með eftirfarandi hætti:

¹⁵⁰ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 6. mars 2007 kl. 10:37.

¹⁵¹ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 6. mars 2007 kl. 11:44.

¹⁵² Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 6. mars 2007 kl. 12:16.

¹⁵³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 12. mars 2007 kl. 06:27.

„Sæll sofus, ég var að stofna þetta og eftir 10% afslátt þá er framlegðin mín ekki nægilega góð í þessu, getur þú lækkað þetta aðeins til mín?“¹⁵⁴

Um þessi samskipti segir í athugasemdum Síldar og fisks að þau varði aðeins „samningaviðræður aðila um heildsöluverð“. Á þetta er ekki unnt að fallast enda kemur fram í tölvupósti S hvert hið „merkta verð“ eigi að vera. Ljóst er að Bónus hefur samþykkt framangreindar tillögur S um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum þó svo GM hafi óskað eftir viðbótarafslætti á heildsöluverð. Hafa Bónus og Síld og Fiskur því haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt frá því verði á tilgreindum vörum.

Þann 19. mars 2007 sendir S tölvupóst til GM þar sem fram koma verðupplýsingar um hamborgarahryggi. Í tölvupóstinum er nánar tiltekið tilkynnt um heildsöluverð, smásöluverð og afsláttarprósentu af merktu smásöluverði:¹⁵⁵

„2253441 Ali hamborgarahryggur m beini heildsala 1303 afsl 25% nettó verð til þín 977 merkt verð 1673 afsl við kassa 30%“

2253442 Ali hamborgarahryggur úrb heildsala 1687 afsl 25% nettó verð til þín 1265 merkt verð 2166 afsl við kassa 30%“

Síld og fiskur heldur því fram að þessi samskipti varði eingöngu staðfestingu S á þeim afsláttum sem GM óskaði eftir að settir yrðu á formerkt verð. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta enda kemur fram í tölvupósti S hvert merkt verð eigi að vera á þessum vörum auk smásöluafsláttar.

Að mati Samkeppniseftirlitsins er ljóst að umrædd tilkynning Síldar og fisks um smásöluverð í Bónus á tilgreindum vörum er hluti af samningi eða samkomulagi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um endanlegt smásöluverð. Þessi samningur og þar með þær verðbreytingar sem tilgreindar eru í umræddum tölvupósti fara því gegn 10. gr. samkeppnislaga.

6.14 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í maí 2007

Þann 2. maí 2007 sendir S tölvupóst til GM þar sem hann telur að vegna mikillar eftirspurnar væri hægt að selja mikið af svínafeiti. Síðan segir hann:

*„Hún verður merkt svínafeiti á pólsku (smalec)
2253536 Hrein svínafeiti heildsala 176 merkt verð 245“.¹⁵⁶*

Í svari GM segir: „Ok ég stofna“.¹⁵⁷

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin varði eingöngu „sölutilraun S til GM á tiltekinni vöru“. Á þetta er ekki unnt að fallast enda samþykkir GM að taka umrædda vöru í sölu, sbr. „Ok ég stofna“. Þá er ljóst að í tölvupósti S kom fram tillaga að smásöluverði

¹⁵⁴ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 12. mars 2007 kl. 10:18.

¹⁵⁵ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 19. mars 2007 kl. 13:43.

¹⁵⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 2. maí 2007 kl. 14:41.

¹⁵⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 3. maí 2007 kl. 15:02.

sem GM samþykkti. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru.

6.15 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júní 2007

Þann 4. júní 2007 sendi GM tölvupóst til S undir yfirskriftinni „*hunangskóðiletturnar sófusssss*“. Í tölvupóstinum segir:

„Sæll, þær eru 35% dýrari og þú ert að moka þeim inn, af hverju svarar þú ekki þessari fyrirspurn minni?“¹⁵⁸

S svarar með tölvupósti skömmu síðar og útskýrir af hverju verðmunurinn stafar. Síðan segir hann:

„eins og ég sagði við þig um daginn þá ætlaði ég að athuga hvort ég hefði svigrúm til að lækka þær til þín því þú sagðist ekki hafa nema 10% framlegð úr þeim með því að gefa 30% afsl við kassann. Verð í sambandi ef svigrúm er ekki þá verðum við lækka afsl. við kassa“.¹⁵⁹

GM fellst á þá tillögu S í svári sínu síðar sama dag, þar sem hann segir: „*Ok takk sofus*“. Einnig kemur fram í póstinum að Bónus ætli að auglýsa umrædda vöru.¹⁶⁰

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að samskiptin varði eingöngu tilraun GM til að fá tiltekna vöru á lægra heildsöluverði. Á þetta er ekki unnt að fallast. Þó samskiptin beri það með sér að aðilar hafi áður rætt um lækkun á heildsöluverði er ljóst að þeir sammælast um hver afsláttur frá smásöluverði eigi að vera, þ.e. ef að lækkun myndi ganga eftir yrði hann áfram 30% og ef ekki þá yrði fasti afslátturinn lækkaður. Með öðrum orðum má segja að samráð hafi tekist um að tryggja Bónusi betri framlegð við sölu á viðkomandi vöru. Samskipti af þessum toga fela í sér lóðrétt verðsamráð sem fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Þann 5. júní 2007 sendir S tölvupóst til GM varðandi vörur sem kallast „*sperribs og baby bacribs*“. Þar segir:

„Hér koma rifin eins og ég er að selja þér þau núna

22534079 Sperribs heildsala venjulegt verð 919 merkt verð 1180 Verð til þín á nótu 727 nettó verð til þín 625 merkt verð 1180 30% afsl við kassa

*22534009 Baby bacribs heildsala venjulegt verð 996 merkt verð 1279 verð á nótu 891 nettó verð til þín 766 merkt verð 1279 30% afsl við kassa
Hittumst vegna hunangskót.“¹⁶¹*

GM svarar sama dag og spyr „*Gott mál sofus, getum við ekki auglýst þetta núna?“¹⁶²* S segir það í tölvupósti stuttu síðar vera „*Besta mál*“.¹⁶³

¹⁵⁸ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 4. júní 2007 kl. 13:14.

¹⁵⁹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. júní 2007 kl. 13:55.

¹⁶⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 4. júní 2007 kl. 14:29.

¹⁶¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 5. júní 2007 kl. 09:27.

Í máli Síldar og fisks kemur fram að samskiptin feli eingöngu í sér staðfestingu S til GM um viðskipti á tilteknum vörum og ákvörðun GM um afslætti. Samkiptin gefi það glögglega til kynna að endanlegt smásöluverð sé alfarið ákveðið af Bónusi. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Síldar og fisks enda kemur fram í pósti S hvert merkt verð eigi að vera á þessum vörum auk smásöluafsláttar. Hefur því merкта verðið verið hluti af samningi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð og þar með samráð um merkt smásöluverð.

Með tölvupósti, dags. 21. júní 2007, sendir S tilboð til GM á kótelettum en þar segir:

„Hér kemur yfir kjötið sem ég kom með til þín í gær

22534011 Kótelettur úrb kryddaðar merkt verð 2248 heildsala 1751nettó verð til þín 1226 afsl við kassa 30%

Þetta á eftir að seljast vel það vantar mjög oft beinlaust kjöteins og td úrb hnakka 4002¹⁶⁴

GM svarar nær samstundis og segir „Gott mál, ég stofna þetta”.¹⁶⁵

Síld og fiskur heldur því fram að þessi samskipti varði eingöngu vörur sem séu framleiddar fyrir Bónus. Vegna þessa vill Samkeppniseftirlitið taka fram að skýrt er af samskiptunum að þar kemur fram tillaga Síldar og fisks að smásöluverði og afslætti frá því verði. Þessar tillögur eru staðfestar af hálfu Bónuss, sbr. svar GM um að hann ætli að „stofna þetta”. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum. Skiptir í því sambandi ekki máli þó umræddar vörur hafi aðeins verið framleiddar í Bónus.

6.16 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í ágúst 2007

Þann 28. ágúst 2007 sendi S tölvupóst til GM og G vegna verðs á úrbeinuðum hnakka. S sendir með tölvupósti þessum upplýsingar um vöruna, heildsöluverð og smásöluverð hennar. Þar segir nánar tiltekið:

„Hér kemur yfir hnakkann í stóru pk.

2253486 Hnacki úrb stór pk verð á nótu 977 nettó verð til þín 840 krmerkt verð 1499 30% afsl við kassann¹⁶⁶

GM svarar stuttu seinna sama dag með orðunum „Jú ég stofna þetta.”¹⁶⁷

Í máli Síldar og fisks kemur fram að þessi samskipti varði eingöngu vörur sem séu framleiddar fyrir Bónus. Vegna þessa vill Samkeppniseftirlitið taka fram að skýrt er af

¹⁶² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 5. júní 2007 kl. 10:01.

¹⁶³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 5. júní 2007 kl. 10:08.

¹⁶⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 21. júní 2007 kl. 09:35.

¹⁶⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 21. júní 2007 kl. 09:41.

¹⁶⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM og G, dags. 28. ágúst 2007 kl. 15:49.

¹⁶⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S og G, dags. 28. ágúst 2007 kl. 17:08.

tölvupósti Síldar og fisks að þar er gerð tillaga að smásöluverði og afslætti frá því verði. Þessar tillögur eru staðfestar af hálfu Bónuss. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum. Skiptir ekki máli í því sambandi þó þessar vörur hafi eingöngu verið framleiddar í Bónus.

6.17 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í september 2007

Þann 6. september 2007 sendir S tölvupóst til GM um verð á bayonskinku þar sem segir:

„22534089 Bónus bayonskinka nettó verð til þín 760 kr verð á nótu 884 merkt verð 998 10% afsl við kassa 898 út úr búð ég verð með mikið magn.“¹⁶⁸

GM samþykkir umrætt tilboð samdægurs með tölvupósti þar sem hann segir: „Glæsi sofus“.¹⁶⁹ Þessi samskipti skýrir Síld og fiskur þannig að eingöngu sé um að ræða vörur sem séu sérframleiddar fyrir Bónus. Ljóst er þó af samskiptunum að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði. Þessar tillögur eru samþykktar af hálfu Bónuss. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á Bónus bayonskinku.

S sendi tölvupóst til GM degi síðar, þann 7. september 2007, undir yfirskriftinni „helgarskinka“. Þar kemur eftirfarandi fram: „Helgarskinka 2253 435 000000 Nýtt verð til þín.verð á nótu 1172 nettó verð 1008 kr merkt verð 1598 kr“.¹⁷⁰ Þeim tölvupósti svarar GM þann sama dag og segir „Sæll, já ok ég stofna 10% afsláttur við kassann,“.¹⁷¹

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að samskiptin varði eingöngu staðfestingu á breytingum á heildsöluverði tiltekinnar vöru. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar enda ljóst að samskiptin taka einnig til merkts smásöluverðs, þ.e. 1.598 kr. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vörum.

Þann 8. september 2007 sendir S tölvupóst til GM um Bónus vörur í viku 39. Þar segir m.a.:

„Vika 39 og 40 þá verðum við með bónus bayonskinku 998 10% afsl við ks.“¹⁷²

Því svarar GM skömmu síðar og segir: „Gott mál sofus“.¹⁷³

Þessi samskipti skýrir Síld og fiskur þannig að eingöngu sé um að ræða vörur sem séu sérframleiddar undir vörumerkjum Bónuss. Ljóst er þó af samskiptunum að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru.

¹⁶⁸ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 6. september 2007 kl. 07:44.

¹⁶⁹ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 6. september 2007 kl. 08:52.

¹⁷⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 7. september kl. 11:48.

¹⁷¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 7. september 2007 kl. 13:06.

¹⁷² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM m.a., dags. 8. september 2007 kl. 11:46.

¹⁷³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S m.a., dags. 8. september 2007 kl. 12:02.

6.18 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í október 2007

S sendi GM tölvupóst þann 23. október 2007 undir yfirskriftinni „ný verslun í garðabæ“. Þar segir:

*„Hér koma upplýsingar fyrir tilboðin
garðabær
2253461 lundir tilboð nettó verð 900 verð á nótu 1047 merkt verð 998
2253447 Bónus bayonskinka nettó verð 600 verð á nótu 698 merkt verð 699
2253434 Bógur ferskur nettó verð til þín 418 kr verð á nótu 486 vantar verð
fyrir merkingu ATH MERKINGU*

ALLAR BÚÐIR

*2253135 bacon pk tvöfaldur ég læt þig fá 60 kr aukalega fyrir hvert kg af pk
sem selst meðan þú gefur 40% afsl þú gefur mér upp sölutölu eftir helgi ég
held þetta sé best því það stór lager í búðum [...].¹⁷⁴*

GM svarar skömmu síðar með eftirfarandi hætti:

„Glæsi, verðmerkja eftirfarandi og gefa 10% afslátt við kassann sófus..

*Lundirnar, merkja 1109 kr
Bonus bayon verðmerkja 776 kr
Bonus fersur bógur verðmerkja 554 kr*

Frá þessum verðum gefum við 10% afsláttur.¹⁷⁵

S svarar að bragði og samþykkir með því einu að segja „Ok“.¹⁷⁶

Þessi samskipti skýrir Síld og fiskur þannig að þau varði að hluta vörur sem séu sérfrámleiddar undir vörumerkjum Bónuss. Samskiptin varði eingöngu staðfestingu á heildsöluverði.

Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er af samskiptunum að þau taka ekki aðeins til samkomulags um heildsöluverð heldur er einnig samið um smásöluverð og afslátt frá því verði. Af þessum samskiptum er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af tilgreindum vörum. Gildir þá einu hvort umræddar vörur hafa verið sérfrámleiddar fyrir Bónus eða ekki.

6.19 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í nóvember 2007

Þann 23. nóvember 2007 sendi S tölvupóst til GM vegna smásöluverðs á jólapate. Þar segir „2253229 Jólapate þetta sama og í fyrra Nettó verð til þín 794 merkt verð 1381 verð á nótu 923“.¹⁷⁷ GM svarar stuttu seinna og segir „ok“.¹⁷⁸ Síld og fiskur heldur því fram í máli sínu að þessi samskipti varði aðallega staðfestingu á samkomulagi um heildsöluverð tiltekinnar vöru.

¹⁷⁴ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 23. október 2007 kl. 07:44.

¹⁷⁵ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 23. október 2007 kl. 09:26.

¹⁷⁶ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 23. október 2007 kl. 09:59.

¹⁷⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 23. nóvember 2007 kl. 11:45.

¹⁷⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 23. nóvember 2007 kl. 12:02.

Á þetta er ekki unnt að fallast enda ljóst af samskiptunum að þau taka ekki aðeins til samkomulags um heildsöluverð heldur er einnig samið um smásöluverð og afslátt frá því verði. Ljóst er því af samskiptunum að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af jólapate.

Þann 28. nóvember 2007 sendir S tölvupóst til GM vegna Ali hamborgarahryggs. Þar segir:

„2253441 Ali hamborgarahryggur m beini heildsala 1394 merkt verð 1789 nettó verð til þín 1046 verð á nótu 1216

2253442 Ali hamborgarahryggur úrb heildsala 1805 merkt verð 2318 nettó verð til þín 1354 verð á nótu 1575¹⁷⁹

GM svarar sama dag og segir „*alles klaar*“.¹⁸⁰ Síld og fiskur heldur því fram hvað þessar vörur varðar að samskiptin varði aðallega staðfestingu á samkomulagi um heildsöluverð tiltekinnar vöru. Ljóst er á hinn bóginn að þau taka ekki aðeins til samkomulags um heildsöluverð heldur er einnig samið um smásöluverð og afslátt frá því verði. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

6.20 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í desember 2007

GM sendi S tölvupóst þann 18. desember 2007 og biður S um að senda sér stofnupplýsingar og merkingar fyrir svínabóg.¹⁸¹ S svarar og segir: „*2253434 Bógur ferskur heildsala 430 verð á nótu 500kr merkt verð 554 og 10% afsl við kassa*“.¹⁸²

Síld og fiskur hefur veitt þær skýringar að samskiptin varði eingöngu beiðni GM um grunnupplýsingar frá S um tiltekna vöru sem þegar hafi legið fyrir. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Síldar og fisks. Ljóst er að Síld og fiskur setur fram leiðbeinandi smásöluverð og afslátt frá því verði. Umrætt smásöluverð er tilkomið frá Síld og fisk en ekki Bónus sem ekki hafði upplýsingar um eigið smásöluverð. Umrætt smásöluverð er því hluti af samkomulagi aðila. Ekki skiptir í því sambandi máli þótt umrætt smásöluverð hafi þegar verið í gildi. Tillagan lýtur að því að viðhalda umæddu verði. Ljóst er því að Bónus og Síld og fiskur náðu samkomulagi um smásöluverð og afslátt á þessum vörum og fer það gegn 10. gr. samkeppnislaga.

6.21 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í janúar 2008

Þann 7. janúar 2008 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „*kjúklingur og pre pac smá leiðréttingar*“. Í tölvupóstinum má finna eftirfarandi upptalningu á vörum.

„2253317 kjúklingalæri eldur merkt verð 1998 25% afsl við kassa verð á nótu 1322 nettó verð til þín 1137

¹⁷⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 28. nóvember 2007 kl. 16:50.

¹⁸⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 28. nóvember 2007 kl. 17:27.

¹⁸¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 18. desember 2007 kl. 14:46.

¹⁸² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 18. desember 2007 kl. 17:36.

2253414 kótelettur ferskar merkt verð 1698 afsl við kassa 20 % verð á nótu
1230 nettó verð til þín 1058

2253485 Hnakki úrb merkt verð 1798 afsl 20 % afsl við kassa verð á nótu
1344 nettó verð til þín 1120

2253486 Hnakki úrb magnapk. Merkt verð 1798 afsl við kassa 30% verð á
nótu 1176 nettó verð 980".¹⁸³

GM svarar sama dag og segir „ok“.¹⁸⁴

Þessi samskipti skýrir Síld og fiskur þannig að þau varði sérframleiddar vörur undir
vörumerkjum Bónuss. Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er af samskiptunum að Síld og
fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af
Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér
samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru. Skiptir þá ekki máli hvort um
sérframleiðslu fyrir Bónus sé að ræða eða ekki.

S sendir GM tölvupóst, undir yfirskriftinni „*opnun og allar búðir*“ þann 28. janúar 2008
þar sem eftirfarandi upplýsingar koma fram:

„[...] Ég ætla að senda allar lundir til þín í vikunni ca 1000 kg á nýju númeri og
á 900 kr in 998 út [...]
Ali Grísabógur 498 út [...]
Ali bacon 40% afsl við kassa [...]
Ali kótelettur ferskar stórir bakkar 850 kr inn út 998 [...]“.¹⁸⁵

GM svarar þeirri tillögu með „*gott mál sófus [...]*“, og samþykkir með því verð og afslætti
á tilgreindum vörum. GM mælist til þess að afsláttur og smásöluverð á þeirri vöru verði
annað en S hafði lagt til, í þeim tilgangi að verðmerkingin haldist sú sama.¹⁸⁶ S fellst á
það og tekur fram að hann sendi GM nákvæmari upplýsingar fljótlega.¹⁸⁷ Þær upplýsingar
berast þann 30. janúar 2008 um verð og afslætti eftirfarandi vörum:

„22534461 Ali Grísalundir merkt verð 1109 afsl 10 % nettó verð til kúnnans
998
Verð til þín verð á nótu 1047 Nettó verð til þín 900 kr

2253414 Kótelettur merkt verð 1109 10 % afsl við kassa nettó verð 998
Verð til þín 988 á nótu nettó verð 850 kr
2253434 Bógar eru eins og verið hefur 498 út
2253486 hnakki úrb óbreyttur 30% afsl “.¹⁸⁸

Þær tillögur samþykkir GM með pósti sama dag þar sem hann segir: „*glæs*“.¹⁸⁹

¹⁸³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 7. janúar 2008 kl. 08:07.

¹⁸⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 7. janúar 2008 kl. 09:53.

¹⁸⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 28. janúar 2008 kl. 07:20.

¹⁸⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 28. janúar 2008 kl. 09:40.

¹⁸⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 28. janúar 2008 kl. 11:21.

¹⁸⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 30. janúar 2008 kl. 09:27.

Þessi samskipti skýrir Síld og fiskur þannig að þau varði sérframleiddar vörur undir vörumerkjum Bónuss.

Samkeppniseftirlitið bendir á að af samskiptunum má ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru. Skiptir þá ekki máli hvort um sérframleiðslu fyrir Bónus sé að ræða eða ekki.

6.22 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í febrúar 2008

Þann 5. febrúar 2008 sendi S tölvupóst til GM og þar segir eftirfarandi:

*„Kótelettur fara út í verslanir á fimmtudag allar eldri kótelettur verða þá ýmist búnar eða komnar til baka til mín
2253414 Kótelettur stór bakki merkt verð 1698 afsl við kassa 40 % nettó verð til þín 850 kr
Bónus hamborgarahryggir 898 út úr búð. Ali Bógar ferskir
Ali hnakki stór pk“.*¹⁹⁰

GM svarar tölvupósti S þann 5. febrúar og segir „*sæll sófus svo ég skilji þetta alveg þá ertu að tala um að á fimmtudaginn þá byrjar þú að dreifa kótelettum merktum 1698-40% afsláttur við kassann og við auglysum þær þannig?*“¹⁹¹ S svarar GM um hæl og segir „*já*“¹⁹² og GM sendir tilbaka „*já ok gott mál*“.¹⁹³

Í máli Síldar og fisks kemur fram að þessi samskipti varði eingöngu beiðni S til GM um að Bónus auglýsi vörur fyrirtækisins frekar. Ekki sé um að ræða tillögu S að afslætti af formerktu verði varanna þar sem þær hafi verið á afslætti í verslunum Bónuss fyrir þetta. Ekki er hægt að fallast á þessar skýringar Síldar og fisks. Samkeppniseftirlitið bendir á að samskiptin lúta að vörum sem áttu að fara í sölu í verslunum Bónus skömmu síðar eða „*á fimmtudag*“. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur sammældust um að bjóða tilgreint smásöluverð og afslátt af þessum vörum á umræddum degi. Í því sambandi skiptir ekki máli hvort umræddur afsláttur hafi áður verið í boði á vörunum. Eins og áður hefur komið fram bannar ákvæði 10. gr. samkeppnislaga allt samráð um verð án tillits til þess hvort samráðið miðar að verðhækkun, verðlækkun eða að því að verð standi í stað. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur höfðu með sér samráð um verð og afslátt af tilgreindum vörum.

GM sendir S tölvupóst þann 18. febrúar 2008 og spyr hvað þeir eigi að gera í þessari viku saman.¹⁹⁴ S svarar með tölvupósti næsta dag:

„[...] Partyskinka afsl 30%“

¹⁸⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 30. janúar 2008 kl. 10:05.

¹⁹⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 5. febrúar 2008 kl. 06:08.

¹⁹¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 5. febrúar 2008 kl. 09:38.

¹⁹² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 5. febrúar 2008 kl. 09:48.

¹⁹³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 5. febrúar 2008 kl. 09:51.

¹⁹⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 18. febrúar 2008 kl. 18:21.

Einnig get ég verið með svínahakk á 499 kr til þín merkt-verð 840 kveðja sófus 30 afsl við kassann".¹⁹⁵

Þær tillögur fellst GM á með tölvupósti næsta dag þar sem hann segir: „[...] *já ok gott mál en þú verður að lækka hakkið meira, 470 kr til mín og 30% afsláttur*“.¹⁹⁶ Því svarar S einungis „ok“ og samþykkir með því tilboð GM.¹⁹⁷

Síld og fiskur hefur útskýrt þessi samskipti þannig að þau varði eingöngu beiðni GM á lækkun á heildsöluverði gegn því að veita hærri afslátt af smásöluverði. Samskiptin gefi það bersýnilega til kynna að Bónus sé á engan hátt bundin af formerktu verði og taki einhliða ákvörðun um endanlegt smásöluverð vörunnar. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Síldar og fisks. Ljóst er að Bónus og Síld og fiskur sammældust um veitingu afsláttar frá smásöluverði. Það að lækkun á heildsöluverði hafi verið tengd samráði um smásöluverð réttlætir ekki samráðið. Að mati Samkeppniseftirlitsins er ekki ljóst hvernig þessi samskipti sýni að Bónus sé ekki bundið að hinu formerkta verði. Hvað sem því líður er ljóst að verðsamráð af þessum toga fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Þann 20. febrúar 2008 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „*hakk*“. Þar segir S: „*Afsl við kassa 30 % nettó verð til þín 470 kr*“.¹⁹⁸ Því svarar GM með tölvupósti sama dag þar sem hann segir: „*glæsi, ég breyti strax í 30% þú lætur mig svo vita þegar verðið fer aftur í sama*“.¹⁹⁹ Síld og fiskur heldur því fram í máli sínu að þessi samskipti varði eingöngu staðfestingu S til GM á afsláttum á vöru sem GM hafi þegar ákveðið.

Að mati Samkeppniseftirlitsins er þessi skýring ótrúverðug. Ljóst er af tölvupósti S til GM að hann er að tilkynna um smásöluafslátt sem aðilar hafa orðið ásáttir um gegn því að Síld og fiskur lækkaði smásöluverð. GM tilkynnir að hann muni breyta smásöluafslætti hjá sér, þ.e. hækka hann í 30%, meðan umrætt heildsöluverð sé í gildi. Með öðrum orðum fæst ekki annað skilið af þessum samskiptum en að smásöluafslátturinn sé skilyrtur heildsöluverðinu. Eins og áður hefur verið rakið fela slík samskipti í sér lóðrétt verðsamráð sem brýtur í bága við 10. gr. samkeppnislaga.

6.23 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í mars 2008

Þann 31. mars 2008 sendir S tölvupóst til GM og G undir yfirskriftinni „*minka afsl á svína hakki*“. Þar er m.a. sett fram tilboð eða tillaga að smásöluverði en þar segir eftirfarandi:

„Það þarf að lækka afsl við kassa á ali svína hakki merkt útsöluverð er óbreytt en það þarf að lækka afsl úr 30% í 20 % það er ekkert eldra hakk eftir í búðum með 30%“

2253407 svínahakk merkt verð 884 verð á nótur til þín 641 nettó verð til þín 551“²⁰⁰

G svarar framangreindum tölvupósti sama dag og segir „*Komið takk*“.²⁰¹

¹⁹⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 19. febrúar 2008 kl. 10:00.

¹⁹⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 19. febrúar 2008 kl. 11:13.

¹⁹⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 19. febrúar 2008 kl. 12:17.

¹⁹⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 20. febrúar 2008 kl. 08:20.

¹⁹⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 20. febrúar 2008 kl. 09:48.

²⁰⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM og G, dags. 31. mars kl. 06:41.

Síld og fiskur hefur útskýrt þessi samskipti þannig að þau varði eingöngu staðfestingu S til GM, að beiðni GM, á tilteknum atriðum sem GM hafi áður óskað eftir að yrði framkvæmd. Nauðsynlegt sé að tímasetningar á afsláttartímabilum liggi fyrir svo Síld og fiskur geti límt afsláttarmiða á allar þakningar.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Síldar og fisks. Ljóst er af samskiptunum að það er Síld og fiskur (en ekki Bónus) sem setur fram tillögu um lækkun á afslætti, þ.e. að hann þurfi að lækka úr 30% í 20%. Auk þess kemur fram að smásöluverð sé óbreytt. Þessar tillögu samþykkir Bónus. Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

6.24 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í apríl 2008

Með tölvupósti, dags. 7. apríl 2008, sendir S til GM eftirfarandi upplýsingar um smásöluverð o.fl. á tiltekinni vöru:

„Ég gleymdi þessum vörulið um daginn þetta er sérframleitt fyrir þig á grillið

*2253411 grill kótelettur úrb merkt verð 2399 afsl við kassa 30% nettó verð til þín 1307 verð á nótu 1520”.*²⁰²

GM svarar með orðunum „ok gott mál”.²⁰³ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

S sendir tölvupóst til GM þann 22. apríl 2008 og er efni hans verð á lundum. Þar segir nánar tiltekið „2253461 lundir merkt verð 1109 10% afsl við kassann nettó verð til þín 900 kr verð á nótu 1047”.²⁰⁴ GM svarar litlu seinna sama dag og segir „gott mál, ég breyti þessu”.²⁰⁵ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

Í máli Síldar og fisks kemur fram að samskipti vegna framangreindra tilvika varði eingöngu staðfestingu S til GM á viðskiptum um tiltekna vöru og ákvörðun GM um veitingu afsláttar af vörunni. Samskiptin gefi það glögglega til kynna að Bónus sé á engan hátt bundin af hinu formerkta verði. Endanlegt smásöluverð sé alfarið ákvarðað af Bónusi og ráðist það af afsláttum sem Bónus óski eftir að veittir séu frá formerktu verði.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að skýringar Síldar og fisks eigi að öllu leyti við um framangreind tilvik. Síld og fiskur heldur því fram að GM hafi ákveðið umrædda afslætti sjálfstætt. Á hinn bóginn er ljóst að í póstum Síldar og fisks er einnig tekið fram hvert hið merkta smásöluverð eigi að vera. Eins og áður hefur verið rakið er hið leiðbeinandi verð hluti af samningi aðila sem felur í sér lóðrétt verðsamráð og fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

²⁰¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá G til S og GM, dags. 31. mars kl. 07:56.

²⁰² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 7. apríl 2008 kl. 07:54.

²⁰³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 7. apríl 2008 kl. 09:56.

²⁰⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 22. apríl 2008 kl. 07:56.

²⁰⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 22. apríl 2008 kl. 08:58.

6.25 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í maí 2008

S sendir tölvupóst til GM þann 6. maí 2008 vegna verðs á steiktum kjúklingi. Þar segir „2253320 kjúklinga læri og leggir steiktir merkt verð 998 10% afsl við kassa nettó verð til þín 650 kr verð á nótur 756“. ²⁰⁶ GM svarar sama dag og segir „jamm“. ²⁰⁷

Síld og fiskur heldur því fram um þessi samskipti að þau varði eingöngu staðfestingu S til GM á viðskiptum um tiltekna vöru og ákvörðun GM um veitingu afslátta af vörunni. Samskiptin gefi það glögglega til kynna að Bónus sé á engan hátt bundin af hinu formerkta verði. Endanlegt smásöluverð sé alfarið ákvarðað af Bónusi og ráðist það af afsláttum sem Bónus óski eftir að veittir séu frá formerktu verði.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að skýringar Síldar og fisks eigi að öllu leyti. Síld og fiskur heldur því fram að GM hafi ákveðið umrædda afslætti sjálfstætt. Á hinn bóginn er ljóst að í pósti Síldar og fisks er einnig tekið fram hvert hið merkta smásöluverð eigi að vera. Eins og áður hefur verið rakið er hið leiðbeinandi verð hluti af samningi aðila sem felur í sér lóðrétt verðsamráð og fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

6.26 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í júlí 2008

S sendir GM tölvupóst þann 15. júlí 2008. Tölvupósturinn bar yfirskriftina „tilboðsvörur ali“ og eru taldar upp eftirfarandi vörur:

*„447 kótelettur ferskar pre pac kótelettur úrb fille 30% afsl við kassa
414 kótelettur með beini pre pac 40%afsl við kassa
401 kótelettur með beini kryddaðar 30% afsl við kassa
402 hnakki kryddaður úrb 30 % afsl við kassa
Bónus hamborghryggur með beini merkt verð' 998 10% afsl [...]
Ali bacon 2 pk 30% afsl við kassa
Baby ribs 30% afsl við kassa
Sperribs 30% afsl við kassa
Partyskinka 30% afsl við kassa“.* ²⁰⁸

GM svarar nær samstundis, fellst á þessar tillögur S og segir: „sæll, já gott mál, við tökum vel af þessu og mokum út“. ²⁰⁹

Í skýringum Síldar og fisks segir að þessi samskipti varði eingöngu beiðni S um að vörur fyrirtækisins verði auglýstar frekar hjá Bónusi. Ekki sé um að ræða tillögu S að afslætti af formerktu verði þar sem vörurnar hafi verið á afslætti í verslunum Bónuss í marga mánuði áður.

Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er að Síld og fiskur setur í tölvupósti fram tillögu að afsláttum frá smásöluverði á níu vörum, þar af fylgir tillaga að smásöluverði að því er varðar eina vöru. Þessar tillögur samþykkir Bónus. Eins og áður hefur verið rakið skiptir ekki máli í því sambandi hvort viðkomandi smásöluverð eða afslættir frá því verði hafi áður verið í boði á viðkomandi vörum. Þá er að mati Samkeppniseftirlitsins örðugt að

²⁰⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 6. maí 2008 kl. 17:32.

²⁰⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 6. maí 2008 kl. 17:44.

²⁰⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 15. júlí 2008 kl. 11:22.

²⁰⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 15. júlí 2008 kl. 11:33.

skilja hvernig tilboðsverð geti staðið í marga mánuði en samkvæmt 2. mgr. 2. gr. reglna Neytendastofu nr. 366/2008 um útsölur eða aðra sölu þar sem selt er á lækkuðu verði telst það venjulegt verð þegar vara hefur verið seld lengur en sex vikur á lækkuðu verði. Hvað sem þessu líður er þó ljóst af samskiptunum að Bónus og Síld og fiskur höfðu með sér samráð um verð og afslátt af tilgreindum vörum.

Í tölvupósti frá S til GM þann 16. júlí 2008 kemur eftirfarandi fram: „2253322 *sperribs sweet chilli heildsala 1104 merkt verð 1418 30% afsl við kassa verð á nótu 899nettó verð til þín 773*“.²¹⁰ GM svarar framangreindu með tölvupósti sama dag og segir „já klárt“.²¹¹

Í máli Síldar og fisks kemur fram að þessi samskipti varði eingöngu staðfestingu S til GM á viðskiptum um tiltekna vöru og ákvörðun GM um veitingu afslátta af vörunni. Endanlegt smásöluverð sé alfarið ákveðið af Bónusi og ræðst það af afsláttum sem Bónus óski eftir að veittir verði frá formerktu verði. Á þetta er ekki unnt að fallast enda er það ekki Bónus sem tilgreinir smásöluverðið og afslátt frá því í samskiptunum heldur Síld og fiskur. Tillaga Síldar og fisks er síðan samþykkt af Bónusi. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

6.27 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í september 2008

Þann 8. september 2008 sendir S tölvupóst til GM vegna verðs á snitzel með raspi og kryddi. Þar segir:

*„2253490 Snitzel með kryddi og raspi merkt verð 1331 og 10% afsl við kassann 1198 út úr búð nettó verð til þín 900 verð á nótu 1047“.*²¹²

GM samþykkir þær tillögur með tölvupósti sínum.²¹³

Þann 15. september 2008 sendir S tölvupóst til GM vegna verðs á tveimur vörum, snitzel og gullash. Í tölvupóstinum segir:

„Hér koma verðin á gullash og snitzel

2253425 Snitzel Merkt verð 1878 40% afsl við kassa nettó verð til þín 980 verð á nótu 1140

*2253426 Gullash merkt verð 1878 40% afsl við kassanettó verð til þín 980kr verð á nótu 1140“*²¹⁴

GM svarar framangreindum með tölvupósti sama dag, samþykkir smásöluverðin og segir „sæll, já eigum við að halda áfram með hakkið á þessu sama?“.²¹⁵

²¹⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 16. júlí 2008 kl. 13:34.

²¹¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 16. júlí 2008 kl. 13:41.

²¹² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 8. september 2008 kl. 13:06.

²¹³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 8. september 2008 kl. 13:19.

²¹⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 15. september 2008 kl. 11:50.

²¹⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 15. september 2008 kl. 11:59.

Þessi samskipti útskýrir Síld og fiskur þannig að þau varði sérframleiddar vörur undir vörumerkjum Bónuss. Samkeppniseftirlitið bendir á að af samskiptunum má ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru. Skiptir þá ekki máli hvort þessar vörur hafi verið sérframleiðsla fyrir Bónus eður ei.

6.28 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í október 2008

Þann 11. október 2008 sendir GM tölvupóst til Eggerts Gíslasonar og S undir yfirskriftinni „kjúklingamálin“. Þar segir eftirfarandi:

„Sæll eggert, ég hef áhyggjur af þessari miklu verðhækkun sem þú ert að boða en hef þó skilning á erfiðu ástandi, kaupmáttur mun minnka og þess vegna er ég hræddur við svona háa verðpunkta á þessu hvíta kjöti, ég er hræddur um að sala og neysla muni minnka við svona mikla hækkun, þú átt reyndar þetta ali vörumerki og ræður merktu verði en ég hvet þig til þess að gæta hófs í þessu, ég mæli með eftirfarandi..

*Bringur inn 1850 kr og merkt verð 3498 kr
Læri og leggir inn 470 kr og merkt verð 899 kr
Ferskur heill undir ali, ný vara 470 kr inn og merkt verð 799 kr*

*Bónus ferskir bitar inn 400 kr og verðmerktir 554 kr
Bónus kjúklingafillet inn 2100 og merkt verð 2998 kr
Bónus heill kryddaður 650 kr inn og verðmerktur 998 kr
Bónus bitar kryddaðir 450 kr inn og verðmerktir 698 kr
Bónus kjuðar 370 kr inn og verðmerktir 598 kr²¹⁶*

Síld og fiskur útskýrir þennan tölvupóst GM þannig að hann innihaldi eingöngu samningaviðræður aðila um heildsöluverð. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessa skýringu enda kemur skýrt fram í póstinum sá skilningur Bónuss að það sé Síld og fiskur sem ráði „merktu verði“, þ.e. smásöluverðinu. Af ummælum GM í framangreindum tölvupósti er því a.m.k. ljóst að verðmerkingar Síldar og fisks eru að engu leyti leiðbeinandi. Bersýnilega er um að ræða bein afskipti af endursöluverði og virðist verðmerking Síldar og fisks á vörum sínum jafngilda föstu verði eða fastákveðnu verði. Af þeim sökum er um að ræða brot á 10. gr. samkeppnislaga.

Þann 14. október 2008 áframsendir S tölvupóst til GM þar sem fram koma upplýsingar um smásöluverð og afslátt á ýmsum vörum, og spyr hvort þetta sé „ókey“ sbr. eftirfarandi:

*„Ali Svínabógur merkt verð 554 nettó verð 499 Setja stórt verð 499 við Bóginn
Ferskt Grísahakk 40% afsl verð 530 merkt verð 884 setja stórt verð 530 við hakkið
kótelettur 40% afsl verð 1070 merkt verð1783*

²¹⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 11. október 2008 kl. 16:07.

grísnitzel 40% afsl verð 1127 merkt verð 1878
grísagullash 40% afsl verð 1127 merkt verð 1878
Helgarskinka 30% afsl verð 1335 merkt verð 1907".²¹⁷

GM segir: „*sæll, taka út á besta verði, má ekki nota efsta stig*“ og fellst þar með á tillögur S.²¹⁸

Síld og fiskur hefur útskýrt þennan tölvupóst þannig að þær varði eingöngu beiðni S um að vörur fyrirtækisins verði auglýstar frekar hjá Bónusi. Ekki sé um að ræða tillögu S að afslætti af formerktu verði varanna þar sem þær hafi verið á afslætti í verslunum Bónuss í marga mánuði áður.

Samkeppniseftirlitið fellst ekki á þessar skýringar. Ljóst er að Síld og fiskur setur í tölvupóstinum fram tillögu að merktu smásöluverði og afsláttum frá því verði á tilteknum vörum. Þessar tillögur samþykkir Bónus. Eins og áður hefur verið rakið skiptir ekki máli í því sambandi hvort viðkomandi smásöluverð eða afslættir frá því verði hafi áður verið í boði á viðkomandi vörum. Þá skal áréttað það sem nefnt hefur verið hér að framan um reglur Neytendastofu varðandi það hvort vörur geti verið á tilboði í marga mánuði. Hvað sem þessu líður er þó ljóst af samskiptunum að Bónus og Síld og fiskur höfðu með sér samráð um verð og afslætti af tilgreindum vörum.

Með tölvupósti þann 15. október 2008 sendir S eftirfarandi tillögur til GM að smásöluverði og afslætti á reykjum bógum:

*„[...] Hér er hugmynd að verði
þetta er flott vara
2253433 reyktir bógar merkt verð 776 10 % afsl nettó verð til þín 567 verð á
nótu 659
Er þetta í lagi “.²¹⁹*

GM svarar skömmu síðar og svarar „*já ok [...]*“.²²⁰

Síld og fiskur heldur því fram að samskiptin varði eingöngu heildsöluverð vörunnar, þ.e. tilboð S til GM. Endanlegt smásöluverð sé alfarið ákvarðað af Bónusi og ráðist af afsláttum sem Bónus óski eftir að veittir verði frá hinu formerkta verði. Á þetta er ekki unnt að fallast enda er smásöluverðið eða tillaga að því sett fram í tölvupósti S. Þessa tillögu samþykkir Bónus. Er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á reykjum bógum í október 2008.

Þann 17. október 2008 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „skankar“. Í tölvupóstinum segir: „*Saltaðir skankar 2253347 Saltaðir skankar merkt verð 332 10% afsl við kassa nettó verð til þín 240 kr verð á nótu 279 Kem með sýnishorn til þin Get verið 1200 skanka á viku*“. GM svarar og segir „*gott mál, ég stofna núna*“.

²¹⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 14. október 2008 kl. 17:24.

²¹⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 15. október 2008 kl. 09:53.

²¹⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 15. október 2008 kl. 11:15.

²²⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 15. október 2008 kl. 11:38.

Síld og fiskur útskýrir þessi samskipti þannig að þau varði eingöngu samningaviðræður um kaup GM á nýrri vöru frá S. Endanlegt smásöluverð vörunnar sé alfarið ákvarðað af Bónusi og ráðist af afsláttum sem Bónus óski eftir að verði veittir af formerktu verði vörunnar. Á þetta er ekki unnt að fallast enda kemur skýrt fram í tölvupósti S til laga að merktu smásöluverði og afslætti frá því verði sem GM samþykkir að taka í sölu. Af þessu er ljóst að Bónus og Ali hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

Þann 24. október sendir GM tölvupóst til S, þar sem hann segir: „*vnr 4019 sæll sófus, ég ræð ekki við 30% afslátt á þessari vöru miðað við þetta innkaupsverð, vinasmlegast kreditfærðu þetta og taktu til baka takk*“.²²¹

S svarar þann 27. október og kemur með nýja tillögu að verði:

„*Nýtt verð
2253419 Hnakki reyktur sneiðar úrb merkt verð 1998 30% afsl við kassa nettó
verð til þín 1105 verð á nótu 1285*“.²²²

GM svarar stuttu síðar og segir: „*gott mál sófus, breyti strax*“.²²³

Þessi samskipti útskýrir Síld og fiskur þannig að eingöngu sé um að ræða tilraun GM til að fá tiltekna vöru á lægra heildsöluverði gegn því að veita hærri afslætti af smásöluverði vörunnar. Segir ennfremur að þessir viðskiptahættir GM gefi það glögglega til kynna að endanlegt ákvörðunarvald um smásöluverð sé alfarið á hendi Bónuss.

Fallast má á þá skýringu Síldar og fisks að GM hafi boðið að veita hærri afslátt frá smásöluverði gegn því að fá lægra heildsöluverð. Þessi málsástæða breytir þó ekki þeirri staðreynd að aðilar höfðu með sér lóðrétt verðsamráð sem fólst í því að Bónus og Síld og fiskur sammældust um að viðhalda tiltekinni afsláttarprósentu frá heildsöluverði gegn lægra heildsöluverði og þar með betri framlegð Bónuss. Samskipti sem þessi fara gegn 10. gr. samkeppnislaga eins og áður hefur verið útskýrt. Þá fæst að að mati Samkeppniseftirlitsins ekki séð hvernig þessi samskipti sýni fram á að Bónus ákveði sjálfstætt smásöluverð sitt. Þvert á móti er Síld og fisk boðið að hafa áhrif á hið endanlega smásöluverð með hliðsjón af ákvörðun um heildsöluverð.

6.29 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í nóvember 2008

Í tölvupósti frá S til GM þann 5. nóvember 2008 segir: „*2253486 hnakki ferskur úrb sneiðar merkt verð 1798 40% afsl við kassann nettó verð til þín 900 kr verð á nótu 1047*“.²²⁴ GM svarar með tölvupósti þann 6. nóvember 2008 og segir þar „*já ok klárt*“.²²⁵

Þessi samskipti skýrir Síld og fiskur þannig að þau varði sérframleiddar vörur undir vörumerkjum Bónuss. Ákvörðun um smásöluverð vörunnar sé í þeim tilvikum alfarið í höndum Bónuss. Samkeppniseftirlitið bendir á að af samskiptunum má ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af

²²¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 24. október 2008 kl. 12:00.

²²² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 27. október 2008 kl. 11:05.

²²³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 27. október 2008 kl. 12:23.

²²⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 5. nóvember 2008 kl. 15:28.

²²⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 5. nóvember 2008 kl. 09:19.

Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru. Skiptir þá ekki máli hvort um sérframleiðslu fyrir Bónus sé að ræða eða ekki.

Í tölvupósti S til GM þann 10. nóvember 2008 eru upplýsingar um tvær vörur, heildsöluverð þeirra og smásöluverð. Þar segir nánar tiltekið:

„2253323 Grísa molar eldaðir merkt verð 1898 30 % afsl við kassa nettó verð til þín 1035 verð á nótu 1203

*2253324 Grísa borgarar eldaðir merkt verð 1898 30 % afsl við kassa nettó verð til þín 1035 verð á nótu 1203”.*²²⁶

GM svarar sama dag með orðunum „ok stofna“.²²⁷

Þessi samskipti útskýrir Síld og fiskur þannig að þau varði staðfestingu S til GM á viðskiptum um tiltekna vöru og ákvörðun GM um afslætti. Samskiptin gefi það glögglega til kynna að endanlegt smásöluverð sé alfarið ákvarðað af Bónusi og ráðist það af afsláttum sem Bónus óski eftir að veittir séu frá formerktu verði.

Samkeppniseftirlitið bendir á að af samskiptunum má ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði á tveimur vörutegundum sem samþykktar eru af Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á umræddum vörum.

Þann 11. nóvember 2008 sendir S tölvupóst til GM vegna tiltekinnar vöru. Þar segir:

„Þetta er varan sem ég kom með til þín í morgun

*2253472 hnakki úrb merkt 1798 30% afsl við kassa nettó verð til þín 1000 kr. Þetta er flott vara”*²²⁸

GM svarar sama dag og segir „já ok ég stofna þetta, hvað með bónusbjúgun góðu??“²²⁹ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

Í tölvupósti S til GM þann 18. nóvember 2008 er gerð eftirfarandi tillaga að smásöluverði tiltekinnar vöru: „2253450 Grísabógar ferskir frosnir verð á nótu 512 merkt verð 554 10% afsl við kassa“.²³⁰ GM svarar sama dag og segir „sæll, já ég stofna þetta“.²³¹ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

²²⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 10. nóvember 2008 kl. 06:52.

²²⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 10. nóvember 2008 kl. 09:34.

²²⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 11. nóvember 2008 kl. 17:31.

²²⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 11. nóvember 2008 kl. 17:46.

²³⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 18. nóvember 2008 kl. 15:07.

²³¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 18. nóvember 2008 kl. 15:20.

Um öll framangreind samskipti í nóvember 2008 segir Síld og fiskur að um sé að ræða skriflegar staðfestingar Síldar og fisks á munnlegum fyrirmælum Bónuss um verðmerkingar varanna, bæði hvað varðar forverðmerkt verð og afsláttarmerkingar. Þá sé einnig um að ræða staðfestingu á því brúttó- og nettósöluverði til Bónuss sem munnlegir samningar á milli aðila kváðu á um.

Líkt og Samkeppniseftirlitið bendir á hér að framan má af samskiptunum þessum ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á umræddum vörum.

Þann 20. nóvember 2008 sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „*Ali hamborgarahryggir*“. Þar segir:

„2253441 Ali hamborgarahryggur með beini pk. merkt verð 1898 heildsala 1478 afsl til þín 25% nettó verð til þín 1108

2253442 Ali hamborgarahryggur úrb pk. merkt verð 2498 heildsala 1945 afsl til þín 25% nettó verð til þín 1458

*Auglýsingafé 1200 þúsund
Við munum útvega Bjarna efni fyrir Ali kjötið
Annað er óbreytt”.²³²*

GM svarar framangreindum tölvupósti sama dag og segir „*sæll, já gott mál*“.²³³ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

Þann 24. nóvember 2008 sendir S tölvupóst til GM vegna verðs á kalkúnabringum. Þar segir „*Hér kemur yfir kalkúnabringurnar 2253424 kalkúnabringur eldaðar heildsala 2724 merkt verð 3498 30% afsl við kassa nettó verð til þín 1940 verð á nótu 2256*“.²³⁴ GM svarar sama dag og segir einvörðungu „*ok*“.²³⁵ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum.

Að sögn Síldar og fisks er hér um að ræða skriflegar staðfestingar Síldar og fisks á munnlegum fyrirmælum Bónuss um verðmerkingar varanna, bæði hvað varðar forverðmerkt verð og afsláttarmerkingar. Þá sé hér einnig um að ræða staðfestingu á því brúttó- og nettósöluverði til Bónuss sem munnlegir samningar á milli aðila kváðu á um. Segir einnig að hér sé um að ræða vöru sem seld var víðar en í verslunum Bónuss. Síld og fiskur byggir á því að aðeins sé um að ræða staðfestingu á fyrirmælum Bónuss um afsláttarmerkingu vörunnar sem afhentar yrðu til verslunarinnar.

Samkeppniseftirlitið bendir á að af samskiptum þessum megi ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af Bónusi. Af

²³² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 20. nóvember 2008 kl. 13:53.

²³³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 20. nóvember 2008 kl. 14:12.

²³⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 24. nóvember 2008 kl. 15:38.

²³⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 24. nóvember 2008 kl. 15:50.

samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á umræddum vörum.

Þann 24. nóvember sendir S tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „vika 48“. Þar setur S fram eftirfarandi tillögur:

*„Sæll Gummi
Þetta er í gangi óbreytt
Helgarsteikur 40% afsl [...]
Gullash 40% afsl
Snitzel 40% afsl
Hnakki ferskur 40% afsl
Hakk 40% afsl [...]“.*²³⁶

GM svarar „gott mál sófus“ og samþykkir þar með þá afslætti sem S setti fram.²³⁷ Af þessu er ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um afslætti á tilgreindum vörum.

Síld og fiskur heldur því fram að samskipti þessi varð eingöngu beiðni Síldar og fisks til Bónuss um að verslunin auglýsi vörur fyrirtækisins frekar. Ekki sé um að ræða tillögu Síldar og fisks að afslætti af forverðmerktu verði varanna þar sem þær höfðu verið á afslætti í verslunum Bónuss í marga mánuði fyrir þetta.

Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er að Síld og fiskur setur í tölvupósti fram tillögu að afsláttum frá smásöluverði á fimm vörum. Þessar tillögur samþykkir Bónus. Eins og áður hefur verið rakið skiptir ekki máli hvort viðkomandi afslættir hafi áður verið í boði á viðkomandi vörum. Hafi svo verið er ljóst að samráðið hefur þá tekið til þess að viðhalda sömu afsláttum a.m.k. viku í viðbót.

6.30 Samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð í desember 2008

S sendi GM tölvupóst þann 26. nóvember 2008 þar sem rætt er um kjúklingaálegg. Þar kom eftirfarandi fram:

„2253243 Bónus kjúklingaálegg merkt verð 1998 10% afsl við kassa verð á nótu 1500 nettó verð til þín 1290

*2253444 Bónus kjúklingaálegg reykt merkt verð 1998 10% afsl við kassa verð á nótu 1500 nettó verð til þín 1290“.*²³⁸

S sendir síðan annan póst þar sem hann minnir GM á að „merkt verð á að vera 2200 10% afsl við kassa báðar gerðir annað er óbreytt“.²³⁹

GM svarar þann 2. desember 2008 og segir: „glæsi, allt klárt“.²⁴⁰ Um þessi samskipti kemur fram í máli Síldar og fisks að þau varði sérframleiddar vörur undir vörumerkjum

²³⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 24. nóvember 2008 kl. 15:20.

²³⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 24. nóvember 2008 kl. 15:49.

²³⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 26. nóvember 2008 kl. 17:43.

²³⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 2. desember 2008 kl. 16:11.

Bónuss. Samkeppniseftirlitið bendir á að af samskiptunum má ráða að Síld og fiskur gerir tillögu að smásöluverði og afslætti frá því verði sem samþykktar eru af Bónusi. Af samskiptunum er því ljóst að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindum vörum. Skiptir þá ekki máli hvort um sérframleiðslu fyrir Bónus sé að ræða eða ekki.

Þann 3. desember 2008 sendi S eftirfarandi tölvupóst til GM:

„Ég legg til að breytum verðmerkingum á lundum sem eru seldar stöðugt í Bónus þetta er ekki að seljast nógu mikið

2253464 Ali grísalundir merkt verð 2498 og 35% afsl við kassa nettó verð til þín 1243 verð á nótu 1446

*þetta á eftir að örva söluverulega“.*²⁴¹

GM svarar sama dag og spyr S að eftirfarandi: „*sæll, ræður varan við þessa verðmerkingu sófus?*“²⁴² Tölvupósti GM svarar S einnig sama dag og segir eftirfarandi:

„Þetta er alveg pottþétt ég er búinn að skoða þetta

Nóatún er með 2698

Hagkaup er með 2598

Fjarðakaup 2198

*þessir gefa engan afsl við kassa“.*²⁴³

GM svarar og spyr: „*já ok, hvenær taka þessar breytingar gildi?*“²⁴⁴

Þann 13. desember 2008 sendir GM tölvupóst til S og var umfjöllunarefnið þörusteik og þar komu fram eftirfarandi upplýsingar: „*550 kr inn, verðmerkt 776 og 10% afsláttur, þú sendir mér stofnupplýsingar“.*²⁴⁵

S fellst á þær tillögur í tölvupósti sínum nokkru síðar eða þann 17. desember 2008 og segir: „*Sæll 2253457 merkt verð 776 og 10% afsl nettó verð til þín 550verð á nótu 639“.*²⁴⁶ Í svari sínu sama dag segir GM einfaldlega: „*glæsi“.*²⁴⁷

Í máli Síldar og fisks kemur fram um bæði þessi samskipti, þ.e. frá 3. desember annars vegar og frá 13. og 17. desember hins vegar, að þau varði vörur sem eingöngu séu seldar í verslunum Bónuss. Ákvörðunarvald um smásöluverð vörunnar sé alfarið í höndum Bónuss eins og bersýnilega sjáist af samskiptunum.

---

²⁴⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 2. desember 2008 kl. 16:19.

²⁴¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 3. desember 2008 kl. 12:06.

²⁴² Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 3. desember 2008 kl. 12:16.

²⁴³ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 3. desember 2008 kl. 12:26.

²⁴⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 3. desember 2008 kl. 12:34.

²⁴⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 13. desember 2008 kl. 13:32.

²⁴⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá S til GM, dags. 17. desember 2008 kl. 17:52.

²⁴⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Síld og fiski, frá GM til S, dags. 17. desember 2008 kl. 17:58.

Á þetta er ekki unnt að fallast. Ljóst er að í báðum tilvikum verða aðilar ásáttir um smásöluverð og afslátt frá því verði. Ekki er hægt túlka samskiptin þannig að Bónus ákveði sjálfstætt hið endanlega söluverð. Ljóst er því af samskiptunum að Bónus og Síld og fiskur hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt á tilgreindri vöru.

6.31 Samantekt um samráð Bónuss og Síldar og fisks um smásöluverð á árunum 2006-2008

Í máli þessu hefur Samkeppniseftirlitið aflað gagna um eðli þeirra samskipta og viðskipta milli Bónuss og Síldar og fisks á árunum 2006-2008. Gögnin sýna að fyrirtækin hafa haft með sér tíð og náin samskipti og samvinnu um smásöluverð í verslunum Bónuss og afslætti frá því. Í samskiptum þessum fólst mun meiri samvinna heldur en einföld samskipti um verðmerkingar á kjöti og unnum kjötvörum. Þess í stað sýna gögnin áframhaldandi samráð um smásöluverð á vörum Síldar og fisks sem seldar eru í verslunum Bónuss. Hefur samráðið einnig tekið til álagningar Bónuss og þess afsláttar sem Bónus veitir í smásölu. Framangreind tölvupóstsamskipti sýna þetta með skýrum hætti og ber að hafa í huga að aðilar hafa upplýst að þessi samskipti hafi aðallega átt sér stað með þeim samskiptamáta.

Í framangreindum undirköflum hafa verið rakin samtals 69 samskipti forsvarsmanna annars vegar Bónuss og hins vegar Síldar og fisks sem lýsa öll samráði um smásöluverð á tilgreindum vörum. Eru þessi samskipti einkum tvíþætt. Annars vegar er um að ræða samskipti sem að forsvarsmenn fyrirtækjanna hafa beint samráð um smásöluverð og/eða afslátt frá smásöluverði í verslunum Bónuss. Hins vegar er um að ræða tilkynningar Síldar og fisks um verðbreytingar en Samkeppniseftirlitið telur að slíkar tilkynningar og viðbrögð Bónuss við þeim séu hluti af samningi um endusöluverð í m.a. verslunum Bónuss. Í báðum tilvikum er um það að ræða að fyrirtækin ná sameiginlegri niðurstöðu um m.a. endanlegt smásöluverð Bónuss en eins og komið hefur fram fer slíkt samráð gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Fyrri tegundin af samráðinu svipar mjög til þess samráðs sem fjalla var um í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010 *Samkeppnishömlur Haga, Kjarnafæðis, Kjötbankans, Kjötafurðastöðvar KS, Norðlenska, Reykjaröðs og Sláturfélags Suðurlands í tengslum við forverðmerkingar á kjötvörum.*

Seinni tegundin af samráðinu eru tilkynningar Síldar og fisks um breytingar á smásöluverði á tilgreindum vörum. Slíkar tilkynningar eru eins og fyrr sagði hluti af samningi fyrirtækjanna um fasta smásöluálagningu á heildsöluverð. Síld og fiskur hefur þannig upplýst að sínum tíma hafi náðst samkomulag um fasta smásöluálagningu á forverðmerktum vörum fyrirtækisins. Um sé að ræða að ákveðið „*fast hlutfall/álagning væri lögð ofan á heildsöluverðið*“ þetta samkomulag hafi verið í gildi á rannsóknartímabili þessa máls. Bónuss hefur staðfest þetta. Um þetta samkomulag er einnig fjallað í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010.

Þá verður ekki framhjá því horft að í sátt sem Hagar gerðu við Samkeppniseftirlitið, dags. 23. september 2010, viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með því lóðrétta samráði Bónus við Síld og fisk sem mál þetta tekur til.

7. Bónus – Matfugl

Samkeppniseftirlitið sendi fyrirspurnir bæði til Bónuss og Matfugls m.a. um verðlagningu og eðli viðskiptasambands milli fyrirtækjanna. Var óskað eftir því við Bónus að fyrirtækið gæfi nákvæma lýsingu á sambandi sínu við Matfugl og þeim söluskilmálum og öðrum kjörum sem voru í gildi á árunum 2006-2008. Í svari Bónuss frá 27. mars 2009 segir að viðskipti við Reykjagarð og Matfugl séu sambærileg. Er þessi lýsing gefin á viðskiptasambandi við þessi fyrirtæki:

„Samið er um verð fyrir ákveðin tímabil. Verð tekur breytingum til hækkunar eða lækkunar eftir því hvernig kjötframboð er hverju sinni. Verð á fóðri hefur einnig þýðingu við verðmyndun á kjúklingaafurðum, en fóður er stærsti kostnaðarliðurinn við framleiðsluna. Bónus kaupir ferskar og frosnar kjúklingaafurðir af Matfugli. Matfugl ákveður forverðmerkt verð, en síðan er það í höndum framkvæmdarstjóra Bónus að ákveða hvaða afslættir eru gefnir frá því verði. Matfugl framleiðir sérmerкта vörulínu fyrir Bónus, sem er sérstaklega merkt Bónus. Framkvæmdastjóri Bónus ákveður merkt verð og þann afslátt sem er gefinn. Verð í þeirri vörulínu eru almennt 20-40% lægra heldur en sambærileg vara.“

Bónus tekur einnig almennt fram að skriflegir „undirritaðir samningar eru ekki til staðar milli Bónus og birgja á kjöt- og kjúklingamarkaði. Til samninga er stofnað með tölvupóstsamskiptum, sem að mati Bónus eru skriflegir samningar, þó pennaundirritun eigi sér ekki stað. Hafa þarf í huga að verðbreytingar eru tíðar og því erfitt að gera samninga til lengri tíma litið.“ Aðspurt um hvernig sé staðið að ákvarðanatöku um hið forverðmerкта smásöluverð í verslunum Bónuss segir fyrirtækið að þessu megi skipta í tvennt. Annars vegar sé það starfsmaður Bónuss sem ákveði formerkta verðið og hins vegar séu það birgjar sem verðmerkja með sínu verði. Í þeim tilvikum þar sem Bónus ákveði verðið sé ákvarðanatöku í flestum tilvikum tilkynnt í gegnum tölvupóst og byggi á markaðsaðstæðum hverju sinni. Þessi lýsing var jafnframt áréttuð á fundi Samkeppniseftirlitsins með forsvarsmönnum Haga og Bónuss þann 22. júní 2010.

Svarbréf barst ekki frá Matfugli fyrir ritun andmælskjals í málinu. Fyrirtækið afhenti þó tölvupósta sem lýsa samskiptum milli forsvarsmanna þess og Bónuss. Af þeim má sjá að forsvarsmenn fyrirtækjanna hafa töluverð samskipti sem snúa að ákvörðunum um endursöluverð á vörum frá Matfugli í verslunum Bónuss. Er aðallega um að ræða samskipti sem fela það í sér að forsvarsmenn Matfugls senda tillögur að verði, bæði heildsölu- og smásöluverði, auk afsláttar frá smásöluverði til Bónuss sem forsvarsmenn þess fyrirtækis samþykkja eða koma með tillögur um breytingar.

Í athugasemdum Matfugls við andmælskjalið er haldið fram sömu sjónarmiðum um viðskipta- og verkferla og sérframleiðslu fyrir Bónus og fram komu í athugasemdum Síldar og fisks sem greint var frá hér að framan.

Kemur fram að forsvarsmenn Matfugls geri markaðsáætlun fyrir næstu fjórar til átta vikur. Tekið sé mið af umfangi þeirrar framleiðslu sem væntanleg sé í sláturhús á komandi vikum. Í framhaldi setji Matfugl fram hugmyndir á grundvelli áætlunarinnar fyrir einstaka viðskiptavinum þar sem fram komi heildsöluverð vara að teknu tilliti til afsláttar af heildsöluverði. Segir að jafnframt komi fram forverðmerkt verð vörunnar, þ.e. án tillits til

afsláttar, ásamt dæmigerðum afslætti. Í þessu tilviki taki viðskiptavinurinn, þ.e. Bónus, afstöðu til áætlunarinnar og ákveði m.a. þann afslátt sem hann vilji að veittur sé frá hinu forverðmerkta verði í sínum verslunum. Algengt sé að viðskiptavinir Matfugls, þá ekki síst Bónus, ákveði viðbótarafslætti frá forverðmerkту verði vörunnar en slíkt sé jafnframt til marks um takmörkuð áhrif forverðmerkinga varanna. Forverðmerkt verð vörunnar sé aldrei endanlegt smásöluverð hennar heldur ráðist það af þeim afslætti sem sé ákveðinn, í þessu tilviki af Bónusi. Af þessu leiði að endanlegt ákvörðunarvald um smásöluverð sé ávallt í höndum Bónuss.

Um ferli sérframléiðslu fyrir Bónus segir að Matfugl framleiði einnig nokkrar vörur fyrir Bónus undir vörumerkjum Bónuss en forverðmerking þeirra sé alfarið ákvörðuð af Bónusi. Matfugl merki vöruna með því verði sem Bónus óski og hafi ekkert ákvörðunarvald. Jafnframt ráði Bónus hvort forverðmerkta verðið sé endanlegt smásöluverð vörunnar í verslunum fyrirtækisins. Sé raunar fráleitt að tala um leiðbeinandi verð, hvað þá verðsamráð þegar sérframléiddar vörur séu annars vegar. Þá segir að þegar viðskiptavinur hafi ákveðið endanlegt smásöluverð sendi Matfugl honum tiltekna grunnupplýsingar sem meðal annars innihaldi vörunúmer vörunnar, heildsöluverð að teknu tilliti til afsláttar, forverðmerkt verð og afslátt sem viðskiptavinur hefur ákveðið að veita af formerktu verði. Nauðsynlegt sé að viðskiptavinurinn fái þessar upplýsingar svo hann geti sett inn réttar upplýsingar í sölukerfi sitt svo upplýsingar um verðmerkingu á viðkomandi sölueiningu samrýmist örugglega verðupplýsingum í kassakerfi viðkomandi verslunar. Þá segir að það „verkferli“ sem hér hafi verið lýst hafi þróast milli Matfugls og viðskiptavina „í gegnum árin“. Með beitingu þess hafi einkum verið stefnt að því að ná fram sem mestri hagræðingu í samskiptaferli framleiðenda og endurseljenda, sem skili sér síðan í lægra endursöluverði til neytenda í samræmi við markmið og tilgang samkeppnislaga.

Matfugl heldur því fram að þau samskipti, þ.e. tölvupóstsamskipti milli starfsmanns Bónuss og starfsmanna Matfugls sem nánar verður gerð grein fyrir hér á eftir, séu dæmigerð fyrir það viðskiptaferli sem hér hefur verið lýst. Nánar tiltekið að settar séu fram hugmyndir á grundvelli markaðsáætlunar fyrirtækisins fyrir tengiliði einstakra viðskiptavina þar sem fram komi heildsöluverð vörunnar að teknu tilliti til afsláttar af heildsöluverði. Jafnframt komi fram formerkt verð vörunnar, þ.e. án tillits til afsláttarins, ásamt „dæmigerðum“ afslætti. Öll tilvísuð samskipti fyrirtækjanna eigi sér þannig eðlilegar skýringar. Af samskiptunum verði ekki ráðið að það sé markmið og tilgangur Matfugls að ákvarða endanlegt smásöluverð í verslunum Bónuss og enn síður að Matfugl beiti Bónus þrýstingi við ákvörðun um smásöluverð enda Matfugl ekki í neinni stöðu til þess.

Þá segir að það að Bónus ákveði í einstaka tilvikum að leggja leiðbeinandi verð til grundvallar geti eitt og sér ekki talist sjálfstætt samkeppnisbrot enda væri þá leiðbeinandi söluverð alltaf andstætt samkeppnislögum við það eitt að það væri lagt til grundvallar í einstökum viðskiptum. Fá slík niðurstaða ekki staðist og fæli raunar í sér markleysu að mati Matfugls. Þvert á móti þurfi aðstæður að vera með þeim hætti að almennt sé líkur til þess að hið leiðbeinandi söluverð verði eða sé til þess fallið að vera bindandi. Svo sé ekki raunin um viðskipti Matfugls og Bónuss. Með hliðsjón af þessu sé ljóst að verð Matfugls sé ávallt leiðbeinandi en ekki ákvarðandi. Markaðsaðstæður veiti

einnig vísbendingar um þetta. Af þessu leiði jafnframt að háttsemin geti ekki talist hafa skaðleg áhrif á samkeppni sem fari gegn samkeppnislögum.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreindar skýringar Matfugls leiði til þess að það félag og Bónus hafi ekki haft með sér ólöglegt samráð um smásöluverð, afslætti frá smásöluverði og framlegð og álagningu Bónuss eins og nánar er greint frá í eftirfarandi undirköflum. Samkvæmt upplýsingum sem Bónus veitti Samkeppniseftirlitinu þann 27. mars 2009 um verðlagningu og eðli viðskiptasambands fyrirtækisins við Matfugl þá fer ákvörðunartaka um hið forverðmerкта smásöluverð fram með þeim hætti að samið sé um verð fyrir ákveðin tímabil. Matfugl ákveði forverðmerkt verð, setji fram „*dæmigerðan*“ afslátt en síðan sé það í höndum framkvæmdastjóra Bónus að ákveða hvaða afslættir eru gefnir frá hinu formerkta verði. Matfugl framleiði hins vegar sérmerkta vörulínu fyrir Bónus og þá ákveði framkvæmdastjóri Bónus merkt verð og þann afslátt sem er gefinn.

Í tölvupóstsamskiptum Matfugls við Bónus er töluvert fjallað um smásöluverð þeirra vara Matfugls sem seldar eru í Bónus. Svipar samráði þeirra því mjög til samskipta annarra kjötvinnslufyrirtækja við Bónus, sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010. Vísast hér einnig til umfjöllunar um sömu sjónarmið sem sett voru fram af hálfu Síldar og fisks.

Allajafna eru samskiptin þannig að Matfugl gerir tillögu um m.a. smásöluverð, afslátt frá því verði og jafnvel setur fram útreikninga um framlegð eða álagningu Bónuss miðað við gefið smásöluverð. Þessar tillögur samþykkir Bónus ýmist eða setur fram nýjar tillögur sem Matfugl tekur afstöðu til ýmist með samþykki eða höfnun. Í a.m.k. þeim tilvikum þar sem fyrirtækin ná samkomulagi um framangreind atriði felur það í sér lóðrétt verðsamráð sem fer gegn 10. gr. samkeppnislaga. Að mati Samkeppniseftirlitsins eiga þessi samskipti því sér ekki eðlilegar skýringar eins og Matfugl heldur fram. Ekki er heldur hægt að fallast á að Matfugl reyni ekki með tölvupóstum sínum að hafa áhrif á endanlegt söluverð Bónuss þegar fyrirtækið beinlínis setur fram tillögu að smásöluverði, afslætti frá því verði og jafnvel smásöluálagningu eins og margir af eftirfarandi tölvupóstum Matfugls bera með sér. Slíkar tillögur birgjis til endursöluaðila þar sem beðið er samþykkis hins síðarnefnda fela ekki í sér leiðbeinandi söluverð heldur lóðrétt verðsamráð.

Er því ekki unnt að fallast á að ákvörðun um afslætti verslunarinnar sé alfarið tekin af endursöluaðilum, í þessu máli af Bónusi. Eftirfarandi gögn sýna st að Matfugl og Bónus hafa með samskiptum sínum náð sameiginlegri niðurstöðu um m.a. endanlegt smásöluverð Bónuss en eins og komið hefur fram fer slíkt samráð gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Í sátt sem Hagar gerðu við Samkeppniseftirlitið, dags. 23. september 2010, viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með lóðréttu samráði Bónus við m.a. Matfugl. Kemur fram að samráðið hafi átt sér stað „*í tengslum við endursölu á kjötvörum frá Matfugli í verslunum Bónuss. Í þessu fólst samráð um smásöluverð, afslátt frá smásöluverði og smásöluálagningu við sölu á þessum vörum í verslunum Bónuss. Brotin áttu sér stað frá janúar 2006 til desember 2008.*“ Af þessu leiðir að viðsemjandi Matfugls hefur játað brot vegna þeirra atvika sem hér verða tilgreind.

7.1 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í janúar 2006

SG sendi tölvupóst til GM þann 4. janúar 2006 og gerir honum eftirfarandi tilboð á „Lúxusblöndunni“ fyrir viku 2:²⁴⁸

„TILBOÐ LÚXSUSBLANDA	Tilboð	Tilboð
Vörunr strik vöruheiti	Nett/hv/ Sv	Nett/hv Smásöluverð
032460 2218212 Lúxusblanda	766 1199 631	25% afsláttur við kassa.“

GM samþykkir tilboðið samdægurs. Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.²⁴⁹

7.2 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í febrúar 2006

Þann 24. febrúar 2006 sendi SG tölvupóst til GM undir heitinu „1/1 steiktur“. Þar segir:²⁵⁰

„Við vorum búnir að hækka 1/1 ferska fuglinn úr 598 í 699 kr/kg á markaðnum sem tók gildi 31.10.2005.
Það átti eftir að hækka 1/1 steikta fuglinn úr 699 í 799 kr/stk.
Þessi breytingar tekur gildi 27.02.2006.
Þið eruð að sjálfsgöðu með sama afslátt á vörunni.“

GM samþykkti þetta tilboð með tölvupósti sama dag.²⁵¹ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru.

7.3 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í mars 2006

Þann 14. mars 2006 sendi SG tölvupóst til GM og gerði honum eftirfarandi tilboð fyrir viku 12 á svokallaðri Lúxusblöndu:²⁵²

„		Tilboð	Tilboð
	Nett/hv/ Sv	Nett/hv	Smásöluverð
Lúxusblanda	766 1199 631		25% afsláttur við kassa.“

²⁴⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 4. janúar 2006 kl. 12:42.

²⁴⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 4. janúar 2006 kl. 12:50.

²⁵⁰ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 24. febrúar 2006 kl. 10:04.

²⁵¹ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 24. febrúar 2006 kl. 19:48.

²⁵² Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 14. mars 2007 kl. 11:17.

Ljóst er af tölvupósti sem GM sendi til EH nokkrum dögum síðar að Bónus hefur samþykkt tilboð Matfugls og tillögu að smásöluverði og afslætti frá því. Í póstinum segir m.a.: „þú fylgist með þessum nótum takk frá þeim,, verð áttu að breytast í gær 22 mars“.²⁵³ Er því lítið svo á að GM hafi með því samþykkt tilboð SG. Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.4 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í apríl 2006

Þann 4. apríl 2006 sendi SG tölvupóst til GM og spurði: „Hvernig líst þér á blönduðu bitanna á 245 kr/kg inn til þín og þú getur selt þá á 291 kr/kg (25% við kassa). Ef þér líst vel á þetta þá þarf ég svar frá þér mjög fljótlega.“²⁵⁴

GM svarar og samþykkir tilboðið og umrædda tillögu að smásöluverði og afslátt frá því.²⁵⁵ SG svarar sama dag og spyr hvort Bónus verði með eitthvað annað „ferskvörutilboð á kjúklingi“.²⁵⁶ GM svarar sama dag og segir „nei ekkert annað tilboð steinar og þú ferð ekki lengra með það takk.“²⁵⁷ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.5 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í október 2006

Þann 4. október 2006 sendir SG tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „Vika 41-42“.²⁵⁸ Í tölvupóstinum segist SG geta „tekið blönduðu bitana í næstu viku (41)[...]“. Meðfylgjandi eru upplýsingar um tvær vörur, svokölluð „Nett/hv“ sem væntanlega er heildsöluverð, „Sv“ sem líklegast á að merkja smásöluverð ásamt „Nett/tilb.“ sem er þá væntanlega söluverð með afslætti, sbr. eftirfarandi:

„Vika 41

Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv/	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	280	419	260 -25% ???

Hér kemur 1/1 steiktur sem ég get verið með í viku 42.

Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv/	Sv	Nett/tilb.
175000	5690350282000	1/1 steiktur	491	799	420 30???"

GM svarar framangreindum tölvupósti með orðunum „Gott mál Steinar, stefnum á þetta...“.²⁵⁹ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindum vörum.

7.6 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í desember 2006

Þann 4. desember 2006 sendir SG tölvupóst til GM þar sem kynntur er svokallaður „veislufugl“.²⁶⁰ Í tölvupóstinum segir m.a. „Ég get fullvissað þig um að það er enginn að

²⁵³ Afritaður tölvupóstur frá GM til EH, dags. 23. mars 2006 kl. 10:26.

²⁵⁴ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. apríl 2006 kl. 09:20.

²⁵⁵ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 4. apríl 2006 kl. 11:00.

²⁵⁶ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. apríl 2006 kl. 11:05.

²⁵⁷ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 4. apríl 2006 kl. 11:23.

²⁵⁸ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. október 2006 kl. 09:12.

²⁵⁹ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 4. október 2006 kl. 10:20.

fá hann á lægri verðum en þú. Ég geri ráð fyrir að verslanir auglýsi einhvern afslátt en samt ekki svona vitleysu eins og um daginn. Hefur þú áhuga á þessu?" Jafnframt er meðfylgjandi vöruheiti vörunnar, „verð út“ sem væntanlega er smásöluverð, verð með afslætti og afsláttarprósenta, sbr. eftirfarandi:

Vörunr	Vöruheiti	Strikamerki	Verð út	Verð án vsk	Verð með afsl.	Afsl.	Álag. án vsk
Smákaup							
030590	Veislufugl m/fyllingu	2218186	899	789	552	30,0%	1,43

GM svarar framangreindum tölvupósti sama dag og segir „35% amk, ég tapaði stórfé á síðasti dæmi, síðan þarf ég tilboð frá þér á grilluðum heilum sem fyrst.“²⁶¹ SG svarar og kveðst ekki geta aukið afsláttinn úr 30% í 35% en er „tilbúinn að setja 50.000 í markaðsfé fyrir Veislufuglinn á móti í desember.“²⁶²

GM svarar með tölvupósti sama dag og segir „100 þús á veislufuglinn og 30% afsláttur, steikta fuglinn sem fyrst takk“.²⁶³ SG svarar þann 5. desember og segist geta „tekið ca. 2000 steikta fugla í næstu viku, jafnvel möguleiki að bæta meira á stóru búðirnar fyrir helgi. Eigum við að kíla á það?? Tilboðið gæti byrjað á fimmtudeginum. 1/1 steiktur verð 420 kr/stk markaðsfé 50.000 Veislufugl 30% afsl til þín markaðsfé 50.000“.²⁶⁴ GM svarar og segir „ok“ og komast Bónuss og Matfugl þar með að samkomulagi um smásöluverð og afslátt af merktu verði.²⁶⁵

Athyglisvert er af þessum tölvupóstsamskiptum að Matfugl neitar að verðmerkja umrædda vöru með þeirri afsláttarprósentu sem Bónus óskar eftir. Stangast þetta á við fullyrðingar Matfugls um að ákvörðun um afslætti sé alfarið tekin af endursöluaðilum, í þessu máli af Bónusi. Hvað sem því líður er þó ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru.

Þann 21. desember 2006 sendir SG tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „Matfugl Tilboð vika 1-2-3“.²⁶⁶ Þar segir einungis „Þá er þetta ákveðið“. Í framhaldinu fylgir langur listi vöruheita ásamt verðum, þ. á m. „Nett/hv/“, „Sv“ og „Nett/tilb.“ og afsláttarprósentu. Með „Sv“ er átt við smásöluverðið en í hinum tilfellunum er átt við heildsöluverð með og án afsláttar, sbr. eftirfarandi:

Vika 1	MÁNADAGAR "Máninn hátt á himni skín"						
Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv /	Sv	Nett/tilb.		

²⁶⁰ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. desember 2006 kl. 10:52.

²⁶¹ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 4. desember 2006 kl. 11:24.

²⁶² Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. desember 2006 kl. 13:42.

²⁶³ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 4. desember 2006 kl. 13:56.

²⁶⁴ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 5. desember 2006 kl. 09:30.

²⁶⁵ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 5. desember 2006 kl. 09:51.

²⁶⁶ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 21. desember 2006 kl. 08:06.

175110	5690350281102	Kjúklingamánar Pipar	306	499	260		-30%
175210	5690350281119	Kjúklingamánar Hvítlauks 306	499	260		-30%	
175310	5690350281126	Kjúklingamánar Pepperoni 306	499	260		-30%	
175410	5690350281133	Kjúklingamánar skinku-osti	306	499	260		-30%
175510	5690350281140	Kjúklingamánar Jalepeno	603	499	260		-30%
175610	5690350281157	Kjúklingamánar Beikon	603	499	260		-30%
136110	5690350282505	Grísamánar skinka/osti	306	499	260		-30%
148210	5690350283007	Fiskimánar Hvítlauks	306	499	260		-30%
148310	5690350283014	Fiskimánar Pipar	306	499	260		-30%
Vika 2							
Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv /	Sv	Nett/tilb.		Smásöluverð
032400	2218146	Blandaðir bitar	280	419	260		-25% ???
Vika 3							
Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv /	Sv	Nett/tilb.		Smásöluverð
032460	2218212	Lúxusblanda	843	1399	695		-25% ???

Ekki er unnt að túlka þennan tölvupóst öðruvísi en svo að í honum felist tilkynning/samantekt um verð, þ. á m. smásöluverð og afsláttarprósentu frá smásöluverði sem aðilar hafi orðið ásáttir um, sbr. að þetta sé „ákveðið“. Hafa Bónus og Matfugl því haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.7 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í janúar 2007

Þann 4. janúar 2007 kveðst SG í tölvupósti til GM vera að áætla magn vegna tilboðs í „næstu viku á blönduðu bitunum“.²⁶⁷ Nánar segir:

„Vika 2

Vörunr strik

vöruheiti

Nett/hv/

Sv

Nett/tilb.

Smásöluverð

²⁶⁷ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 4. janúar 2007 kl. 13:44.

032400 2218146 Blandaðir bitar 280 419 260 -25% ???

Í póstinum spyr hann jafnframt hvort það verði annað tilboð á bitum hjá Bónus. GM svarar þann 8. janúar og segir „já það er tilboð hjá mér, eigum við að fresta þessu aðeins?“. ²⁶⁸ SG tekur undir þau sjónarmið GM og segir „Já við skulum fresta þessu. Eigum við að taka þetta í næstu viku?“ ²⁶⁹ GM samþykkir það þann sama dag. ²⁷⁰ Er því ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

Þann 12. janúar 2007 sendir SG tölvupóst til GM sem ber titilinn „Matfugl Tilboð vika 3 o.f.l.“ ²⁷¹ Í tölvupóstinum segir:

„Sæll Gummi. Þrjú mál sem við töluðum um áðan.

1) Vika 3 TILBOÐ ÁKVEDIÐ

Vöruheiti	Vörunr	strik	Nett/tilb.	Smásöluverð
Blandaðir bitar	032400	2218146	260	419 -25% afsl.

2) Buffaolo vængir eldaðir í vacumpoka.

Vöruheiti	Vörunr	strik	Nett/tilb./hv/	Smásöluverð
Buffaolo vængir	172380	2218169	300 659	-40% afsl = 395 kr/kg

Ég læt setja eitthvað magn af þessu fyrir næstu helgi í búðirnar.

3)

Vöruheiti	Vörunr	strik	Nett/hv	Smásöluverð
Kjúklingakjuðar	032130	2218122	280	449

Ég er búinn að lækka þetta í 449. Má þetta fara inn í búðirnar fyrir næstu helgi?“

Nokkrum dögum síðar svarar GM og segir: ²⁷²

„1 240 kr
2 270 kr
3 ok“

SG svarar þeim pósti GM samdægurs og segir að Matfugl ætli að „samþykkja þetta, þó svo verðið sé heldur lágt“. ²⁷³ GM samþykkir þar með tillögur Matfugls að smásöluverði og því ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

²⁶⁸ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 8. janúar 2007 kl. 12:57.

²⁶⁹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 8. janúar 2007 kl. 14:20.

²⁷⁰ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 8. janúar 2007 kl. 14:36.

²⁷¹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 12. janúar 2007 kl. 15:30.

²⁷² Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 15. janúar 2007 kl. 11:08.

²⁷³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 15. janúar 2007 kl. 14:38.

7.8 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í febrúar 2007

Þann 12. febrúar 2007 sendir SG tölvupóst til GM undir yfirskriftinni „1/1 kjúklingur kryddaðir í viku 8“.²⁷⁴ Í tölvupóstinum segir:

„Hvernig líst á þessa hugmynd í viku 8.

Vörunr.	strik	vöruheiti	hv.tilb.	sv.tilb.
210800	2218161	1/1 ferskur kryddaður	400 kr/kg	799 kr/kg -38%=495 kr/kg

GM svarar sama dag og segir „Sæll steinar og takk fyrir þetta, þarf samt að fá ferskan heilan á 370-375 kr pr kg, veit að kryddið er ekki svo dýrt.“²⁷⁵ Af þessu má ráða að GM samþykkir það smásöluverð sem SG leggur fram og því ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vörum.

Þann 16. febrúar 2007 sendir SG tölvupóst til GM varðandi breytingar vegna lækkunar á virðisaukaskatti.²⁷⁶ Þar segir m.a. „Hér koma nýju útsöluverðin fyrir vsk breytingarnar 1.mars.“ Meðfylgjandi er skjal sem inniheldur 3 töflur eða „verðlista“. Í þeim eru talin upp vöruheiti og verð, þ. á m. verð sem titlað er „verð út“, sbr. eftirfarandi töflur.

Vörunr	Vöruheiti	Strikamerki	VSK Breytingar 01.03.07	Verð út með vsk.	Verð út án vsk	Verð með afsl.	Afsl.	Álag n. án vsk
	Fullvinslavorur							
174000	Naggar ferskir	2218105	1294	1379	1210	847	30,0 %	1,43
175000	1/1 steiktur kjúklingur		750	799	701	491	30,0 %	1,43
174310	Kjúklingaborgarar	2218178	375	399	350	245	30,0 %	1,43
174110	Kjúklingabollur	2218181	1106	1178	1033	723	30,0 %	1,43
174210	Kjúklinga snitsel	2218103	1106	1178	1033	723	30,0 %	1,43
174190	Kjúklinga partybollur	2218180	1,43	1,43	1,43	723	30,0 %	1,43
174510	Gordon bleu	2218179	1294	1379	1210	847	30,0 %	1,43
173710	Kjúklingakjöt fullsteikt	2218177	1501	1599	1403	982	30,0 %	1,43

²⁷⁴ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 12. febrúar 2007 kl 15:09.

²⁷⁵ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 12. febrúar 2007 kl. 18:20.

²⁷⁶ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 16. febrúar 2007 kl. 12:57.

175110	Kjúklingamánar Pipar	##### #####	1,43	1,43	1,43	306	30,0%	1,43
175210	Kjúklingamánar Hvítlauks	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
175310	Kjúklingamánar Pepperoni	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
175410	Kjúklingamánar skinku-osti	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
175510	Kjúklingamánar Jalepeno	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
175610	Kjúklingamánar Beikon	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
172100	Kjúklingarúllur	2218136	1407	1499	1315	920	30,0%	1,43
174380	Glóðaðir kjúklingaborgarar	2218230	375	399	350	245	30,0%	1,43
136[...]	Grísabollur	2218280	1125	1199	1052	736	30,0%	1,43
136110	Grísamánar skinka/osti	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
136210	Grísasnitset	##### #####	375	399	350	245	30,0%	1,43
148010	Fiskibollur	2218300	844	899	789	552	30,0%	1,43
148110	Fiskinaggar	2218301	1125	1199	1052	736	30,0%	1,43
148210	Fiskimánar Hvítlauks	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43
148310	Fiskimánar Pipar	##### #####	468	499	438	306	30,0%	1,43

Vörunr	Vöruheiti	Strikamerki	VSK Breytingar 01.03.07	Verð út með vsk.	Verð út án vsk	Verð með afsl.	Afsl.	Álag n. án vask
Ýmislegt								
032400	Blandaðir bitar ferskir	2218146	393	419	368	280	23,7%	1,31
032460	Grillblanda	2218212	1313	1399	1227	842	31,4%	1,46
032170	Vængir Tex Mex vac.pakk	2218201	280	298	261	170	35,0%	1,54
031570	Læri BBQ vac.pakk	2218202	525	599	490	368	25,0%	1,33

Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.9 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í mars 2007

Eftir nokkur tölvupóstsamskipti milli SG og GM um tilboð á tilteknum vörum sendir S tölvupóst til GM þann 2. mars 2007 og segir:

„En af hverju förum við ekki í 1/1 kryddaða fuglinn aftur í næstu viku þar sem þú ert með 1/1 ferskan núna.“²⁷⁹

GM samþykkir þá tillögu SG í tölvupósti sínum, sem sendur er degi síðar.²⁸⁰ SG sendir þá eftirfarandi upplýsingar til GM:²⁸¹

„Svona lítur þetta þá út. Ég merki 40% afsátt á fuglinn.“

Vörunr	strik	vöruheiti	hv.tilb.	Sv.tilb.
210800	2218161	1/1 frskur Kryddaður	380 kr/kg	799 kr/kg -40%”

GM samþykkir þetta í tölvupósti sama dag og því ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.²⁸²

Þann 6. mars 2007 sendir SG tölvupóst til GM, þar sem hann gerir GM eftirfarandi tilboð:²⁸³

„Ég þarf að vita í dag hvort þú hafir áhuga á þessu.“

Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/tilb	Smásöluverð
175000	5690350282000	1/1 steiktur	410	750-35%”

GM svarar skömmu síðar og samþykkir tilboð SG um tiltekið smásöluverð og afslátt af merktu smásöluverði.²⁸⁴ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

Þann 26. mars 2007 sendir SG tölvupóst til GM ásamt nokkrum fylgiskjöllum. SG spyr hvernig GM lítist „á þetta?“ og vísar þar til efnis fylgiskjalanna.²⁸⁵ Fylgiskjölin eru titluð „Verðlisti- Bónus“ og eru dagsett 1. mars 2007. Í þeim eru listuð upp vöruheiti og verð þeirra, þ. á m. „verð út með vsk“, „verð út án vsk“ og „verð með afsl.“. Er m.a. átt við heildsöluverð og smásöluverði, sbr. eftirfarandi:

Vörunr	Vöruheiti	Strikamerki	Verð út	Verð út	Verð með	Afsl.	Álag
							n .

²⁷⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 19. febrúar 2007 kl. 17:42.

²⁷⁹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 2. mars 2007 kl. 12:40.

²⁸⁰ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 3. mars 2007 kl. 10:44.

²⁸¹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 5. mars 2007 kl. 08:29.

²⁸² Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 5. mars 2007 kl. 09:32.

²⁸³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 6. mars 2007 kl. 09:31.

²⁸⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 6. mars 2007 kl. 10:02.

²⁸⁵ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 26. mars 2007 kl. 14:26.

með án afsl. án
vsk vsk

	Fullvinsluvörur						
174190	Kjúklingabollur	2218180	1106	103 4	724	30,0%	1,43
175510	Kjúklingamánar Jalepeno	5690350281 140	468	437	306	30,0%	1,43
148010	Fiskibollur	2218300	844	789	552	30%	1,43

Vörunr	Vöruheiti	Strikamerki	Verð út með vsk	Verð út án vsk	Verð með afsl.	Afsl.	Álag n án vsk
271310	Bringur Hvítlauksmarinerað ar vac.	2218160	2799	2616	1753	30%	1,49
281310	Bringur Jurtamarineraðar vac	2218159	2799	2616	1753	30%	1,49

Vörunr	Vöruheiti	Strikamerki	Verð út með vsk	Verð út án vsk	Verð með afsl.	Afsl.	Álag n án vsk
	Fullvinsluvörur						
174310	Kjúklingaborgarar 4 stk.m/brauði*	2218178	499	466	326	30 %	1,43
173750	Kjúklingakjöt fullsteikt Fahitas	2218127	150 1	140 3	982	30 %	1,43
172320	Kjúklingakjuðar eld.	2218128	998	933	653	30 %	1,43
171310	Kjúklingabringur eld. í sneiðum	569035028 2031	599	560	392	30 %	1,43

GM svarar tölvupósti SG þann 28. mars og kveðst vera „til í þetta með bringurnar á 1750 kr pr kg og full skil.“²⁸⁶ S svarar því degi síðar og fellst á tillögu GM.²⁸⁷ GM og SG komast því að samkomulagium tiltekið smásöluverð á framangreindum vörum og því ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt sem fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

²⁸⁶ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 28. mars 2007 kl. 17:36.

²⁸⁷ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 29. mars 2007 kl. 08:28.

7.10 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í maí 2007

Þann 8. maí 2007 sendir SG tölvupóst til GM og er titill hans „Matfugl Tilboð vika 20-21“.²⁸⁸ Þar spyr SG: „Hvernig líst þér á þetta?“. Meðfylgjandi er listi yfir nokkur vöruheiti, ásamt heildsöluverði, smásöluverði og afsláttarprósentu, sbr. eftirfarandi:

„Vika 20 Uppstigningardagur					
Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv/	Sv	Nett/tilb.
Smásöluverð					
281310	2218159	Bringur Jurta. vac.	1753	2799	1550 -25%”
Vika 21 Hvítasunna					
Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv/	Sv	Nett/tilb.
Smásöluverð					
032400	2218146	Blandaðir bitar	280	393	
		25%			
271310	2218160	Bringur Hvítlauks. vac.	1753	2799	1550 -25%”

GM svarar sama dag og segir „Gott mál steinar...“.²⁸⁹ Þá segist hann síðar ætla að „auglýsa þetta með 30% afslætti 1959 kr pr kg.“²⁹⁰ SG svarar og segir: „Ok. Gott mál. Verða þá hvítlauksbringurnar í næstu viku sem verða með blönduðu bitunum á tilboði þá líka á 30%?“²⁹¹ Að beiðni GM²⁹² sendir SG staðfestingu til GM á því fyrirkomulagi:

„Vika 21 Hvítasunna					
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	260	393	-25%
271310	2218160	Hvítlauks Bringur vac.	1550	2799	-30%” ²⁹³

Þá vill GM fá „betra verð á blönduðu bitana 250 kr og 30% afsláttur við kassann“.²⁹⁴ Það fellst SG á og segir að „bæði blönduðu bitarnir og Hvítlauksbringurnar [verði] með 30 % afsl við kassa“.²⁹⁵

Af framangreindu er ljóst að Bónus og Matfugl komast að samkomulagi um tiltekið smásöluverð á umræddum vörum. Er því ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Með tölvupósti þann 18. maí 2007 sendir SG reikning til GM „á tilboðsverðinu jurtabringur 1550 kr/kg“.²⁹⁶ Í svari sínu spyr GM hvort settur hafi verið afsláttarmiði á pakkningarnar.²⁹⁷ SG svarar og segir: „Já 25% við kassa.“²⁹⁸ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um afslátt af formerktu smásöluverði.

²⁸⁸ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 8. maí 2007 kl. 12:19.

²⁸⁹ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 8. maí 2007 kl. 14:41.

²⁹⁰ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 18. maí 2007 kl. 10:37.

²⁹¹ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 18. maí 2007 kl. 10:41.

²⁹² Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 18. maí 2007 kl. 11:10.

²⁹³ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 18. maí 2007 kl. 12:08.

²⁹⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 19. maí 2007 kl. 12:02.

²⁹⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 20. maí 2007 kl. 12:29.

²⁹⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 18. maí 2007 kl. 10:26.

²⁹⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 18. maí 2007 kl. 10:33.

²⁹⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 18. maí 2007 kl. 10:37.

7.11 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í júní 2007
Þann 4. júní 2007 sendir SG eftirfarandi tölvupóst til GM:²⁹⁹

„Sæll Gummi.

Þá lítur þetta svona út samkvæmt samtali [...]

Vika 24		17. júní Allt Bónusmerkt			
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
031870	2218203	Leggír BBQ vac.	300	525	-30%
031570	2218202	Læri BBQ vac.	300	525	-30%
032170	2218201	Vængir tex mex vac	120	280	-40%
281310	2218159	Jurtaþringur.vac	1550	2799	-35%
Vika 25					
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	250	393	-30%
177320	2218253	Sole mio L&L magnp	630	1125	-30%
Vika 26		Mánaðarmót júní-júlí			
Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
271310	2218160	Hvítlauks Bringur vac.	1550	2799	-35%
032170	2218201	Vængir tex mex vac	120	280	-40%
Vika 27					
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
177220	2218252	BBQ L&L magn	630	1125	-30%
175000	5690350282000	1/1 steiktur	410	750	-35%
Vika 28					
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
177020	2218250	Dijon/Hvítlauks L&L magn	630	1125	-30%
031870	2218203	Leggír BBQ vac.	300	525	-30%
031570	2218202	Læri BBQ vac.	300	525	-30%
Vika 29					
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
281310	2218159	Jurtaþringur.vac	1550	2799	-35%
Vika 30					
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
177320	2218253	Sole mio L&L magnp	630	1125	-30%
032170	2218201		120	280	-40%

²⁹⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 4. júní 2007 kl. 15:22.

Vika 31	Verslunarman nahelgi				
Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
271310	2218160	Hvítlauks Bringur vac.	1550	2799	-35%
031870	2218203	Leggir BBQ vac.	300	525	-30%
031570	2218202	Læri BBQ vac.	300	525	-30%

Í framangreindri töflu eru tiltekin heildsöluverð, smásöluverð ásamt afsláttarprósentur af merktu smásöluverði fyrir tilteknar vörur. GM svarar samdægurs og segir: „Gott mál steinar“ og samþykkir þar með þær tillögur sem SG leggur fram um smásöluverð varanna.³⁰⁰ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.12 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í ágúst 2007

Þann 30. júlí 2007 sendir SG tölvupóst til GM varðandi tilboð fyrir vikur 34-37.³⁰¹ og spyr GM „Hvernig líst þér á þetta?“ Í tölvupóstinum kemur fram eftirfarandi tilboð:

„Vika 34

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	250	393	-30%

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032460	2218212	Lúxusblanda	695	1313	-35%

Vika 36

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
175000	5690350282000	1/1 steiktur	410	750	-35%

Vika 37 MÁNADAGAR

Vörunr	strik	vöruheiti	Nett/hv/	Sv	
175110	5690350281102	Kjúklingamánar Pipar	306	468	260
-30%					
175210	5690350281119	Kjúklingamánar Hvítlauks 306	468	260	
-30%					
175310	5690350281126	Kjúklingamánar Pepperoni 306	468	260	
-30%					
175410	5690350281133	Kjúklingamánar skinku-osti	306	468	260
-30%					

³⁰⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 4. júní 2007 kl. 17:43.

³⁰¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 30. júlí 2007 kl. 10:28.

175510	5690350281140	Kjúklingamánar Jalepeno	306	468	260
-30%					
175610	5690350281157	Kjúklingamánar Beikon	306	468	260
-30%					
136110	5690350282505	Grísamánar skinka/osti	306	468	260
-30%					
148210	5690350283007	Fiskimánar Hvítlauks	306	468	260
-30%					
148310	5690350283014	Fiskimánar Pípar	306	468	260
-30%					

Í tölvupóstinum er bersýnilega sett fram heildsöluverð og smásöluverð fyrir hverja vöru ásamt afsláttarprósenta af merktu smásöluverði. GM svarar tilboðinu með tölvupósti þann 1. ágúst 2007 og segir einungis: „Já ok samþykkt.“³⁰² Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindum vörum.

7.13 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í september 2007

Þann 13. september 2007 sendir GM tölvupóst til SG með titlinum „tilboðsplanið“.³⁰³ Þar segir:

„Sæll steinar, eftir að hafa skoðað tilboðin í dag þá eru þetta mínar hugmyndir fyrir næstu vikur...

Vika 38 ok

Vika 39 bónus kryddaður heill 350 kr inn og verðmerktur 443 og 10% afsláttur á þessu tilboði, verður auglýst 398 kr pr kg. Tilbúinn í ofninn.

Vika 40 er ok 270 kr pr kg inn.

Vika 41 er ok.“

SG svarar framangreindum tölvupósti GM og segir:³⁰⁴

*„Ég get ekki farið neðar með 1/1 kryddaða fuglinn en 380 kr/kg. Mín hugmynd 499-10%=449
Ég get farið með krydduðu bita í 270 kr/kg.“*

GM svarar með orðunum „...já ok, en höldum okkur við þessa verðmerkingu 443 og 10% afsláttur [...]“³⁰⁵

³⁰² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 1. ágúst 2007 kl. 12:37.

³⁰³ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 13. september 2007 kl. 11:50.

³⁰⁴ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 13. september 2007 kl. 13:46.

„Verður 1/1 kryddaði fuglinn ekki auglýstur vel þar sem þetta er töluvert magn sem þú baðst um. Verð 442 kr/kg - 10%=398 kr/kg“

GM svarar stuttu síðar og segir:³⁰⁷

„jú jú,, auglýst vel á fimmtudaginn þú ferð með það sem trúnaðarmál takk“

Af þessum samskiptum telur Samkeppniseftirlitið ljóst að Bónus hefur samþykkt tillögu SG um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á umræddri vöru. Því er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Þann 14. september 2007 sendir SG tölvupóst til GM, sem ber titilinn „Matfugl Tilboðsplan vika 38-39-40-41 Ný tilboðsverð“. ³⁰⁸ Í tölvupóstinum segir:

„Hér kemur staðfesting á verðum fyrir þessi tilboð. kv,Steinar

„Vika 38

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
032400	2218146	Blandaðir bitar	250	393	-30%

Vika 39

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
210800	2218161	1/1 kryddaður	380	799	-40%

Vika 40

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
492410	2218104	Blandaðir bitar krydd 270		499	-30%“

Vika 41

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
175000	5690350282000	1/1 steiktur	410	750	-35%

GM svarar samdægurs og segir: *„já gott mál steinar, þú ath að verðmekja kryddaða heila fuglinn 442 kr fyrir þetta tilboð og 10% afsláttur við kassann.“*³⁰⁹

Þá sendir GM tölvupóst til SG þann 29. september 2007 og segir: *„ég hefði viljað auglýsa þessa krydduðu bita með 40% afslætti og út á 298 kr pr kg. 499-40%, get ég fengið þá inn á 270 kr?“*³¹⁰

³⁰⁵ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 13. september 2007 kl. 14:01.

³⁰⁶ Afritaður tölvupóstur frá S til GM, dags. 24. september 2007 kl. 09:18.

³⁰⁷ Afritaður tölvupóstur frá GM til S, dags. 24. september 2007 kl. 09:40.

³⁰⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 14. september 2007 kl. 09:27.

³⁰⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 14. september 2007 kl. 09:57.

³¹⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 29. september 2007 kl. 11:46.

SG svarar skömmu síðar og segir: „Ég var búinn að samþykkja krydduðu bitana á 270 kr/kg í þetta skiptið. Ég merki þá út á 499 -40%.“³¹¹

Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.14 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í nóvember 2007

Þann 30. október 2007 sendir SG tölvupóst til GM, sem ber titilinn „Matfugl Tilboðsplan vika 45-46-47-48“, þar sem SG setur fram eftirfarandi tilboð en í tilboðinu eru sett fram heildsöluverð og smásöluverð hverrar vöru:³¹²

„Vika 45

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	270	490	-30%

Vika 46

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
175000	5690350282000	1/1 steiktur	440	840	-35%

Vika 47

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	410	799	-40%

Vika 48

Vörunr	strik	vöruheiti (Álbakki)	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Blandaðir bitar krydd	290	499	-30%

GM samþykkir tilboðin með eftirfarandi hætti: „sæll steinar,, 260 kr á bitana í næstu viku og þá steinliggur þetta“.³¹³

SG samþykkir það verð með tölvupósti sínum, sbr.: „Já það er samþykkt í þetta sinn þar sem við erum nýbúnir að hækka.“³¹⁴ Í svari sínu segir GM: „jú jú,, byrjum á fimmtudaginn 35% afsláttur 292 kr pr kg.“³¹⁵ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Þann 16. nóvember 2007 sendi SG tölvupóst til GM þar sem hann spyr: „Hvernig líst þér á þessa skiptingu í næstu viku.“³¹⁶ Þá er í tölvupóstinum jafnframt sett fram eftirfarandi tilboð um smásöluverð á tilteknum vörum:

„Vika 47

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	410	799	-40%

³¹¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 1. október 2007 kl. 08:55.

³¹² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 30. október 2007 kl. 12:17.

³¹³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 1. nóvember 2007 kl. 12:38.

³¹⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 1. nóvember 2007 kl. 13:16.

³¹⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 6. nóvember 2007 kl. 10:16.

³¹⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 16. nóvember 2007 kl. 13:50.

Vika 48

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Blandaðir bitar krydd	290	499	-30%"

Samkeppniseftirlitið hefur ekki undir höndum svar GM við framangreindum pósti, en þann 19. nóvember 2007 sendir SG annan tölvupóst til GM og spyr um fyrirkomulag auglýsingar á annarri vörunni.³¹⁷ GM svarar skömmu síðar og segir: „jú varstu búinn að senda bjarna degi fín mynd í álinu?“³¹⁸ Af þessu telur Samkeppniseftirlitið ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Þann 20. nóvember 2007 sendir SG tölvupóst til GM þar sem hann tilkynnir að „nú [séu] komin ný verð í frosna fuglinn.“³¹⁹ Í tölvupóstinum fylgir eftirfarandi tafla:

	„Var	Verður	1. febr.2008	Verðmerkt í dag
frosinn heill	350	375		
frosinn heill stór	390	430		499 kr/kg
Bitar frosnir	260	290		499 kr/kg
Bringur frosnar	1,272	1.272 (1. feb)	1.430	1799 kr/kg"

GM svarar samdægurs og segir: „sæll, já breyta stórum heilum í 599 kr annað óbreytt.“³²⁰ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á umræddum vörum.

Þann 26. nóvember 2007 sendir SG tölvupóst til GM þar sem segir: „þá tökum við núna (vika 48) Blandaða bita kryddaða í álbakka.“³²¹ Þá fylgir eftirfarandi tilboð með en þar er getið um heildsöluverð og smásöluverð ásamt afsláttarprósentu af merktu smásöluverði:

„Vika 48

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Blandaðir bitar krydd	290	499	-30%
		Álbakki)"			

GM svarar að bragði og samþykkir framangreint.³²² Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.15 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í desember 2007

Þann 3. desember 2007 sendi GM tölvupóst til SG og óskar eftir tilboðum fyrir vikuna.³²³ Í kjölfarið eiga sér stað tölvupóstsamskipti milli þeirra þar sem komist er að niðurstöðu um

³¹⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 19. nóvember 2007 kl. 15:07.

³¹⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 19. nóvember 2007 kl. 15:14.

³¹⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 20. nóvember 2007 kl. 12:53.

³²⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 20. nóvember 2007 kl. 14:36.

³²¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 26. nóvember 2007 kl. 11:30.

³²² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 26. nóvember 2007 kl. 11:41.

að „halda bara áfram með þá krydduðu“.³²⁴ SG sendir GM síðan eftirfarandi verðupplýsingar um þá vöru:

„Þetta er verðið.

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Blandaðir bitar krydd	290	499	-30% ³²⁵

GM samþykkir það verð samdægurs.³²⁶ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af tilgreindri vöru.

Þann 27. desember 2007 sendi SG tölvupóst til GM sem titlaður er: „Matfugl Tilboðsplan vika 2-3-4-5“.³²⁷ Þar eru sett fram heildsöluverð og smásöluverð ásamt afsláttarprósentu af merktu smásöluverði fyrir hverja vöru:

„Hvernig líst þér á þetta?

Vika 2

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	270	449	-30% v/kassa

Vika 3

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	435	799	-30% v/kassa

Vika 4

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	290	499	-30% v/kassa

Vika 5

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
175000	5690350282000	1/1 steiktur	450	840	-30% v/kassa"

GM svarar að vörmu spori og segir: „sæll steinar, já ok [...]“³²⁸ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.16 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í janúar 2008

Þann 21. janúar 2008 sendir SG tölvupóst til GM sem titlaður er: „RE: Matfugl Tilboðsplan vika 2-3-4-5“.³²⁹ Þar gerir SG GM eftirfarandi tilboð:

„Vika 4

³²³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 3. desember 2007 kl. 14:09.

³²⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 3. desember 2007 kl. 14:36.

³²⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 4. desember 2007 kl. 07:59.

³²⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 4. desember 2007 kl. 08:12.

³²⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 27. desember 2007 kl. 11:12.

³²⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 27. desember 2007 kl. 12:01.

³²⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 21. janúar 2008 kl. 08:22.

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	290	499	-30% v/kassa"

GM fellst á tilboð SG í tölvupósti stuttu síðar, þar sem segir: „nei gott mál, keyrum þetta fulla ferð.“³³⁰ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Þann 25. janúar 2008 sendir SG tölvupóst til GM sem titlaður er: „Matfugl Tilboðsplan vika 6-7-8-9“.³³¹ Í póstinum segir:

„Eigum við ekki að keyra á annan svona pakka?. Þetta er að fara vel.

Vika 6

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	270	449	-30% v/kassa

Vika 7

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	435	799	-30% v/kassa

Vika 8

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd (Álbakki)	290	499	-30% v/kassa

Vika 9

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
175000	5690350282000	1/1 steiktur	450	840	-30% v/kassa

GM svarar samdægurs og segir einungis: „já ekki spurning.“³³² Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.17 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í febrúar 2008

Þann 31. janúar 2008 sendir SG tilboð með tölvupósti til GM Í tölvupóstinum kemur fram heildsöluverð, smásöluverð og afsláttarprósenta af merktu smásöluverði, sbr. eftirfarandi:³³³

„Vika 6

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	270	449	-30% v/kassa"

³³⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 21. janúar 2008 kl. 10:10.

³³¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 25. janúar 2008 kl. 11:53.

³³² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 25. janúar 2008 kl. 14:17.

³³³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 31. janúar 2008 kl. 14:35.

GM samþykkir það tilboð með tölvupósti degi síðar.³³⁴ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

Þann 26. febrúar 2008 sendir SG tölvupóst til GM þar sem hann setur fram eftirfarandi tilboð en í tilboðinu er lagt fram heildsöluverð, smásöluverð ásamt afsláttarprósenta af merktu smásöluverði.³³⁵

„Vika 10

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>Vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
<i>032400</i>	<i>2218146</i>	<i>Blandaðir bitar</i>	<i>270</i>	<i>499</i>	<i>-30% v/kassa</i>

Vika 11-12 Byrjar 13.3 og fram yfir páska

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>Vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
<i>210800</i>	<i>2218161</i>	<i>1/1 kryddaður (Álbakki)</i>	<i>430</i>	<i>799</i>	<i>-30% v/kassa</i>

Vika 14

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>Vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
<i>492410</i>	<i>2218104</i>	<i>Bl. bitar krydd(Álbakki)</i>	<i>290</i>	<i>499</i>	<i>-30% v/kassa</i>

Vika 15

<i>Vörunr</i>	<i>strik</i>	<i>Vöruheiti</i>	<i>tilb.hv</i>	<i>Sv</i>	<i>Nett/tilb.</i>
<i>175000</i>	<i>5690350282000</i>	<i>1/1 steiktur</i>	<i>450</i>	<i>840</i>	<i>-30% v/kassa</i>

173710 2218177 Strimlar steiktir 900 1699 -30% v/kassa"

GM samþykkir tilboð SG og óskar eftir frekari tilboðum í „móa steikta kjúklingastrimla“³³⁶ sem SG bætir við í tölvupóstinn og auðkennt er hér að framan með feitletrun.³³⁷ GM samþykkir það tilboð samdægurs.³³⁸ Af framangreindum samskiptum GM og SG er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.18 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í mars 2008

Þann 10. mars tilkynnir SG að þeir „byrj[*i*] með 1/1 kryddaðan fugl í álbakka“, sbr. ofangreind tilboð.³³⁹ GM óskar þá eftir að fá lægra heildsöluverð og segir: „*ef ég fæ 420 kr inn þá get ég sett 40% á þetta og út á aðeins 479 kr pr kg. er það ekki möguleiki steinar [...]?*“³⁴⁰ SG fellst á þá tillögu GM í tölvupósti sínum til GM síðar sama dag.³⁴¹ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

³³⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 1. febrúar 2008 kl. 11:05.

³³⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 26. febrúar 2008 kl. 09:48.

³³⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 26. febrúar 2008 kl. 11:00.

³³⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 28. febrúar 2008 kl. 10:41.

³³⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 28. febrúar 2008 kl. 13:45.

³³⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 10. mars 2008 kl. 09:43.

³⁴⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 10. mars 2008 kl. 10:56.

³⁴¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 10. mars 2008 kl. 11:08.

Þann 25. mars 2008 sendir GM tölvupóst til SG og spyr: „hvað ætluðum við að taka í þessari viku?“³⁴²

SG svarar um hæl og segir:³⁴³

„Við vorum ekkert búnir að plana fyrir þessa viku en erum með Bl. bitar krydd(Álbakki) í næstu viku (14) og í viku 15 er 1/1 steiktur og kjúklingatrimlar steiktir.“

Í tölvupóstinum setur SG jafnframt fram eftirfarandi tilboð:

„Vika 10

Vörunr	strík	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	270	499	-30% v/kassa

Vika 11-12 Byrjar 13.3 og fram yfir páska

Vörunr	strík	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	430	799	-30% v/kassa

GM svarar samdægurs og samþykkir framangreind tilboð, sbr.: „já ok.“³⁴⁴ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.19 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í apríl 2008

Þann 1. apríl 2008 sendir SG tölvupóst til GM, sem titlaður er „RE: Vika 14“, þar sem eftirfarandi tilboð koma fram en í þeim eru sett fram heildsöluverð, smásöluverð og afsláttarprósenta af merktu smásöluverði.³⁴⁵

„Hér kemur tiboðsplanið fyrir vikur 14-15-16-17-18 eins og við vorum búnir að tala um

Við erum þá með Bl. bitar krydd(Álbakki) í þessari viku (14). Verður þetta ekki auglýst?.

Vika 14

Vörunr	strík	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	290	549	-30% v/kassa

Vika 15

Vörunr	strík	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
175000	5690350282000	1/1 steiktur	450	840	-30% v/kassa
173710	2218177	Strimlar steiktir	900	1699	-30% v/kassa

³⁴² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 25. mars 2008 kl. 11:05.

³⁴³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 25. mars 2008 kl. 11:20.

³⁴⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 25. mars 2008 kl. 11:27.

³⁴⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 1. apríl 2008 kl. 08:28.

Vika 16

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	280	499	-30% v/kassa

Vika 17

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	430	899	-40% v/kassa

Vika 18

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	300	549	-30% v/kassa"

GM svarar samdægurs og samþykkir tilboðin.³⁴⁶ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Þann 9. apríl 2008 sendir SG tölvupóst til GM þar sem hann býður honum eftirfarandi tilboð:³⁴⁷

„Vörunr	Vöruheiti	hv	sv
010790	Frosinn 1/1 Séralinn	450	599"

GM svarar næsta dag og segir: „430 væri mjög gott, kemur hann ekki örugglega allur verðmerktur 599 kr?“³⁴⁸ Í svari sínu segir SG meðal annars: „430 kr/kg samþykkt. Allt verðmerkt á 599 kr/kg.“³⁴⁹

Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru.

7.20 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í maí 2008

Þann 29. apríl 2008 sendir SG tölvupóst til GM þar sem hann gerir honum eftirfarandi tilboð:³⁵⁰

„Hefur þú áhuga á að fá lausfrysta bita í Íslandsfuglspoka á 240 kr/kg (3-
leggir-3-læri-3-vængir)
þú getur selt þetta út á 299 kr/kg.

Í póstinum koma síðan fram upplýsingar um vöruna, m.a. vörunúmer, vöruheiti, heildsöluverð, smásöluverð og afsláttur af formerktu smásöluverði.

GM svarar samdægurs og biður um sýnishorn af vörunni.³⁵¹ SG sendir síðan annan tölvupóst til GM þann 5. maí 2008 og tilkynnir honum að varan verði send næsta dag til Bónuss.³⁵² Þá koma einnig fram eftirfarandi upplýsingar:

³⁴⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 1. apríl 2008 kl. 09:05.

³⁴⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 9. apríl 2008 kl. 10:49.

³⁴⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 10. apríl 2008 kl. 10:12.

³⁴⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 10. apríl 2008 kl. 10:23.

³⁵⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 29. apríl 2008 kl. 13:49.

³⁵¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 29. apríl 2008 kl. 18:00.

„Verð til þín 240 kr/kg Útsöluverð 499 kr/kg -40%=299kr/kg“

GM svarar samdægurs og segir: „já gott mál, sendu mér strikamerki og vnr takk.“³⁵³ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

Þann 5. maí 2008 sendi SG tölvupóst til GM, þar sem hann segir: „Læri BBQ og Leggir BBQ vacumpakkað á tilboði í þessari viku (19)“.³⁵⁴ Í tölvupóstinum koma fram upplýsingar um heildsöluverð varanna ásamt smásöluverði og afsláttarprósentu af merktu smásöluverði en þar segir nánar tiltekið eftirfarandi:

„Vika 19 Hvítasunna

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
031570	2218202	Læri BBQ vac.pakk	390	679	-30% v/kassa
031870	2218203	Leggír BBQ vac. Pakk	390	679	-30% v/kassa

Vika 21

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	280	499	-30% v/kassa

Vika 22

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður	(Álbakki) 430	899	-40% v/kassa

Vika 23

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	300	549	-30% v/kassa

GM svarar samdægurs og segir eftirfarandi: „þú sendir bjarna degi flottar myndir af þessu.“³⁵⁵ Ekki er unnt að túlka þessi samskipti öðruvísi en svo að GM hafi samþykkt tillögu SG og að Bónus og Matfugl hafi þar með haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.21 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í júní 2008

SG sendi tölvupóst til GM þann 2. júní 2008.³⁵⁶ Þar tekur SG fram að það sé „doldið eftir af 1/1 kryddaða fuglinum í búðunum þannig að við þurfum að hafa afsláttin á honum út miðvikudaginn...“ Þá gefur hann jafnframt upp eftirfarandi upplýsingar:

„Vika 23

Vörunr	strik	vöruheiti	Tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	300	549	-30% v/kassa“

³⁵² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 5. maí 2008 kl. 14:03.

³⁵³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 5. maí 2008 kl. 14:19.

³⁵⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 5. maí 2008 kl. 08:57.

³⁵⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 5. maí 2008 kl. 11:24.

³⁵⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 2. júní 2008 kl. 14:12.

GM fellst á þetta í tölvupósti sínum, sem sendur er skömmu síðar, en biður SG um að „breyta fyrir [sig] verðmerkingunni á bónus krydduðu bitunum í 569 kr pr kg. þá [sé] verðið 398 kr pr kg eftir 30% afslátt [...]“.³⁵⁷

SG fellst á þá verðmerkingu með tölvupósti sínum sama dag.³⁵⁸ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindum vörum, ásamt afslætti af formerktu smásöluverði á síðargreindri vöru.

Þann 11. júní 2008 sendir JSJ tölvupóst til GM sem inniheldur áætlun fyrir vikur 26-29. Í tölvupóstinum eru sett fram heildsöluverð, smásöluverð og afsláttarprósentur fyrir nánar tilgreindar vörur:³⁵⁹

„Vika 26

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar	280	499	-30% v/kassa

Vika 27

“Stór Grillhelgi”

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	300	569	-30% v/kassa

Vika 28

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
031580	2218204	Læri Jurtakr.vac.pakk	350	679	-40% (41,2") = 399 kr/kg

Vika 29

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	430	899	-40% v/kassa”

GM svarar samdægurs og fellst á áætlun JSJ.³⁶⁰ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

7.22 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í júlí 2008

Þann 14. júlí 2008 sendi SG tölvupóst til GM þar sem hann sendir eftirfarandi verðupplýsingar um tiltekna vöru:³⁶¹

„Vika 29

Vörunr	strik	vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
210800	2218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	430	899	-40% v/kassa”

GM svarar skömmu síðar og óskar eftir því að fá vöruna á lægra heildsöluverði og þá geti hann „gefið 45% og þá er hann út á 495 kr kg og mokstur í gangi.“³⁶² SG fellst á þetta í

³⁵⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 2. júní 2008 kl. 14:23.

³⁵⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 2. júní 2008 kl. 14:21.

³⁵⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 11. júní 2008 kl. 08:54.

³⁶⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 11. júní 2008 kl. 11:33.

³⁶¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 14. júlí 2008 kl. 08:00.

tölvupósti sínum sama dag og komast þeir að samkomulagi um hið merкта smásöluverð.³⁶³ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl höfðu með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

Þann 14. júlí 2008 sendi SG tölvupóst til GM og gerir honum eftirfarandi tilboð:³⁶⁴

„Vika 30

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
032400	2218146	Blandaðir bitar ferskir	280	499	-30% v/kassa

Vika 31 Verslunarmannahelgi

Vörunr	strik	Vöruheiti	tilb.hv	Sv	Nett/tilb.
492410	2218104	Bl. bitar krydd(Álbakki)	300	569	-30% v/kassa
031580	2218204	Læri Jurtakr.vac.pakk	350	679	-40% (41,2%)=399"

GM svarar nokkrum dögum síðar og fellst á tilboð SG hvað varðar viku 30.³⁶⁵ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á þeim vörum sem tilgreind eru undir viku 30 hér að framan.

7.23 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í ágúst 2008

Þann 14. ágúst 2008 sendir SG tölvupóst til GM, þar sem hann spyr „[...] er þetta ekki klárt“. Í tölvupóstinum kemur fram heildsöluverð, smásöluverð og afsláttarprósenta af merktu smásöluverði fyrir eftirfarandi vöru:³⁶⁶

„Viku nr. 34

Vörunúmer	Strikam.	Vöruheiti	Smásöluverð
Tilb.listaverð	afsl		

2108002218161	1/1 kryddaður (Álbakki)	899	430
40%"			

GM svarar skömmu síðar og segir einungis: „jú allt klárt hérna.“ og samþykkir þar með framangreint.³⁶⁷ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl höfðu með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.24 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í október 2008

Þann 16. október 2008 sendi JSJ tölvupóst til GM þar sem hann býður honum tilboð á „blönduðum bitum Íslandsfugl vörunúmer 012490 læi.leggir.vængir saman í poka sem er merkt á 499 út og þú getur fengið það á 235 kr inn til þín. Hefurðu áhuga á því.“³⁶⁸ GM

³⁶² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 14. júlí 2008 kl. 09:39.

³⁶³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 14. júlí 2008 kl. 13:00.

³⁶⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 14. júlí 2008 kl. 14:06.

³⁶⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 16. júlí 2008 kl. 10:02.

³⁶⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá S til GM, dags. 14. ágúst 2008 kl. 09:40.

³⁶⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til S, dags. 14. ágúst 2008 kl. 10:19.

³⁶⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 16. október 2008 kl. 15:06.

fær heildsöluverðið lækkað um 5 kr. en samþykkir tilboðið að öðru leyti.³⁶⁹ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð á tilgreindri vöru.

Þann 20. október 2008 sendir GM tölvupóst til JSJ og spyr: „*bónus ferskir kjúklingabitar,, hvaða verð og hvernig verðmerkt?*“³⁷⁰ JSJ sendir GM þá upplýsingar, þar sem fram koma m.a. vörunúmer, vöruheiti, smásöluverð og afsláttarprósenta, sem á líklegast að vera afsláttur af formerktu smásöluverði.³⁷¹ Þar er tilgreint smásöluverð (554 kr.), tilboðslistaverð (333 kr.) og afsláttur frá smásöluverði (30%) á ferskum blönduðum bitum.

GM vill ekki sætta sig við það heildsöluverð, sem þar kemur fram og tekur fram hvert sé það hæsta heildsöluverð sem hann geti fallist á, þ.e. 310 kr.³⁷² JSJ býður honum þá að fá „*þetta á 310 núna. Þú ræður þessu ef þú tekur þetta þá læt ég merkja þetta með 30% og málið dautt.*“³⁷³ Þetta samþykkir GM.³⁷⁴ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt frá smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.25 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í nóvember 2008

JSJ og GM eiga í tölvupóstsamskiptum vegna mögulegra tilboða á vörum Matfugls í verslunum Bónuss. Þann 10. nóvember spyr GM hvort þeir geti ekki tekið ali heilan kryddaðan á 512 kr. heildsöluverði og 40% afslátt við kassann. JSJ svarar og segir það ekkert mál. Þá spyr GM hvað JSJ geti boðið honum fersku bitana á og leggur til 310 kr. JSJ svarar þann 11. nóvember og samþykkir það og leggur til að gefa skuli 30% afslátt við kassann. GM samþykkir það með tölvupósti 11. nóvember. Eftir að hafa sammælt með þessum hætti um afslátt af smásöluverði þessara tilteknu vara sendir JSJ eftirfarandi upplýsingar um þær en í þeim felst m.a. heildsöluverð, smásöluverð ásamt afsláttarprósentu af merktu smásöluverði, sbr.:³⁷⁵

	Vörunúmer	Verð til þín	Merkt út úr búð	Stikker
<i>Blandaðirbitar</i>	032400	310	554	30%
<i>1/1 Ali krydd</i>	210810	512	1098	40%

GM svarar að bragði og segir: „*já ok sendu mér sýnishorn af því takk.*“ og samþykkir þar með framangreint.³⁷⁶ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindum vörum.

Þann 17. nóvember 2008 sendir JSJ tölvupóst til GM þar sem hann fjallar um tilboð Bónuss á: „*1/1 krydd[uðum] í álbakka númer 210800 á 450 kr/kg í opnunartilboði í nýju Bónusbúðina [...]*“.³⁷⁷ Þá spyr JSJ hvort GM vilji: „*fá hann merktann 554 og 10% við kassa eða ?.*“ GM svarar skömmu síðar og samþykkir þá merkingu á umræddri vöru.³⁷⁸ Af

³⁶⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 16. október 2008 kl. 17:08.

³⁷⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 20. október 2008 kl. 11:38.

³⁷¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 20. október 2008 kl. 11:47.

³⁷² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 20. október 2008 kl. 13:37.

³⁷³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 20. október 2008 kl. 13:36.

³⁷⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 20. október 2008 kl. 14:04.

³⁷⁵ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 11. nóvember 2008 kl. 08:46.

³⁷⁶ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 11. nóvember 2008 kl. 09:06.

³⁷⁷ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 17. nóvember 2008 kl. 16:01.

³⁷⁸ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 17. nóvember 2008 kl. 16:14.

Þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði á tilgreindri vöru.

7.26 Samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð í desember 2008

Þann 8. desember sendir JSJ eftirfarandi tilboð til GM í tölvupósti:³⁷⁹

„Sæll fuglinn inn á til þín á 520 og þú gefur 40% afslátt út á 598. krónan gat gefið 50% afslátt því hann er merktur út hjá þeim á 1179. en þér 998.“

Í tölvupósti sínum óskar GM eftir lækkun á heildsöluverði á vörunni því „þá get ég gefið 45% afslátt.“³⁸⁰ JSJ fellst á að lækka heildsöluverðið niður í 495 kr. en það virðist hafa komist á samkomulag um smásöluverðið.³⁸¹

Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af smásöluverði á tilgreindri vöru.

Eftir nokkur tölvupóstsamskipti milli GM og JSJ um tilboð fyrir viku 2 og 3 á nýju ári ræða þeir um heildsöluverð og smásöluverð á „veislufugli“. JSJ segir GM „vera með spes verð fyrir áramótin verð inn til þín 695 (var 751) merkt út 1148.“³⁸² Þau tölvupóstsamskipti eru áframsend m.a. til EÁG sem segir: „Það er smá miskilningur í gangi. Við Denni vorum að tala um nýtt verð á 1/1 fugli 649 og út 998 20% afsl. Það á ekki við um Veislufuglinn hann getur ekki verið með 40%. Denni talaði um 695 og 25%.“³⁸³ GM svarar þá og segir: „já ok 695 kr á veislufulginn.“ og komast þeir þá að samkomulagium smásöluverði á umræddri vöru.³⁸⁴ Af þessu er ljóst að Bónus og Matfugl hafa haft með sér samráð um smásöluverð og afslátt af formerktu smásöluverði.

7.27 Samantekt um samráð Bónuss og Matfugls um smásöluverð á árunum 2006-2008

Í máli þessu hefur Samkeppniseftirlitið aflað gagna um eðli þeirra samskipta og viðskipta milli Bónuss og Matfugls á árunum 2006-2008. Gögnin sýna að fyrirtækin hafa haft með sér tíð og nán samskipti og samvinnu um smásöluverð í verslunum Bónuss og afslætti frá því. Í samskiptum þessum fólst mun meiri samvinna heldur en einföld samskipti um verðmerkingar á kjöti og unnum kjötvörum. Þess í stað sýna gögnin áframhaldandi samráð um smásöluverð á vörum Matfugls sem seldar eru í verslunum Bónuss. Hefur samráðið einnig tekið til álagningar Bónuss og þess afsláttar sem Bónus veitir í smásölu. Framangreind tölvupóstsamskipti sýna þetta með skýrum hætti og ber að hafa í huga að aðilar hafa upplýst að þessi samskipti hafi aðallega átt sér stað með þeim samskiptamáta.

Í framangreindum undirköflum hafa verið rakin samtals 49 samskipti forsvarsmanna annars vegar Bónuss og hins vegar Matfugls sem lýsa öll samráði um smásöluverð á tilgreindum vörum. Samráðið fer þannig fram að forsvarsmenn fyrirtækjanna hafa beint samráð um smásöluverð og/eða afslátt frá smásöluverði í verslunum Bónuss. Fyrirtækin

³⁷⁹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 8. desember 2008 kl. 17:59.

³⁸⁰ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til JSJ, dags. 8. desember 2008 kl. 18:25.

³⁸¹ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 8. desember 2008 kl. 18:42.

³⁸² Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá JSJ til GM, dags. 22. desember 2008 kl. 12:54.

³⁸³ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá EÁG til GM og JSJ, dags. 22. desember 2008 kl. 14:49.

³⁸⁴ Tölvupóstur sem aflað var frá Matfugli, frá GM til EÁG og JSJ, dags. 22. desember 2008 kl. 15:01.

ná sameiginlegri niðurstöðu um m.a. endanlegt smásöluverð Bónuss en eins og komið hefur fram fer slíkt samráð gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Svipar samráði þessu mjög til þess samráðs sem fjallað var um í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 33/2010 *Samkeppnishömlur Haga, Kjarnafæðis, Kjötbankans, Kjötafurðastöðvar KS, Norðlenska, Reykjagarðs og Sláturfélags Suðurlands í tengslum við forverðmerkingar á kjötvörum.*

Þá verður ekki framhjá því horft að í sátt sem Hagar gerðu við Samkeppniseftirlitið, dags. 23. september 2010, viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með því lóðréttu samráði Bónus við Matfugl sem mál þetta tekur til.

8. Viðurlög og fyrirmæli

Í þessum kafla verður fjallað um ákvæði 37. gr. samkeppnislaga og hugað að þeim sjónarmiðum sem líta verður til við ákvörðun viðurlaga í málinu. Einnig verður tekið til athugunar hvort rétt sé að beita heimildum 16. gr. samkeppnislaga.

8.1 Langisjór og dótturfélög

Líkt og að framan hefur verið rakið gerði Samkeppniseftirlitið við meðferð málsins Langasjó ehf. grein fyrir því að til álita kæmi að leggja sekt á fyrirtækið vegna brota sem framin voru í nafni Síldar og fisks og Matfugls, sbr. bréf til Langasjávar, dags. 16. nóvember 2010. Langisjór er móðurfélag þessara kjötvinnslufyrirtækja og var það m.a. frummat Samkeppniseftirlitsins að þessi fyrirtæki mynduðu eina efnahagslega einingu í skilningi samkeppnislaga.

Var Langasjó gefinn kostur á að koma að athugasemdum vegna framangreinds. Með bréfum, dags. 6. og 15. desember 2010 mótmælti Langisjór mati Samkeppniseftirlitsins og verður nú vikið að þeim athugasemdum.

8.1.1 Sjónarmið Langasjávar

Langisjór telur að Samkeppniseftirlitið byggi á röngum skilningi á reglum samkeppnistréttar um hvenær unnt sé að leggja á sekt á móðurfélag vegna aðgerða dótturfélags. Telur Langisjór að til þess að um eina efnahagslega einingu sé að ræða þurfi að sýna fram á að ákvarðanir í rekstri dótturfélags séu í reynd móðurfélagsins. Allir þræðir verði þannig að vera á hendi móðurfélagsins. Sú staðreynd að eignatengsl séu til staðar dugi ekki í þessu tilliti. Í ljósi þessa telur Langisjór að ekki fái staðist að líta á félagið og dótturfélög þess sem eina efnahagslega einingu. Engin haldbær gögn eða upplýsingar styðji að Langisjór hafi í reynd stjórnað ákvörðunum Síldar og fisks og Matfugls. Þvert á móti hafi félögin eins og önnur dótturfélög Langasjávar notið sjálfstæðis í sínum rekstri.

Að sögn Langasjávar sé félagið í reynd ekki annað heldur en móðurfélag utan um eignarhald þessara dótturfélaga auk fleiri félaga. Eins og sjáist af lestri ársreiknings Langasjávar séu ekki mikil rekstrarumsvif í því félagi. Segir að velta félagsins hafi verið 5,5 milljónir króna árið 2009 og félagið eigi enga fastafjármuni, hvorki fasteignir, vélar né tæki, aðra en eignarhluti í dótturfélögum sínum. Sú staðreynd að stjórnarmenn og eigendur Langasjávar sitji í stjórnnum Síldar og fisks og Matfugls breyti engu í þessu tilliti enda alþekkt og viðtekin venja að stjórnir félaga séu skipaðar fulltrúum hluthafa. Það eitt

og sér leiði hins vegar ekki til þess að móðurfélag stjórní öllum ákvörðunum dótturfélags. Að mati Langasjávar hafi sá skilningur heldur ekki verið lagður til grundvallar á öðrum réttarsviðum, svo sem í félagarétti, nema eitthvað annað og meira komi til. Almennt hafi ekki verið talið að móðurfélög sem stofnuð séu utan um dótturfélög út af lagalegu hagræði ýmiss konar, í daglegu tali oft kölluð „eignarhaldsfélög“, hafi á sinni hendi alla þræði dótturfélags.

Langisjór bendir einnig á að þessu stjórnáslumáli hafi ekki verið beint að Langasjó. Telur Langisjór ekki standast að unnt sé að leggja stjórnvaldssekt á félagið án þess að stjórnáslumálinu, þ. á m. rannsókn, sem liggja til grundvallar brotinu, sé jafnframt beint að Langasjó. Önnur niðurstaða væri að mati Langasjávar á skjön við grundvallarreglur stjórnásluréttar, þ. á m. andmæla-reglu 13. gr. stjórnáslulaga.

Einnig vekir það undrun að Samkeppniseftirlitið skuli, eftir að sáttaviðræður Síldar og fisks og Matfugls og Samkeppniseftirlitsins báru ekki árangur, draga Langasjó að borðinu. Jafnframt að nú fyrst komi til álita að beina stjórnvaldssekt að Langasjó í stað Síldar og Fisks og Matfugls og eftir að fyrirsvarsmenn félaganna sýndu fram á bága efnahagsstöðu þeirra.

Bent er jafnframt á að hvorki Síld og fiskur né Matfugl hafa greitt arð til Langasjávar. Sömu leiðis að eiginfjárvirði félaganna sé metið sem 0 í endurskoðuðum ársreikningi Langasjávar, sbr. skýringu 10 í ársreikningi sem hafi þegar verið afhentur Samkeppniseftirlitinu. Þá er á það bent að [...] ³⁸⁵

8.1.2 Mat Samkeppniseftirlitsins

Samkeppniseftirlitið telur að rök standi til þess að beina sektarákvörðun þessari að móðurfélagi Síldar og fisks og Matfugls, Langasjó. Verður það nú rökstutt nánar.

8.1.2.1 Ákvæði samkeppnislaga

Samkvæmt 10. gr. samkeppnislaga eru það fyrirtæki sem geta brotið ákvæði greinarinnar og samkvæmt 37. gr. laganna er Samkeppniseftirlitinu heimilt að leggja sektir á fyrirtæki sem brjóta samkeppnislög. Samkvæmt 2. tl. 1. mgr. 4. gr. samkeppnislaga er fyrirtæki einstaklingur, félag eða aðrir sem stunda atvinnurekstur. Atvinnurekstur er hvers konar atvinnustarfsemi, óháð formi eignarhalds og án tillits til þeirrar vöru, þjónustu eða réttinda sem verslað er með gegn endurgjaldi, sbr. 1. tl. 4. mgr. laganna. Hugtakið fyrirtæki í samkeppnislögum sækir fyrirmynd sína til í EES/ESB-samkeppnisréttar. ³⁸⁶ Skiptir hér miklu að hugtakið fyrirtæki í skilningi samkeppnislaga er efnahagsleg eining en ekki nauðsynlega lagaleg eining, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 3/2008 Hf. *Eimskipafélag Íslands gegn Samkeppniseftirlitinu*. ³⁸⁷ Hugtakið fyrirtæki er þannig af efnahagslegum toga og hefur í samkeppnis-

³⁸⁵ Fellt út vegna trúnaðar.

³⁸⁶ Hér má t.d. benda á að í athugasemdum við 2. gr. frumvarps sem varð að lögum nr. 52/2007 er fjallað um tillögur að breytingum á 37. gr. samkeppnislaga: „Í ákvæðinu er mælt fyrir um skyldu Samkeppniseftirlitsins til að leggja stjórnvaldssektir á fyrirtæki eða samtök fyrirtækja, við nánar tiltekna aðstæður. Byggist tillagan eins og núgildandi ákvæði á fyrirmyndum úr EES/EB-samkeppnisrétti.“

³⁸⁷ Sjá einnig t.d. dóm dómstóls ESB frá 28. júní 2005 í sameinuðum málum nr. m.a. C-189/02P *Dansk Rørindustri A/S v Commission*.

rétti verið skýrt sjálfstæðri skýringu.³⁸⁸ Um nánari skýringu á hugtakinu vísast m.a. til kafla V. 1.2.1 í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 70/2007 og úrskurðar áfrýjunarnefndar samkeppnismála í því máli, nr. 3/2008 *Hf. Eimskipafélag Íslands gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Sökum hins efnahagslega eðlis hugtaksins fyrirtæki er í samkeppnisrétti unnt undir vissum kringumstæðum að líta á tvær mismunandi lögpersónur sem eitt og sama fyrirtækið. Þetta á við þegar viðkomandi lögpersónur eru ekki sjálfstæðar í raun heldur eru tengdar nánum efnahagslegum böndum. Þessi staða er uppi þegar móður- og dótturfélag mynda eina efnahagslega einingu. Það hugtak var skýrt svo í ummælum í athugasemdum með frumvarpi því sem varð að lögum nr. 107/2000 en þar segir:

„Á sama hátt og í EES-samkeppnisrétti er við það miðað að bann ákvæðisins taki til samninga eða samstilltra aðgerða milli tengdra fyrirtækja, t.d. móður- og dótturfyrirtækis eða fyrirtækja innan sömu fyrirtækjasamstæðu, nema viðkomandi fyrirtæki myndi eina efnahagslega einingu (e. single economic unit, d. økonomisk enhed), sbr. t.d. dóm dómstóls EB frá 24. október 1996 í máli nr. C-73/95P, Viho Europe BV gegn framkvæmdastjórninni. Um slíka einingu er að ræða þegar dótturfyrirtæki eða fyrirtæki innan sömu fyrirtækjasamstæðu hefur ekki raunverulegt frelsi til þess að ákveða aðgerðir sínar á markaði. Í þessu felst að eðli sambandsins milli móðurfyrirtækis og tengdra fyrirtækja ræður því hvort fyrirtækin falla undir bannreglu ákvæðisins. Ef samband t.d. dótturfyrirtækis við móðurfyrirtæki er þannig að móðurfélagið hefur boðvald yfir dótturfélaginu og það er í raun ígildi deildar innan móðurfélagsins er um eina efnahagslega einingu að ræða. Í skilningi samkeppnisréttarins eru samningar milli þessara aðila ekki samningar milli sjálfstæðra keppinauta heldur frekar innri ráðstafanir sama fyrirtækis. Ef dótturfélag á hinn bóginn nýtur raunverulegs sjálfstæðis í markaðsstarfi sínu getur samstarf þess við móðurfélagið fallið undir bannregluna. Um slíkt sjálfstæði getur t.d. verið að ræða þegar minnihlutaeigandi hefur sameiginleg yfirráð yfir því með móðurfyrirtækinu á grundvelli t.d. neitunarvalds um mikilvægar ráðstafanir. Þegar móður- og dótturfyrirtæki mynda eina efnahagslega einingu geta aðgerðir þeirra fallið undir ákvæði laganna um bann við misnotkun á markaðsráðandi stöðu.“

Í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 9/2008 *Hörður Einarsson gegn Samkeppniseftirlitinu* var staðfest að nán tengsl milli fyrirtækja leiði til þess að þau teljist tilheyra einni efnahagslegri einingu.

Af þessu leiðir að sérstök sjónarmið geta átt við um ábyrgð á samkeppnisbrotum þegar tvö eða fleiri fyrirtæki eru ekki sjálfstæð heldur mynda eina efnahagslega einingu. Ef t.d. móður- og dótturfyrirtæki mynda eina efnahagslega einingu er unnt í samkeppnisrétti að beina máli og sektarákvörðun að móðurfélagi vegna aðgerða dótturfélagsins á

---

³⁸⁸ Sjá t.d. ákvörðun framkvæmdastjórnar ESB frá 16. desember 2003 í máli COMP/E-1/38.240- Industrial tubes: „The subject of Community and EEA competition rules is the „undertaking“, a concept that is not identical with the notion of corporate legal personality in national commercial or fiscal law.“ Sjá einnig Kerse & Khan, EC Antitrust Procedure, 5. útg. 2005, bls. 363: „... it is important to note that „undertaking“ is essentially a functional and economic concept which for competition law purposes is not necessarily identical with that of legal personality under national company laws.“

viðkomandi markaði. Kemur þetta skýrt fram í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 14/2009 *Hagar hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*:

„Viðurkennt er í samkeppnisrétti að oft megi líta á móður- og dótturfélag sem nokkurn veginn sama aðilann og að heimilt sé að leggja sektir á móðurfélög vegna samkeppnislagabrota annarra fyrirtækja innan samsteypu þeirra. Áherslan liggur á því hver hafi á endanum arðinn af starfsemi samsteypunnar og situr í raun við stjórnvölinn í starfseminni þannig að unnt sé að segja að félögin myndi efnahagslega einingu.“³⁸⁹

Ástæða þessa er að móður- og dótturfélag sem mynda slíka einingu eru í raun einn og sami aðilinn í efnahagslegum skilningi. Þau eru með öðrum orðum eitt og sama fyrirtækið í skilningi samkeppnisréttarins.³⁹⁰ Er því unnt að beina málinu að móðurfélaginu jafnvel þótt það hafi ekki tekið þátt í brotlegum aðgerðum dótturfélagsins.³⁹¹ Hefur þessi regla ítrekað verið staðfest af dómstólum ESB.³⁹² Í þessu samhengi má og hafa í huga að dómstólar ESB hafa fallist á að framkvæmdastjórn ESB hafi val um hvort hún leggi sekt á móðurfélag eða dótturfélag vegna brota dótturfélagsins á samkeppnisreglum.³⁹³ Það er hins vegar stefna framkvæmdastjórnar ESB að leggja sektir á móðurfélag frekar en dótturfélag í þeim tilgangi að efla varnaðaráhrif.³⁹⁴

Það eru nán tengsl milli fyrirtækja sem leiða til þess að þau teljist tilheyra einni efnahagslegri einingu, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 9/2008 *Hörður Einarsson gegn Samkeppniseftirlitinu*. Ef dótturfélag er á brotatímabilinu alfarið í eigu móðurfélags eru sterkar löglíkur fyrir því að félögin teljist ein efnahagsleg eining, sbr. t.d. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 64/2008 *Misnotkun Haga hf. á markaðsráðandi stöðu sinni*.³⁹⁵ Það getur styrkt þessar líkur ef sömu menn koma að

³⁸⁹ Sjá einnig t.d. dóm undirréttar ESB frá 27. september 2006 í máli nr. T-314/01 Avebe BA v Commission.

³⁹⁰ Sjá t.d. dóm dómstóls ESB frá 29. mars 2011 í sameinuðum málum nr. C-201/09 og C-216/09 ArcelorMittal v Commission.

³⁹¹ Lýst svo í álit Mazák aðallögsögumanns dómstóls ESB frá 14. september 2010 í máli C-90/09P: „It is clear in accordance with the settled case-law that a legal person such as a company that has not been directly involved in an infringement can nevertheless be penalised for it in certain circumstances. The Court in Case C-97/08 P Akzo Nobel and Others v Commission emphasised the fact that where a parent company and its subsidiary form a single economic unit, the parent company may be held responsible for an infringement by its subsidiary despite the fact that the parent company had no personal involvement in the infringement. Thus ascertaining whether companies within a corporate group form part of a single economic unit is vital in relation, inter alia, to the question of attribution of responsibility for infringements of competition law.“

³⁹² Sjá t.d. dóm dómstóls ESB frá 29. september 2011 í máli nr. C-520/09P Arkema v Commission: „It is clear from settled case-law that the conduct of a subsidiary may be imputed to the parent company in particular where, although having a separate legal personality, that subsidiary does not decide independently upon its own conduct on the market, but carries out, in all material respects, the instructions given to it by the parent company, having regard in particular to the economic, organisational and legal links between those two legal entities ... In such a situation, since the parent company and its subsidiary form a single economic unit and therefore form a single undertaking for the purposes of Article 81 EC, the Commission may address a decision imposing fines on the parent company, without having to establish the personal involvement of the latter in the infringement ...“

³⁹³ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB í máli nr. T-65/89 [1993] ECR II-442: „...whilst it is indeed true that the Commission could have imposed those fines on the parent company ...“ Sjá einnig Wouter Wils, The Optimal Enforcement of EC Antitrust Law, 2002 bls. 183: „It is apparent from the case law that the Community Courts recognize a degree of discretion for the Commission in the choice of the company on which it imposes the fine.“

³⁹⁴ Sjá Faull & Nikpay, The EC Law of Competition, önnur útgáfa 2007 bls. 994: „It is the Commission's prerogative to decide upon the entities to which it addresses its decisions. To ensure the maximum deterrent value of any fines, the Commission will impose –if the circumstances of the case allow it– responsibility at the highest level in a corporate group, by addressing the decision to the parent company within the group.“

³⁹⁵ Sjá einnig dóm dómstóls ESB frá 10. september 2009 í máli nr. C-97/08 Akzo Nobel v Commission: „... where a parent company has a 100% shareholding in a subsidiary which has infringed the Community

stjórn móður- og dótturfyrirtækis eða ef móðurfélagið hefur afskipti af samkeppnismálinu sem rekið er gagnvart dótturfélaginu.³⁹⁶

Unnt er að hnekkja þessum löglíkum en sönnunarbyrðin um að dótturfélag sé sjálfstætt hvílir alfarið á viðkomandi móðurfélagi.³⁹⁷ Í því sambandi duga ekki almennar staðhæfingar heldur verður móðurfélagið að sýna með nákvæmum hætti fram á sjálfstæði dótturfélagsins.³⁹⁸ Sú staðreynd ein að móðurfélag er eignarhaldsfélag, sem hefur ekki með höndum starfsemi á markaði, dugur ekki til að hnekkja þessum líkum.³⁹⁹

8.1.2.2 Efnahagsleg eining

Langisjór er móðurfélag Matfugls og félagsins 14. júní ehf. sem á allt hlutfé Síldar og fisks.⁴⁰⁰ Í stjórn Langasjávar sitja þeir Eggert Árni Gíslason og Gunnar Þór Gíslason en sá síðarnefndi er jafnframt framkvæmdastjóri félagsins.⁴⁰¹ Framangreindir stjórnarmenn Langasjávar eru jafnframt eigendur þess ásamt þeim Halldóri Páli Gíslasyni (20%), Guðnýju Eddu Gísladóttur (20%), Gísla V. Einarssyni (10%) og félaginu Sundagörðum hf. (10%).⁴⁰²

Langisjór hefur verið skráður 100% eigandi að Matfugli frá árinu 2006 sem og 100% eigandi að félaginu 14. júní ehf. sem frá miðju ári 2005 hefur verið skráður eigandi að Síld og fiski.⁴⁰³ Matfugl og Síld og fiskur eru þannig alfarið í eigu Langasjávar.

Á rannsóknartímabili þessa máls, þ.e. 2006-2008, sátu í stjórn Síldar og fisks og Matfugls þeir Gunnar Þór Gíslason og Eggert Árni Gíslason. Framkvæmdastjóri Matfugls frá 2006-2008 var Friðrik Már Guðmundsson og síðar Sveinn Vilberg Jónsson en framkvæmdastjóri Síldar og fisks frá árinu 2006 var og er enn Gunnar Þór Gíslason.⁴⁰⁴

Í samskiptum sínum við Samkeppniseftirlitið á sjálfu rannsóknartímabilinu og í kjölfar undirritunar sáttu eftirlitsins við Haga og tiltekin kjötvinnslufyrirtæki hafa þeir Gunnar Þór Gíslason og Eggert Árni Gíslason komið fram fyrir hönd félaganna beggja, þ.e. Síldar og fisks og Matfugls. Þannig sendi t.d. Gunnar Þór Samkeppniseftirlitinu í einu lagi athugasemdir beggja félaganna við andmælaskjali eftirlitsins. Gunnar Þór er eins og fyrr

---

competition rules, first, the parent company can exercise a decisive influence over the conduct of the subsidiary ... and, second, there is a rebuttable presumption that the parent company does in fact exercise a decisive influence over the conduct of its subsidiary ..."

³⁹⁶ Sjá t.d. Van Bael & Bellis, Competition Law of the European Community, fimmta útgáfa 2010, bls. 1153-1154.

³⁹⁷ Sjá t.d. dóm dómstóls ESB frá 29. september 2011 í máli nr. C-520/09P Arkema v Commission: „... it is sufficient for the Commission to prove that the subsidiary is wholly owned by the parent company in order to presume that the parent company exercises a decisive influence over the commercial policy of the subsidiary. The Commission will then be able to regard the parent company as jointly and severally liable for the payment of the fine imposed on its subsidiary, unless the parent company, which has the burden of rebutting that presumption, adduces sufficient evidence to show that its subsidiary acts independently on the market ..."

³⁹⁸ Sjá Faull & Nikpay, The EC Law of Competition, önnur útgáfa 2007 bls. 998.

³⁹⁹ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB frá 8. október 2008 í máli nr. T-69/04 Schunk v Commission. Sjá einnig Van Bael & Bellis, Competition Law of the European Community, fimmta útgáfa 2010, bls. 1155: „The fact that the parent company is a financial holding company which does not exercise any industrial or commercial activity is not sufficient in itself to reverse the presumption.”

⁴⁰⁰ Samkvæmt upplýsingum í ársreikningi félagsins fyrir árið 2009.

⁴⁰¹ Samkvæmt upplýsingum í ársreikningi félagsins fyrir árið 2009.

⁴⁰² Samkvæmt heimasíðu Lánstrausts eru Sundagarðar hf. í eigu Eignarhaldsfélagsins Mata hf. (45,7%), Eddu Ingibjargar Eggtsdóttur (21,7%), Gísla V. Einarssonar (21,7%) og annarra hluthafa (10,9%).

⁴⁰³ Samkvæmt upplýsingum í ársreikningum félagsins fyrir árin 2006-2009.

⁴⁰⁴ Samkvæmt upplýsingum úr ársreikningum félaganna fyrir árin 2006-2009.

sagði stjórnarmaður í Langasjó, Matfugli og Síld og fiski. Einnig er hann framkvæmdastjóri Langasjávar og Síldar og fiskis.

Með vísan til framangreinds standa verulegar líkur til þess að móðurfélagið Langisjór og dótturfélög þess, Matfugl og Síld og fiskur, myndi eina efnahagslega einingu í framangreindum skilningi.

Ekki verður talið að Langisjór hafi í sjónarmiðum sínum hnekktt þeim líkum. Eins og að framan greinir dugar ekki að vísa til þess að Langisjór sé eignarhaldsfélag og til þess hvernig kunni að vera litið á tengsl móður- og dótturfélaga á öðrum réttarsviðum. Langisjór hefur staðhæft að dótturfélögin starfi sjálfstætt á markaði. Fyrirtækið hefur hins vegar ekki lagt fram nein gögn sem sýna að þrátt fyrir umrætt eignarhald hafi dótturfélögin í raun notið sjálfstæðis frá Langasjó. Verður enda að telja að slík gögn geti ekki verið fyrir hendi í ljósi þeirra sterku stjórnunarlegu tengsla sem eru milli allra fyrirtækjanna og er lýst hér að framan. Þá ber að horfa til þess að Langisjór byggir í raun ekki á því sjónarmiði [...] ⁴⁰⁵

Ekki er unnt að fallast á það með Langasjó að ákvæði stjórnarsýslulaga komi í veg fyrir að unnt sé að beina sektarákvörðun að félaginu. Horfa ber til þess að hinni efnahagslegu einingu allri, þ.m.t. Langasjó, var frá upphafi kunnugt um mál þetta og efni þess. Nægir að benda á þátt og aðkomu Gunnars Þórs Gíslasonar að málinu. Þá var Langisjór formlega upplýstur um að til greina kæmi að beina sektarákvörðun að félaginu og fyrirtækinu gerð grein fyrir þeim meginrökum sem lágu til grundvallar því frummati. ⁴⁰⁶ Var fyrirtækinu einnig ítrekað veitt færi á að tjá sig um það atriði og um efni málsins að öðru leyti.

Í ljósi alls framangreinds telur Samkeppniseftirlitið að heimilt sé að beina sektarákvörðun að móðurfélaginu Langasjó vegna brota sem framin voru í nafni dótturfélaganna Síldar og fiskis og Matfugls. Er það best til þess fallið að stuðla að varnaðaráhrifum í máli þessu.

8.2 Sjónarmið Langasjávar og dótturfélaga um sektir

Sjónarmið Síldar og fiskis og Matfugls um mögulegar sektir í málinu eru samhljóða. Í þeim kemur fram að verði það niðurstaða í málinu að fyrirtækin tvö annars vegar og Bónus hins vegar hafi haft samráð sín á milli í skilningi 10. gr. samkeppnislaga telji fyrirtækin að engin rök standi til þess að leggja á fyrirtækin stjórnvaldssekt eins og atvikum málsins sé háttað. Í öllu falli að um algjöra lágmarkssekt verði þá að ræða.

Að mati fyrirtækjanna verði að horfa til þess að þeir viðskiptahættir sem um ræði byggist á hegðunarvenjum og aðstæðum á markaði. Undir öllum kringumstæðum hljóti að þurfa að taka tillit til þess að í versta falli sé um gáleysi að ræða. Þá sé um að ræða markaðslegan þrýsting frá Bónusi. Þá benda fyrirtækin á að árið 1997 hafi Samkeppnisstofnun tekið til skoðunar viðskiptahætti sambærilega þeim sem séu til skoðunar í þessu máli án þess að aðhafast neitt frekar í málinu. Hafi það eðli málsins samkvæmt gefið fyrirtækjunum réttmæta ástæðu til að ætla að umræddir viðskiptahættir væru ekki ósamþýðanlegir samkeppnislögum.

⁴⁰⁵ Felld út vegna trúnaðar.

⁴⁰⁶ Matfugl og Síld og fisk var sérstaklega greint frá þessu.

Langisjór telur að engin rök standi til þess að leggja á stjórnvaldssekt eins og atvikum málsins sé háttað. Í öllu falli að um algjöra lágmarkssekt yrði þá að ræða. Eins og dótturfélögin vísar Langisjór til þess að þeir viðskiptahættir sem um ræðir byggist á hegðunarvenjum og aðstæðum á markaði. Undir öllum kringumstæðum hljóti þá að þurfa að taka tillit til þess að um gáleysi sé að ræða. Sömuleiðis, að til sé að dreifa markaðslegum þrýstingi frá Bónus. Enn fremur, að engin rök standi til þess að taka tillit til efnahags annarra dótturfélaga Langasjávar þegar lagt er mat á hugsanlega stjórnvaldssekt, enda engin tengsl þar á milli.

Samkeppniseftirlitið gaf Langasjó færi á að útskýra nánar það sjónarmið samstæðunnar að hún hafi haft réttmæta ástæðu til þess að ætla að sú hegðun sem málið tekur til hafi verið lögmæt. Í svari Langasjávar segir:

„Í áðurtilvísuðu erindi Samkeppnisstofnunar frá árinu 1997 er sérstaklega vikið að háttsemi, sambærilegri þeirri sem er til rannsóknar í fyrirliggjandi máli, þ.e. forverðmerkingu tiltekinna vara. Var jafnframt vísað til 11. gr. þágildandi samkeppnislaga um bann við misnotkun á markaðsráðandi stöðu, sbr. nú 11. gr. gildandi laga. Var tiltekið að „samkeppnisyfirvöld [hefðu] til athugunar að framfylgja til hins ítrasta ákvæðum 11. gr. samkeppnislaga“ og Síld og fisk gefinn kostur á að koma að athugasemdum vegna þessa.

Fyrir liggur hins vegar að Samkeppnisstofnun sá ekki neina ástæðu til að grípa til frekari aðgerða, og enda þótt forverðmerking vara hafi áfram tíðkast. Í því ljósi og að teknu tilliti til þeirrar staðreyndar að sú háttsemi sem til rannsóknar er hefur ekki verið hulin neinni leynd eða þess háttar, og gat þannig ekki dulist samkeppnisyfirvöldum, hafði Síld og fiskur og stjórnendur þess enga ástæðu til annars en að ætla að umþrætt háttsemi væri að öllu leyti samþýðanleg samkeppnislögum.“

8.3 Niðurstaða um sektir

Samkvæmt 1. mgr. 37. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005 leggur Samkeppniseftirlitið sektir á fyrirtæki sem brjóta gegn bannákvæðum laganna nema brotið teljist óverulegt eða af öðrum ástæðum sé ekki talin þörf á slíkum sektum til að stuðla að og efla virka samkeppni. Eins og leiðir af orðalagi 1. mgr. 37. gr. er tilgangur ákvæðisins sá að varnaðaráhrif sekta stuðli að framkvæmd samkeppnislaga og þar með að aukinni samkeppni. Með lögum nr. 107/2000, er breyttu eldri samkeppnislögum nr. 8/1993, var m.a. gerð sú breyting á 52. gr. eldri samkeppnislaga að í stað orðanna „getur lagt“ var tekið upp orðið „leggur“. Í athugasemdum með frumvarpi sem varð að lögum nr. 107/2000 kom fram að tilgangur þessa væri að tryggja að meginreglan yrði sú að stjórnvaldssektir yrðu lagðar á ef brot á bannreglum laganna ættu sér stað, sbr. einnig t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 8/2008 *Fiskmarkaður Íslands hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*. Var tekið fram að þetta myndi stuðla að því að markmið laganna næðu fram að ganga. Því er 37. gr. samkeppnislaga að þessu leyti samhljóða 52. gr. samkeppnislaga nr. 8/1993 eftir breytinguna með lögum nr. 107/2000. Í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 2/2002 *Landssími Íslands hf. gegn samkeppnisráði* kemur fram að ákvæðinu sé ætlað að skapa almenn og sérstök varnaðaráhrif. Mjög ríkar ástæður verða hins vegar að réttlæta það að sektum sé ekki

beitt vegna brota á samkeppnislögum, sbr. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 10/2008 *Sundagarðar ehf. gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Í 37. gr. samkeppnislaga kemur m.a. fram að sektir geti numið allt að 10% af veltu síðasta almanaksárs hjá því fyrirtæki eða samtökum fyrirtækja sem aðild eiga að samkeppnishömlunum. Við ákvörðun sekta ber skv. ákvæðinu að hafa hliðsjón af eðli og umfangi samkeppnishamlna og hvað þær hafa staðið lengi. Einnig skal horfa til þess hvort um ítrekað brot sé að ræða. Í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. í máli nr. 4/2006 *Dagur Group hf. gegn Samkeppniseftirlitinu* segir að hér sé ekki um að ræða tæmandi talningu á þeim atriðum sem horfa má til við álagningu sekta. Hefur áfrýjunarnefndin talið að það megi einnig líta t.d. til stærðar fyrirtækja sem teljast brotleg, huglægrar afstöðu stjórnenda og hagnaðarsjónarmiða, sbr. einnig úrskurð áfrýjunarnefndar í máli nr. 3/2008 *Hf. Eimskipafélag Íslands gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Til stuðnings því að ekki beri að leggja á sektir í málinu vísa Langisjór og dótturfélög til réttmætra væntinga vegna rannsóknar samkeppnisyfirvalda á árinu 1997. Einnig er á því byggt að um hafi verið að ræða markaðslegan þrýsting frá Bónusi.

Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Niðurstaðan um brot í þessu máli byggist ekki á þeirri staðreynd einni að vörur hafi verið forverðmerktar. Niðurstaðan byggist á athugun á gögnum í þessu máli sem sýna að Síld og fiskur og Matfugl annars vegar og Bónus hins vegar hafa haft með sér tíð og nán samskipti og samvinnu um smásöluverð í verslunum Bónuss og afslætti frá því. Í samskiptum þessum fólst mun meiri samvinna heldur en einföld samskipti um verðmerkingar á kjöti og unnum kjötvörum. Það að í verslunum voru forverðmerktar vörur gaf því ekki til kynna þetta verðsamráð dótturfélaga Langasjávar og Bónuss. Af þessu leiðir einnig að umrædd fyrirtæki gátu ekki dregið þá ályktun af athugun samkeppnisyfirvalda á árinu 1997 að þeim væri heimilt það samráð sem mál þetta tekur til. Verður einnig í því sambandi að hafa í huga að með lögum nr. 107/2000 var samkeppnislögum breytt og í frumvarpi sem varð að þeim lögum kemur skýrt fram að vart sé að finna alvarlegri samkeppnistakmarkanir en „*samstarf um verð, afslætti eða álagningu milli tveggja eða fleiri framleiðenda, milli framleiðanda og dreifingaraðila eða á milli dreifingaraðila og smásala, t.d. um verð í endursölu.*“ Þá misskilur Langisjór ákvæði þágildandi samkeppnislaga en á árinu 1997 var ekki að finna bann í samkeppnislögum við misnotkun á markaðsráðandi stöðu. Hvað sem því líður er a.m.k. ljóst að Langisjór og dótturfélög máttu eftir gildistöku laga nr. 107/2000 vita að lóðrétt verðsamráð fer gegn samkeppnislögum.

Engin gögn eða sjónarmið hafa komið fram í málinu sem sýna fram á að Bónus hafi með einhverjum hætti þvingað umrædd fyrirtæki til þeirra brota sem mál þetta tekur til. Verður því ekki horft frekar til þessa.

Sökum þessa er ekki unnt að fallast á að ekki sé heimilt að leggja á sektir í málinu.

Það er mat Samkeppniseftirlitsins að eftirfarandi brot á 10. gr. samkeppnislaga hafi átt sér stað í þessu máli:

- Lóðrétt verðsamráð á milli Bónuss og Síldar og fisks, sbr. nánari lýsingu hér að framan. Brot þetta varðar mikilvægar neytendavörur og er til þess fallið að raska

samkeppni með umtalsverðum hætti og valda neytendum tjóni. Skiptir hér máli að staða Síldar og fisks á mörkuðum fyrir svínakjöt er sterk. Einnig hefur hér áhrif staða Bónuss sem endurseljanda sem lýst er hér að framan. Um er því að ræða brot sem eru alvarleg í eðli sínu og að umfangi. Er því fullt tilefni til að beita viðurlögum í málinu að þessu leyti.

- Lóðrétt verðsamráð á milli Bónuss og Matfugls, sbr. nánari lýsingu hér að framan. Brot þetta varðar mikilvægar neytendavörur og er til þess fallið að raska samkeppni með umtalsverðum hætti og valda neytendum tjóni. Skiptir hér máli að staða Matfugls á mörkuðum fyrir kjúklingakjöt er sterk. Einnig hefur hér áhrif staða Bónuss sem endurseljanda sem lýst er hér að framan. Um er því að ræða brot sem eru alvarleg í eðli sínu og að umfangi. Er því fullt tilefni til að beita viðurlögum í málinu að þessu leyti.

Samkeppniseftirlitið vísar einnig til þess að ákvæði 37. gr. samkeppnislaga gera ekki samkvæmt orðalagi sínu þá kröfu að sektir séu metnar með hliðsjón af þeim áhrifum sem viðkomandi ráðstöfun hefði í reynd haft á markaðnum. Af þessu leiðir að bæði er heimilt og eðlilegt, í því skyni að skapa varnaðaráhrif, að leggja á stjórnvaldssektir vegna brots á bannreglum samkeppnislaga þrátt fyrir að ekki sé sýnt fram á samkeppnislegan skaða, t.d. að verð hafi hækkað eða keppinautur hafi hrökklast út af markaðnum, sbr. t.d. dóm Hæstaréttar í máli nr. 550/2007 *Árdegi hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*.⁴⁰⁷ Er þetta sama regla og gildir í EES/ESB-samkeppnisrétti.⁴⁰⁸ Hefur komið skýrt fram að ekki sé við mat á sektum þörf á að horfa til þess að brot hafi ekki skilað viðkomandi fyrirtæki hagnaði eða öðrum ávinningi. Eftir sem áður sé rétt að leggja á sektir til að tryggja varnaðaráhrif.⁴⁰⁹ Ef hins vegar „*sýnt er fram á að ólögmæt aðgerð hafi komist til framkvæmda getur það haft áhrif til hækkunar sekta*“ eins og segir í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í

⁴⁰⁷ Í dómnum var staðfest niðurstaða áfrýjunarnefndar og Héraðsdóms Reykjavíkur um sektir með vísan m.a. til þess að brot Skífunnar hf. voru umfangsmikil, alvarleg og stóðu lengi. Í dómi héraðsdóms sagði: „*Þá er af hálfu stefnanda vísað til þess að ekkert bendi til þess að meint samkeppnisbrot stefnanda hafi haft í för með sér skaðlegar afleiðingar en líta verði meðal annars til áhrifa af broti þegar alvarleiki þess er metinn. Áhrifin í þessu tilviki verði að teljast óveruleg sem hljóti að draga úr alvarleika brotsins. Ummæli og framsetning í ákvörðun stefnda, sem áfrýjunarnefndin virtist staðfesta, að ósannað sé að meint brot hafi haft í för með sér beinar skaðlegar afleiðingar, verði að skilja þannig að stefndi og áfrýjunarnefndin líti svo á að meint brot hafi ekki haft nein skaðleg áhrif á markaðinn. Hér verður að telja að áfrýjunarnefndin hafi litið svo á að háttsemi stefnanda væri til þess fallin að hafa umtalsverð áhrif enda segir í úrskurði nefndarinnar að fyrirsvarsmönnum stefnanda hafi mátt vera ljóst að af samningunum kynni að leiða rökun á samkeppni og að umfang samkeppnishamla hafi verið verulegt, eins og áður er komið fram. Verður ekki fallist á að mat nefndarinnar á alvarleika brotanna hafi verið rangt, enda hefur ekki verið sýnt fram á það af hálfu stefnanda. Þegar litið er til þessa verður ekki fallist á framangreind rök stefnanda og er þessari málsástæðu hans því hafnað.*“

⁴⁰⁸ Sjá hér t.d. dóm undirréttar EB frá 30. september 2003 í máli nr. T-203/01 Michelin v Commission: „... the applicant states that, in the contested decision ... the Commission based its assessment of the seriousness of the infringement on its alleged effects, without carrying out a detailed analysis. It maintains that the Commission made a serious error of assessment in evaluating the alleged effects of the infringement for the purpose of determining its seriousness. The applicant, submits that the practices complained of never had the anti-competitive effects which the Commission alleges. The Court notes that, in the contested decision, the Commission did not examine the specific effects of the abusive practices. Nor was it required to do so ... It is true that, in recitals 355 to 357 of the contested decision, the Commission speculated on the effects of the abusive conduct. However, the seriousness of the infringement was established by reference to the nature and the object of the abusive conduct. ... it is clear from settled case-law ... that factors relating to the object of a course of conduct may be more significant for the purposes of setting the amount of the fine than those relating to its effects.“

⁴⁰⁹ Sjá t.d. dóm undirréttar EB í máli nr. T-213/00 CMA CGM and others v Commission [2003] ECR II913: „...the fact that an undertaking did not benefit from an infringement cannot, according to the case-law, preclude the imposition of a fine, since otherwise it would cease to have a deterrent effect ... It follows that, contrary to Senator Lines' argument, the Commission is not required, in order to fix fines, to establish that the infringement brought about an unlawful advantage for the undertakings concerned, or to take into consideration any lack of benefit from the infringement“

máli nr. 3/2008. Skipta ber mati á áhrifum af samkeppnislagabroti í tvennt. Annars vegar hvort tiltekið brot hafi verið framkvæmt. Dæmi um þetta er ef ólögmaður samningur markaðsráðandi fyrirtækis kemst til framkvæmda, sbr. úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 1/2002 *Skífan hf. gegn samkeppnisráði*. Hins vegar hvort framkvæmdin hafi leitt af sér bein áhrif á markaðnum, t.d. á verð vöru eða þjónustu eða á keppinaut.⁴¹⁰ Báðar þessar tegundir af áhrifum af broti geta falið í sér rök til hækkunar á sektum.

Samkeppniseftirlitið hefur hér að framan rakið samskipti kjötvinnslufyrirtækjanna við Bónus þar sem rætt var um smásöluverð, afslátt frá smásöluverði, framlegð og álagningu. Það er því ljóst að samvinnu þessara fyrirtækja var hrint í framkvæmd og höfðu þau með þeim hætti áhrif á markaðnum. Horfir þetta atriði til þyngingar viðurlaga.

Eins og áfrýjunarnefnd samkeppnismála hefur bent á getur huglæg afstaða þeirra sem hlut eiga að broti skipt máli við mat á fjárhæð sekta, sbr. t.d. úrskurð áfrýjunarnefndar í máli nr. 8/2008. Samkeppniseftirlitið vísar hér til þess að í samkeppnisrétti er talið að brot sé framið af ásetningi þegar viðkomandi aðila mátti vera ljóst að aðgerðum hans var ætlað að raska samkeppni. Ekki er skilyrði að viðkomandi hafi verið það ljóst að aðgerðir hans fælu í sér brot á samkeppnisreglum.⁴¹¹ Skýr ásetningur getur falið í sér rök fyrir hækkun sekta en ekki er hins vegar sjálfgefið að brot framin af gáleysi eigi að leiða til lægri sekta en ella.⁴¹²

Eins og að framan er rakið mátti umræddum fyrirtækjum vera það fullljóst að lóðrétt verðsamráð fer gegn samkeppnislögum. Eðli þeirra aðgerða sem þau gripu til í máli þessu er með hætti að þeim gat ekki dulist að um brot væri að ræða. Ekki er því unnt að fallast á það að brotin hafi verið framin af gáleysi.

Í umfjöllun um brot Síldar og fisks og Matfugls er gerð grein fyrir tugum ólögmaðra samskipta fyrirtækjanna við Bónus á rannsóknartímabili þessa máls, þ.e. árin 2005-2008. Ljóst er því að brot Síldar og fisks og Matfugls hafa varað í talsverðan tíma og horfir það til þyngingar viðurlaga.

Í úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 14/2009 *Hagar hf. gegn Samkeppniseftirlitinu* kemur fram að taka verði mið af efnahagslegum styrkleika brotlegs fyrirtækis og samstæðu sem það tilheyrir til að tryggja að sektir skv. samkeppnislögum hafi fullnægjandi varnaðaráhrif. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 188/2010 *Hagar hf. gegn Samkeppniseftirlitinu* var niðurstaða héraðsdóms um sektir staðfest með vísan til forsendna. Í héraðsdómi kemur fram að við mat á sekt hafi m.a. verið tekið tillit til fjárhagslegs styrks Haga „á þeim tíma sem brotið var framið.“ Eins og leiðir af

⁴¹⁰Af úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 14/2001 má ráða að gerður er greinarmunur annars vegar á því hvort tiltekið samráð hafi komist til framkvæmda og hins vegar hvort samráðið hafi haft bein áhrif á verð (verðáhrif). Sjá hér einnig t.d. ákvörðun framkvæmdastjórnar EB í *Zinc Phosphate Cartel* málinu [2003] 5 CMLR 14: „... the actual impact of a complex of agreements in the market depends on, first whether these arrangements were implemented and, secondly, whether the implementation of these arrangements produced an effect in the market.“

⁴¹¹ Sjá t.d. dóm undirréttar ESB í sameinuðum málum nr. T-202, 204 og 207/98 *Tate & Lyle, British Sugar plc and Napier Brown plc v Commission* [2001] 5 CLMR 22: „It is settled case-law that, for an infringement of the competition rules of the Treaty to be regarded as having been committed intentionally, it is not necessary for an undertaking to have been aware that it was infringing those rules. It is sufficient that it could not have been unaware that its conduct was aimed at restricting competition.“

⁴¹² Sjá t.d. dóm dómstóls ESB í máli nr. C-137/95P *SPO v Commission* [1996] ECR I-1611.

framangreindu er við mat á fjárhæð sekta eðlilegt að horfa til heildarveltu hins brotlega aðila og þeirrar samstæðu, sem hann tilheyrir. Einnig getur verið rétt að horfa til veltu á þeim markaði sem brotið átti sér stað.⁴¹³

Þegar atvik þessa máls áttu sér stað var hlutdeild fyrirtækjanna Síldar og fisks og Matfugls á skilgreindum mörkuðum sterk. Samanlögð velta Síldar og fisks á skilgreindum mörkuðum var á árinu 2006 um [...] milljarðar kr., á árinu 2007 tæplega [...] milljarðar kr. og á árinu 2008 um [...] milljarðar kr. Samanlögð velta Matfugls á skilgreindum mörkuðum var á árinu 2006 um [...] milljónir kr., á árinu 2007 um [...] milljónir kr. og á árinu 2008 um [...] milljarðar kr.

Ljóst er því að brotin varða umfangsmikil viðskipti. Heildarvelta fyrirtækjanna tveggja var svipuð þeirri sem líst er hér að framan enda er starfsemi þeirra nær eingöngu á hinum skilgreindu mörkuðum málsins. Heildarvelta Síldar og fisks árið 2005 var tæplega [...] milljarðar kr., árið 2006 rúmlega [...] milljarðar kr., árið 2007 rúmlega [...] milljarðar kr. og árið 2008 rúmlega [...] milljarðar kr. Heildarveltan árið 2009 var rúmlega [...] milljarðar kr. og árið 2010 var hún rúmlega [...] milljarðar kr. samkvæmt bráðabirgðauppgjöri fyrir það ár. Heildarvelta samstæðunnar, Langasjávar, var á árinu 2010 [...] milljarðar kr. sem er rétt yfir veltu samstæðunnar árin 2008-2009.

Verður að hafa þessa stöðu í huga við ákvörðun sekta til að tryggja nægjanleg varnaðaráhrif.

Með vísan til alls framangreinds telur Samkeppniseftirlitið hæfilegt að leggja 80.000.000 kr. sekt á móðurfélag Síldar og fisks og Matfugls, Langasjó ehf., vegna brota á 10. gr. samkeppnislaga sem lýst er í þessari ákvörðun.

8.4 Fyrirmæli

Í 16. gr. samkeppnislaga segir að Samkeppniseftirlitið geti gripið til aðgerða gegn samningum, skilmálum og hvers konar athöfnum sem brjóta í bága við m.a. 10. gr. laganna. Kemur fram að aðgerðir eftirlitsins geti falið í sér „hverjar þær ráðstafanir sem nauðsynlegar eru til að stöðva í reynd brot gegn ákvæðum laganna.“ Kemur í málinu til álita hvort m.a. sé nauðsynlegt að leggja bann við forverðmerkingum Síldar og fisks og Matfugls vegna þeirra samkeppnishamlna sem leitt hafa af þeim.

Á fundi Síldar og fisks með Samkeppniseftirlitinu kom fram að birgjar á kjötvörumarkaðnum hefðu ekki svigrúm til að breyta framkvæmdinni, þar sem ekki væri mögulegt að halda margfaldan lager, sem yrði niðurstaðan ef Síld og fiskur þyrfti að verðmerkja eftir kröfum hvers og eins smásöluaðila. Að mati fyrirtækisins væri auðveldara fyrir smásala en framleiðendur að aðlagast breytingum. Aðspurður um hvort þörf væri á að verðmerkja með leiðbeinandi smásöluverði taldi fyrirsvarsmaður

⁴¹³ Skýrt hefur komið fram í EES/EB-rétti að heimilt sé að horfa til bæði heildarveltu og veltu á viðkomandi markaði en ekki eigi að gefa þessum viðmiðunum of mikið vægi. Sjá t.d. dóm undirréttar EB í máli nr. T-77/92 Parker Pen v Commission [1994] II-549: „It is permissible to have regard both to the total turnover of the undertaking, which gives an indication, albeit approximate and imperfect, of the size of the undertaking and of its economic power, and to the turnover accounted for by the goods in respect of which the infringement was committed, which gives an indication of the scale of the infringement. It follows that it is important not to attribute to any of those figures a significance which is disproportionate in relation to the other factors relevant to an assessment and, consequently, that an appropriate fine cannot be fixed merely by a simple calculation based on the total turnover ...”

fyrirtækisins að engin verslun á Íslandi gæti valdið sjálf verðmerkingu á vörum vegna skorts á vélabúnaði og mannafla og jafnframt væri nauðsynlegt að hafa nægilegt kælipláss. Þá taldi fyrirtækið ekki mögulegt í framkvæmd að álegg yrði framvegis verðlagt með stykkjaverði. Slíkt væri mjög dýrt hérlendis, þar sem markaðurinn væri of lítill og margar kjötvinnslur væru í samkeppni.

Eins og ítarlega hefur verið fjallað um hér að framan fela brot aðila í máli þessu í sér lóðrétt verðsamráð við sölu á kjötvörum í verslunum Bónuss. Samskiptin fólu það allajafna í sér að þau kjötvinnslufyrirtæki sem hér eiga hlut að máli sendu tillögur að smásöluverði og afslætti frá því verði til verslana Bónuss sem ýmist samþykktu tillögurnar eða sendu nýjar tillögur til baka. Einnig fylgdu tillögum kjötvinnslufyrirtækjanna oft útreikningar sem sýndu framlegð eða álagningu verslana Bónuss. Þá liggja fyrir tilkynningar kjötvinnslufyrirtækjanna um smásöluverð á vörum sínum sem voru liður í samráði um fasta hlutfallslega smásöluálagningu ofan á heildsöluverð.

Samkeppniseftirlitið telur ljóst að þau samskipti sem hér um ræðir eigi m.a. rót sína að rekja til umrædds verklags kjötvinnslufyrirtækja við forverðmerkingar fyrir endursöluaðila. Þannig hafa verslanir Bónuss ekki getað breytt smásöluverði eða veitt afslætti frá því verði nema þá helst í nánú samstarfi við kjötvinnslufyrirtækin. Má því segja að umrætt verklag hafi a.m.k. að hluta til leitt til þeirra samskipta sem um ræðir og fela þau í sér lóðrétt verðsamráð sem fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.

Framangreind sjónarmið Síldar og fisks er ekki hægt að túlka öðruvísi en svo að vegna tæknilegra örðugleika og kostnaðarauka sé óhjákvæmilegt annað en að viðhalda núverandi fyrirkomulagi við verðmerkingar. Ef það yrði aflagt myndi kostnaður hjá framleiðendum og/eða verslunum aukast mikið og hætta væri á að kostnaðaraukinn myndi leiða til hærra vöruverðs fyrir neytendur. Samkeppniseftirlitið fær hins vegar ekki séð að sérstök þörf sé á því fyrir framleiðendur og verslanir að verðmerkja hverja einstaka vöru í samræmi við þyngd hennar.

Í verðkönnun Samkeppniseftirlitsins á matvörum sem fjallað hefur verið um hér að framan var kannað verð á fjölmörgum tegundum af kjöti, bæði fersku kjöti og unnum kjötvörum. Flestar þessara vara voru sem fyrr segir forverðmerktar af birgjum og var verð á þeim þar af leiðandi í mörgum tilvikum það sama í öllum verslunum, þ.e. verslanir seldu á því verði sem framleiðendur höfðu merkt á þakkingu viðkomandi vöru. Lágvöruverðsverslanir gáfu þó allajafna fastan 5-10% afslátt. Þá gat verið nokkur munur á afslætti á einstökum vörum, einkum ef um tilboðsvörur var að ræða. Hvað sem þessu líður þótti þó ljóst að verðsamkeppni við sölu á forverðmerktum vörum væri mun minni en við sölu á öðrum vörum sem verslanirnar verðleggja sjálfar, sbr. nánari umfjöllun hér að framan um niðurstöðu könnunarinnar sem og kannanir sem ASÍ hefur gert í matvöruverslunum.

Segja má að þær forverðmerktu vörur sem verð var kannað á megi að nokkru leyti flokka með hliðsjón af því hve mikið frávik gat verið á þyngd þakkinga sömu vörutegundar. Þannig gat munur á þyngd þakkinga verið allt frá því að vera enginn eða mjög lítill til þess að vera mjög mikill. Dæmi um vörur þar sem mismunur á þyngd þakkinga var enginn voru ýmsar tegundir tilbúinna rétta (t.d. 1944 réttir frá SS), kæfa, pylsur,

búðingar o.fl. Vörur þar sem hins vegar talsverður munur var á þyngd pakkninga voru pakkað kjöt (læri og grillkjöt) og kjöt í bökkum með plastfilmu yfir.

Hvað varðar fyrrnefndu vörurnar, þ.e. forverðmerktar vörur þar sem enginn munur er á þyngd pakkninga sömu vörutegundar, getur Samkeppniseftirlitið ekki fallist á að framangreind rök réttlæti nauðsyn þess að þær séu forverðmerktar af birgjum. Verslanir geta með auðveldum hætti verðmerkt slíkar vörur þar sem verð er tilgreint á pakkningu eða með hillumerkingu í samræmi við reglur Neytendastofu sem gilda um verðmerkingar og aðrar verðupplýsingar.

Varðandi vörur þar sem mikill munur er á þyngd einstakra pakkninga sömu vörutegundar gegnir öðru máli. Ef verðmerkja ætti hverja pakkningu er óhjákvæmilegt að hún sé vigtuð og verðmerkt í samræmi við raunverulega þyngd, annað hvort af framleiðanda eða verslun. Aðilar þessa máls hafa þó ekki útskýrt hvers vegna það er nauðsynlegt að hver pakkning í þessum vöruflokkum sé verðmerkt. Má í þessu sambandi nefna að lengi hefur tíðkast að vörur eins og ávextir og grænmeti séu seldar samkvæmt svokölluðu mælieiningarverði, þ.e. endanlegt verð er miðað við kílógramm sem tilgreint er með hilluverðmerkingu. Sama á við um kjöt sem selt er í kjötborðum matvöruverslana. Fær Samkeppniseftirlitið ekki betur séð en þetta form verðmerkinga sé vel til þess fallið að veita upplýsingar um verð á þeim matvörum sem hafa verið forverðmerktar af birgjum.

Í þessu sambandi verður að horfa til þess að með ákvörðun nr. 33/2010 féllust Hagar og sex kjötvinnslufyrirtæki á að hlíta tilteknum fyrirmælum. Kjötvinnslufyrirtækin skuldbundu sig skv. sáttinni til að hætta öllum afskiptum af smásöluverði, afslætti og álagningu endursöluaðila. Áttu fyrirtækin fyrir 1. mars 2011 að hafa hætt að merkja staðlaðar vörur með smásöluverði og eftir 1. júní 2011 áttu þau að hafa hætt að afgreiða vörur til endurseljenda með smásöluverðmerkingu. Gilti þetta gagnvart Högum og öllum öðrum endurseljendum sem eru í viðskiptum við fyrirtækin. Tóku þessi skilyrði einnig til vara sem framleiddar eru undir vörumerkjum viðkomandi verslana eða verslanakeðja. Var fyrirmælum þessum ætlað að stuðla að virkri samkeppni og vinna gegn frekari brotum á samkeppnislögum. Í kjölfar þessa hafa önnur fyrirtæki, að eigin frumkvæði, hætt að forverðmerkja vörur sínar. Vísast hér til umfjöllunar um Osta- og smjörölunna hér að framan.

Ljóst er samkvæmt þessu að átt hafa sér stað verulegar breytingar að þessu leyti á íslenskum neytendamarkaði sem ætlað er að efla samkeppni og auka neytendavernd. Þá ber að nefna að með ákvörðun nr. 33/2010 var Högum bannað að gefa upp afslátt á kjötvörum nema um raunverulega lækkun frá gildandi smásöluverði væri að ræða, þ.e. að um væri að ræða afslátt frá því verði sem verslunin hefði boðið vöru á í tiltekinn tíma. Ástæða þessa var sú að það var mat Samkeppniseftirlitsins að áhrif forverðmerkinga væru m.a. þau að smásöluverslanir, sérstaklega lágvöruverðsverslanir, byðu vörur með afslætti frá smásöluverði sem aldrei hefði gilt gagnvart neytendum.

Einnig ber að geta þess að stöðluðum kjötvörum hefur fjölgað verulega, þ.e. þar sem allar pakkningar tiltekinna vörutegunda eru af sömu þyngd. Er þetta að mati Samkeppniseftirlitsins framfaraskref fyrir neytendur. Ekkert hefur komið fram í framkvæmd þessara breytinga á matvörumarkaði sem styður það að forverðmerkingar á kjötvörum séu nauðsynlegar. Samkeppniseftirlitið telur þvert á móti að reynsla síðustu

mánuði sýni að forverðmerkingar hafi verið ónauðsynlegar og í reynd hafi þær tafið það framfaraskref sem felst í stöðlun á einstökum tegundum kjötvara. Neytendastofa hefur nú sett sérstakar reglur sem ætlað er tryggja að upplýsingar til neytenda um verð vöru séu fullnægjandi, sbr. reglur nr. 536/2011 um verðmerkingar og einingaverð við sölu á vöru. Er í þessum nýjum reglum veitt heimild til að upplýsa neytendur um endanlegt verð vöru með svokölluðum verðskanna og á sú heimild við um vörur sem eru forpakkaðar af framleiðanda og ekki er unnt að selja með staðlaðri þyngd. Þeirri verslun sem ætlar sér að nota þá aðferð ber að tilgreina einingarverð hennar (verð pr./kg) með verðskilti eða hillumiða fyrir viðkomandi vöru og setja þá upp verðskanna nálægt vörunni. Endanlegt verð hvernar einstakrar vöru fær neytandi þá upplýsingar um með því að bera vöruna upp að verðskannanum.

Með vísan í framangreint er það mat Samkeppniseftirlitsins að þau rök sem aðilar hafa sett fram til réttlætningar á nauðsyn þess að vörur séu forverðmerktar af birgjum eigi ekki rétt á sér. Líkt og rakið hefur verið má gera breytingar á fyrirkomulagi verðmerkinga þannig að ekki stangist á við samkeppnislög. Kemur til álita í málinu að beita heimildum 16. gr. samkeppnislaga vegna þessa.

Það er mat Samkeppniseftirlitsins að nauðsynlegt sé að aðilar þessa máls, kjötvinnslufyrirtækin Síld og fiskur og Matfugl, hætti alfarið forverðmerkingum fyrir endurseljendur, þ.m.t. verslanir Bónuss. Með þessu móti er unnið gegn frekari brotum og sköpuð skilyrði fyrir aukinni samkeppni í sölu á kjötvörum. Verður fyrirmælum þessum nú nánar lýst.

Fyrirmælum þeim sem Samkeppniseftirlitið leggur fyrir kjötvinnslufyrirtækin að hlíta er ætlað að efla virka samkeppni og koma í veg fyrir að samskonar brot og hér hafa verið lýst verði framin á ný. Til að tryggja virka samkeppni í sölu á þeim mörkuðum sem mál þetta varðar telur Samkeppniseftirlitið í fyrsta lagi nauðsynlegt að þau kjötvinnslufyrirtæki sem um ræðir, þ.e. Síld og fiskur og Matfugl, hætti alfarið öllum samskiptum við endurseljendur um smásöluverð, afslátt frá smásöluverði og smásöluálagningu. Í þessu felst m.a. að starfsmenn þessara kjötvinnslufyrirtækja skulu ekki eiga nein samskipti, t.d. með tölvupóstum, í síma eða á fundum, við starfsmenn t.d. smásala þar sem fjallað er um smásöluverð, afslætti frá smásöluverði og smásöluálagningu. Er þessum fyrirmælum ætlað að vinna gegn því að samskonar brot á 10. gr. samkeppnislaga og lýst hefur verið verði framin á ný.

Þá kemur skýrt fram í fyrirmælunum að Síld og fiski og Matfugli er óheimilt að gefa út eða birta leiðbeinandi eða fast smásöluverð á vörum sínum. Tekur þetta t.d. til útgáfu á verðlista þar sem birt er smásöluverð. Er þetta skilyrði einnig liður í að vinna gegn brotum á samkeppnislögum og efla verðsamkeppni á þessu sviði.

Í fyrirmælunum er kjötvinnslufyrirtækjunum veittur ákveðinn aðlögunartími til að breyta fyrirkomulagi við merkingar á kjöti. Þannig skulu þau fyrir 1. janúar 2012 hætta að merkja með leiðbeinandi smásöluverði vörur sem eru staðlaðar hvað varðar magn, umbúðir og innihald. Með stöðluðu magni er átt við að allar sölueningar af sömu vörutegund séu því sem næst eins að þyngd og/eða rúmmáli. Einnig telur Samkeppniseftirlitið mikilvægt að beina því til kjötvinnslufyrirtækjanna tveggja að þau leitist við að vinna og pakka sem flestum vörum sínum þannig að þær séu að staðlaðri

þyngd. Að mati Samkeppniseftirlitsins má því ætla að allt kjöthakk, kjötfars, hamborgarar, mikið unnar áleggstegundir o.fl. sem hingað til hefur ekki verið af staðlaðri þyngd geti orðið það í framtíðinni.

Eftir 1. mars 2012 skulu allar vörur frá kjötvinnslufyrirtækjum verða afgreiddar án smásöluverðmerkinga til smásala. Á það við um allar vörur, einnig þær sem framleiddar eru undir vörumerkjum viðkomandi verslana eða verslanakeðja. Á vörunum verða hins vegar upplýsingar um þyngd, framleiðsludag, síðasta söludag o.fl., sbr. reglugerð nr. 503/2005, um merkingu matvæla.

IV. Ákvörðunarorð

„Dótturfélög Langasjávar ehf., Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf., brutu gegn 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005 með þeirri háttsemi sem lýst hefur verið í ákvörðun þessari.

Með vísan til rökstuðnings í ákvörðun þessari og með heimild í 37. gr. samkeppnislaga skal móðurfélag fyrirtækjanna, Langisjór ehf., greiða stjórnvaldssekt að fjárhæð kr. 80.000.000 (áttatíu milljón króna) vegna þessara brota.

Sektin skal greiðast í ríkissjóð eigi síðar en einum mánuði eftir dagsetningu þessarar ákvörðunar. Sé sektin ekki greidd innan þessa tíma skal greiða dráttarvexti af fjárhæð sektarinnar, sbr. 2. mgr. 37. gr. samkeppnislaga.

Með heimild í 16. gr. samkeppnislaga og til að stuðla að virkri samkeppni á þeim mörkuðum sem Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. starfa á leggur Samkeppniseftirlitið fyrir félögin að hlíta eftirfarandi skilyrðum:

- 1. Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. skulu hætta öllum afskiptum af smásöluverði, afslætti frá smásöluverði og smásöluálagningu matvöruverslana og annarra endursöluaðila á vörum sem Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. selja þeim. Í þessu felst m.a. að starfsmenn Síldar og fisks ehf. og Matfugls ehf. skulu ekki eiga nein samskipti við endurseljendur og starfsmenn þeirra sem lúta að smásöluverði, afslætti frá smásöluverði eða smásöluálagningu, t.d. með tölvupóstum, í síma eða á fundum.**
- 2. Síld og fiski ehf. og Matfugli ehf. er óheimilt að gefa út eða birta leiðbeinandi eða fast smásöluverð á vörum sínum.**
- 3. Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. skulu fyrir 1. janúar 2012 hætta að merkja með leiðbeinandi smásöluverði vörur sem eru staðlaðar hvað varðar magn, umbúðir og innihald. Með stöðluðu magni er átt við að allar sölueiningar af sömu vörutegund séu því sem næst eins að þyngd og/eða rúmmáli.**

Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. skulu leitast við að framleiða allar unnar kjötvörur þar sem þess er kostur í umbúðum af staðlaðri þyngd. Hér er t.d. átt við vörur eins og kjöthakk, hamborgara, pylsur, bjúgu, tiltekna tegundir áleggs og tilbúna rétti.

4. Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. skulu fyrir 1. mars 2012 hætta með öllu að merkja vörur sínar með smásöluverði. Á þetta jafnt við um leiðbeinandi verð og fast verð á vörum. Gildir þá einu hvort varan er framleidd undir vörumerki Síldar og fisks ehf., Matfugls ehf. eða vörumerki tiltekinnar verslunar eða verslanakeðju.

Þau fyrirmæli sem felast í ákvörðun þessari skulu kynnt fyrir hlutaðeigandi starfsmönnum Síldar og fisks ehf. og Matfugls ehf. og þeim sem endurselja framleiðsluvörur fyrirtækisins í smásölu. Stjórnarmenn og hlutaðeigandi starfsmenn Síldar og fisks ehf. og Matfugls ehf. skulu undirrita sérstaka yfirlýsingu um að þeir muni fara eftir framangreindu.

Fyrir 1. mars 2012 skulu Langisjór ehf., Síld og fiskur ehf. og Matfugl ehf. upplýsa Samkeppniseftirlitið um aðgerðir sem gripið hefur verið til í því skyni að fara að fyrirmælum þessarar ákvörðunar.

Brot á framangreindum fyrirmælum varða viðurlögum skv. IX. kafla samkeppnislaga.

Fyrirmæli þessi gildir einnig að breyttu breytanda um fyrirtæki sem að hluta til eða öllu leyti kunna að taka við starfsemi, skyldum eða réttindum Síldar og fisks ehf. og Matfugls ehf.“

Samkeppniseftirlitið

Páll Gunnar Pálsson